

RAPPORT

ARKEOLOGISK SERIE

1988-5

Kristian Pettersen, Nils Aukan,
Lisa G. Bostwick Bjerck og Birgitta Wik

**Arkeologiske undersøkelser 1987
i forbindelse med planlagt ilandføring
av gass fra Haltenbanken
Alternativ: Grisvågøy**

Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet, Rapport, "Arkeologisk serie", vil inneholde stoff hovedsakelig fra det faglige og geografiske ansvarsområde som Arkeologisk avdeling, Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet, representerer.

I serien publiseres materiale som en av ulike hensyn finner ønskelig å gjøre kjent. Foruten rapporter vil det dreie seg om vitenskapelige og populærvitenskapelige artikler av mindre omfang. Oppdragsrapporter vil utgjøre en stor del av serien.

Rapport-serien er ikke periodisk, og antall nummer pr. år vil variere. Serien startet i 1973. Det finnes parallelt en "Botanisk serie" og en "Zoologisk serie".

Som regel blir norsk språk brukt. Rapporten bør normalt ha et sammendrag på norsk. Innholdet skal sammenfattes i et innledende abstract. Medarbeidere fra andre land kan skrive rapporten på sitt morsmål, om nødvendig med sammendrag på norsk.

For manuskriptet, illustrasjoner, referanser o.l. følges vanlige retningslinjer. (Jfr. retningslinjer for Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet, Gunneria.)

"Arkeologisk serie" trykkes i A4-format i offset. Opplagstallet vil variere.

UTGIVER:

Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet
Arkeologisk avdeling
N-7004 Trondheim

Redaksjonskomité:

Kristian Pettersen
Lars F. Stenvik
Birgitta Wik

UNIVERSITETET I TRONDHEIM, VITENSKAPSMUSEET

RAPPORT ARK.SERIE 1988-5

**ARKEOLOGISKE UNDERSØKELSER 1987 I FORBINDELSE MED
PLANLAGT ILANDFØRING AV GASS FRA HALTENBANKEN**

ALTERNATIV: GRISVÅGØY

**Rapport ved Kristian Pettersen med bidrag av
Lisa G. Bostwick Bjerck, Nils Aukan og Birgitta Wik**

Universitetet i Trondheim
Vitenskapsmuseet

Trondheim, november 1988, 500 ekspl.

ISBN 82-7126-433-8

ISSN 0332-8546

ABSTRACT

Pettersen, Kristian: Archaeological investigations in 1987 in connection with Plan for Transport of Natural Gas from the Haltenbanken. Alternative: Grisvågøy. With reports by Lisa Bostwick Bjerck (Palaeobotanical investigations), Nils Aukan (Marine archaeology) and Birgitta Wik (Farm mound investigations).

In 1987 Statoil commissioned an archaeological survey of the potential gas-terminal area of Grisvågøy in Aure k. and the neighbouring area. This is one of five alternative locations in Middle Norway.

A major objective of this survey was to find evidence of the earliest habitation of the area. In addition, evidence from other periods of prehistory was recorded.

The investigation was based on systematic test-pitting in selected areas and the observation of visible constructions.

15 Stone Age sites and two finds of scattered flint artifacts indicate habitation in the area from about 9-10 000 B.P. and younger periods of the Stone Age.

No certain evidence from the Iron Age or Bronze Age was observed, but two areas had constructions that could be burial cairns.

No farm mound was found, but one farm on Grisvågøy could provide interesting evidence of an Iron Age or Medieval farm.

The underwater investigations produced no evidence of archaeological importance.

The palaeo-botanical investigations conclude that Grisvågøy has an average potential concerning data of shoreline displacement, environmental archaeology, and relic cultural landscapes.

FORORD

De arkeologiske utredningene i forbindelse med planer om gassilandføring fra Haltenbanken ble igangsatt våren 1987 etter kort forvarsel. Sjelden har Vitenskapsmuseet, Arkeologisk avdeling vært nødt til å ta så hurtige avgjørelser om vårt engasjement i en sak som denne. Dette var en omfattende oppgave hva angikk umiddelbare konsekvenser for de som skulle utføre arbeidet.

Grisvågøy ble først vedtatt utredet i august 1987. Det bød derfor på visse problemer å få organisert en undersøkelse alt samme år. Når det imidlertid gikk så bra, skyldes dette en svært positiv innstilling til oppgaven fra alle medarbeiderne i prosjektet.

Museet skylder alle medarbeidere nevnt i rapporten stor takk for innsatsen, Det samme til "bakkemannskap" inne på Museet, først og fremst kontorsekretær Eli Raanes.

Trondheim, 1. mai 1988

Kristian Pettersen
prosjektleder

I N N H O L D

Abstract	s. 5
Forord	s. 6
RESYMÉ AV UNDERSØKELSEN	s. 8
1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSENE	s. 10
1.1. Utbyggingsplaner	s. 10
1.2. Tidligere kjente fornminner i området	s. 10
1.3. Forventninger om nye, ukjente fornminner	s. 11
2. REFERANSER	s. 12
3. FAGLIG-PRAKTISK OPPLEGG	s. 14
4. OMRÅDETS EGENART	s. 15
5. AKTUELLE FAGLIGE PROBLEMSTILLINGER	s. 19
6. REGISTRERINGSMETODE - DATAANALYSE	s. 21
6.1. Synlige fornminner (hovedundersøkelsen)	s. 21
6.2. Usynlige fornminner (hovedundersøkelsen)	s. 22
7. REGISTRERINGER	s. 28
7.1. Hovedundersøkelsen, ved Kristian Pettersen	s. 28
7.2. Gardshaugregistrering, ved Birgitta Wik	s. 92
7.3. Dykkerundersøkelse ved Grisvågøy, ved Nils Aukan	s. 93
7.4. Paleoecological prospecting at Grisvågøy, by Lisa G. Bostwick Bjerck	s. 101
Kart med innlagte fornminner	s. 91
8. RESULTATER	s. 106
8.1. Vitenskapelig potensiale	s. 106
8.2. Pedagogisk og allment potensiale	s. 110
8.3. Marinarkeologisk undersøkelse	s. 110
8.4. Pollenanalyse	s. 110
9. KULTURHISTORISK SKISSE MED BAKGRUNN I FORELIGGENDE DATA	s. 110
10. VIDERE UNDERSØKELSER - HVA KAN EN OPPNÅ?	s. 111
Litteratur	s. 113

RESYMÉ AV UNDERSØKELSEN

UNIT, Vitenskapsmuseet, Arkeologisk avdeling, har foretatt utredning av fornminneinteresser på Grisvågøy i Aure sommeren/høsten 1987 i forbindelse med Statoils planer om ilandføring av gass innen et nærmere angitt areal på sørsiden av øya.

Arkeologiprojektet omfatter utredning av arkeologiske ressurser i området basert på forundersøkelser (registreringer) etter standardiserte metoder og prosedyrer.

Undersøkelsene er gjort etter Kulturminnelovens §9. Arbeidene er betalt av Statoil.

Undersøkelsene har bestått av flere delundersøkelser. En hovedundersøkelse har tatt for seg registrering/testgraving av usynlige og synlige fornminner, hvor det er lagt særlig vekt på å få fram spor og data omkring Museets aktuelle forskningsemne om tidlige ervervsstrategier (tidlig steinalder, før 9000 B.P.= før nåtid). Til hovedundersøkelsen er det gått med 16 ukeverk i felt.

Det er videre foretatt undersøkelse med henblikk på forhistoriske/middelalderske gårdshauger (6 dagsverk i felt), en marinarkeologisk befarings av tilstøtende havområde til terminalområdet, samt en pollenanalytisk undersøkelse (6 dagsverk i felt).

Undersøkelsesmetodene varierer etter de forskjellige disipliners angrepsvinkel på området mht letestrategi. For steinalder-undersøkelsene som har vært de mest omfattende i felten, har framgangsmåten vært påvisning av lokaliteter ved prøvestikking i på forhånd utblinkede områder. Videre også testgraving med sålding av prøvestikkens innhold for å finne ut noe mer om lokalitetenes egenart.

Følgende ble registrert, jfr. kart s. 86.

- 15 steinalderlokaliteter, herav 11 testgravd
- 3 hellere (usikre fornminner)
- 2 løsfunn fra steinalder, herav ett usikkert
- 1 felt med usikre gravrøyser, evt. fra jernalder/bronsealder
- 1 usikker gravrøys, evt. fra jernalder/bronsealder

I tillegg er det formodet at gårdstunet på gnr. 76/6 kan være interessant sett i samband med jernalder-/middelaldergården.

Prognoser heller mot at terminalområdet trolig inneholder mellom 50 og 100 steinalderlokaliteter, fra de eldste ca. 9700-9600 B.P. til steinalderens slutt ca. 3500 B.P.

Det er ikke kjent sikre fornminner fra etter steinbrukende tids slutt i terminalområdet.

Den marinarkeologiske befarings ga ingen funn av automatisk fredete kulturminner.

Området er vurdert å ha et meget stort vitenskapelig, pedagogisk og allment potensiale, når det gjelder steinalderens spor. Særlig kan nevnes at Grisvågøya må regnes som et førsteklasses laboratorium for studium av tidlige livbergingsstrategier ut fra mange synsvinkler. Området må likeledes kunne sies å ha svært gode kvaliteter i opplevelsesmessig forstand i og med at fornminnene ligger i et nesten urørt landskap og at en derved under besøk kan få en stor grad av helhetsopplevelse av bosetningen her.

For de usikre sporene er det vanskelig å si noe om potensiale i enhver forstand. En må likevel regne med muligheten av at en også her kan ha å gjøre med både et vitenskapelig og opplevelsesmessig potensiale. Før en kan si noe mer om dette må de usikre fornminnene undersøkes næyere ved graving.

De pollenanalytiske undersøkelsene konkluderer med at Grisvågøya har et middels forsknings- og bevaringspotensiale, når det gjelder data for strandforskyvning, miljø-arkeologi og fossilt kulturlandskap.

PERIODEINDELING BRUKT I RAPPORTEN

Mesolitikum (eldre steinalder)	ca. 10000 - 5000 B.P. (før nåtid)
Tidligmesolitikum	ca. 10000 - 9000 B.P.
Senere mesolitikum (mellom- og senmesolitikum)	ca. 9000 - 5000 B.P.
Yngre steinalder	ca. 5000 - 3500 B.P.
Bronsealder	ca. 1800 - 500 f.Kr.
Jernalderen	ca. 500 f.Kr. - 1030 e.Kr.
Middelalderen	ca. 1030 - 1537 (reformasjonen)

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSENE

1.1. Utbyggingsplaner

I 1985 ble det offentliggjort i pressen at Grisvågøy i Aure kommune var ett av flere steder i Midt-Norge som var interessant som mulig ilandføringssted for gass fra Haltenbanken. I januar 1986 ble det foretatt innledende kontakt mellom Vitenskapsmuseet og Statoil som representant for en gruppe oljeselskaper med felles ilandføringsinteresser. Dette med tanke på en eventuell arkeologisk utredning dersom Grisvågøya også i fortsettelsen skulle være ett av de foretrukne ilandføringssteder.

Først i 1987 ble det fra Statoils side bestemt at Grisvågøy-alternativet skulle utredes nærmere og da gis en noe begrenset analyse av konsekvenser som en ilandføring her ville medføre. Begrenset i forhold til noen av de andre alternativene (Lauvøya, Vikna og Storvik, Fræna) som en ville gi en mer fullstendig konsekvensanalyse. Fra Statoils side ble det våren 1987 orientert om de aktuelle planer og Vitenskapsmuseet, Arkeologisk avdeling ble senere engasjert til å utrede fornminneinteressene i de aktuelle alternative areal, herunder Grisvågøy.

Selve utbyggingsplanene i området på Grisvågøy har Museet ikke fått noe kjennskap til ut over det mer generelle: At de alternative områdene er tiltenkt et større anlegg hvor en kunne tenke seg gassterminal, mulig gasskraftverk og evt. videreføring av gass i rørledning herfra.

Det formelle utgangspunktet for de arkeologiske undersøkelsene er den lovpålagte plikt som tiltakshaver har til å undersøke om et tiltak vil virke inn på faste fornminner, etter Kulturminnelovens §9. Etter samme lov §10 plikter tiltakshaver også å bekoste en slik undersøkelse. Registreringene er bekostet av Statoil.

De konkrete geografiske rammer for Museets undersøkelser i området, er en grense for terminaltomta inntegnet på kart i m 1:5000, hvor arealet innenfor skulle gis en arkeologisk registrering egnet til å belyse fornminnebestand og -verdi i området. Den arkeologiske utredningen ville da inngå som del av en mer helhetlig analyse.

Etter en del uklarhet om det nivå de arkeologiske analysene for Grisvågøy skulle legges på, ble dette til slutt fastlagt i august d.å. Det ble da ved overenskomst besluttet å legge den arkeologiske undersøkelsen på et nivå som tilsvarte noe over halvparten av det ressursvolum som en full konsekvensanalyse ville fordre. Dette gjaldt da mellomalternativene Grisvågøy, Akset på Hitra og Røstøya i Hemne, som da ville bli noenlunde sammenlignbare.

1.2. Tidligere kjente fornminner i området

Det er ikke tidligere foretatt systematiske arkeologiske registreringer på Grisvågøy. I forbindelse med en historisk særoppgave har Morten Svinvik gått gjennom funn og fornminner fra området, samt foretatt en del registreringer i marka (Svinvik u.år).

Fra Vitenskapsmuseets arkiv var det på forhånd ikke kjent synlige, faste fornminner i terminalområdet.

Fra Gjerde, gnr. 76, var det kjent et boplassfunn fra steinalderen fra et sted ca. 40 moh. Denne høyden samt boplassmaterialets preg, sannsynliggjorde at det dreide seg om flintavfall fra redskapstilvirkning på tilholdssted fra eldre

steinalder (T 9518). (T= museumsnr. ved Vitenskapsmuseet) Tilvekst 1910:59.

Aure kommune er trolig en representativ kommune mht fornminnebestanden i kystområdene på Nordmøre. Herfra fins en lang rekke steinalderfunn som dominerer funnbildet. Det fins også en del jernalderfunn, som kommer noe i skyggen av steinalderfunna. Og til sist fins det "vanlige" innslag av faste fornminner fra jernalder, først og fremst gravrøyser i kysttilknyttede strøk.

På Grisvågøya er det fra tidligere kjent fire gravrøyser ut mot kysten i V samt to gravrøyser og en ring av 6 oppreiste steiner rett S for Fløvalsvatnet. Alt dette er gravminner fra jernalderen. Det er også kjent noen usikre gravrøyser samt en rekke hellere som kan ha hatt bosetning tidligere. Det er også sannsynlig at det har vært en vete på en av toppene her ute, kanskje på Nonshaugen.

Av jernalderfunn er det kjent ett, fra Svinvik. Herfra kommer en sømglatte av mørkt glass (T 17510) som antas å være fra vikingtiden.

Av steinalderfunn er det gjort følgende på Grisvågøya:

Svinvik: Flintdolk fra yngre steinalder (T 7583)
Ufullstendig båtformet øks fra yngre steinalder (T 10431)
Dolk av skifer fra yngre steinalder (T 11673)
Mange funn av tilslått flint, over stort areal (Svinvik u.år:13)

Bugen: Ufullstendig steinhakke (T 14723)

Grisvåg: Boplassfunn, trolig fra yngre steinalder (T 11826)
Spiss av skifer fra yngre steinalder (T 11827)
Flintflekke (T 11828)

Gjerde: Boplassfunn fra eldre steinalder (T 9518)

V-Spissen av Grisvågøy: Fragmenter av skiferpiles-spiss fra yngre steinalder (T 16613)

1.3. Forventninger om nye, ukjente fornminner

Fra områder på Nordmøre med relativt lik topografi og kystnærhet som Grisvågøy, kjenner vi mange fornminner.

Det er to hovedkategorier disse kan deles i:

1. Gravrøyser fra jernalderen, ca. 500 f.Kr. - 1030 e.Kr.
2. Oppholdssteder fra steinalderen ca. 8000 f.Kr. - 1500 f.Kr.

Grunnen til at disse er såvidt godt representert er at gravrøysene ofte er lette å se på grunn av iøynefallende beliggenhet og en bevisst formmessig konstruksjon, og oppholdsstedene fra steinalderen avsløres ved funn av tilslått flint under markarbeid.

Begge disse kategorier var det grunn til å ha forventninger om eksistensen av innen det aktuelle terminalområdet. I tillegg kommer også andre typer fornminner som heller-boplasser og mulige tufter.

Alle disse var det grunn til å ha mer spesielle forventninger til, men en måtte selvsagt også ha i bakhodet muligheten for et stort spekter av spor fra en mulig 10 000 årig beboelse av området her ute.

Tilhold i eldre steinalder samt bosetningen i jernalder har da også vært tradisjonelle forsknings- og observasjonsemner på Nordmøre.

2. REFERANSER

Grunnlagsmaterialet for denne rapporten oppbevares i Vitenskapsmuseet, Arkeologisk avdelings arkiv og består av følgende:

- * Dagbok fra undersøkelsene
- * Fotobok fra undersøkelsene
- * Prøvestikkskjema og tegning av undersøkelsesområder
- * Fotografier, s/hv. Arkivnr. 1916-1918
- * Diapositiver, farge. Arkiv: Kassett 40/III/1-80
- * Oversiktskart, M 711 1421 IV
- * Kart ØK, m 1-5000, BO 124-5-3, 4
ØK, m 1:20000, BMN 123 124-20 og BOP 123 124-20
- * Flyfotografier: Oppgave 8966, M 15-18, Fotografert 16.06.-86.
- * Funn fra undersøkelsen: Tnr. 21123-21137
- * Rapport: Marinarkeologisk søk i området innenfor Grisvågøya, Aure kommune, på strekningen Rosthollvågen - Djupvika ved Svinvik, ved Vidgard Myrseth og Nils Aukan, Kristiansund N. 22.10.1987
- * Grunnlagsdata/dokumentasjonsmateriale fra den pollenanalytiske undersøkelsen.

3. FAGLIG - PRAKTISK OPPLEGG

Undersøkelsene har vært lagt opp som flere delundersøkelser, ulike i emner og omfang. Prosjektleder for hele prosjektet har vært forsker Kristian Pettersen, som har ledet hovedundersøkelsen, mens øvrige ledere har hatt selvstendig delansvar for sine prosjekter.

De undersøkelser som er foretatt er:

1. Registrering av fornminner med vekt på steinalderlokaliteter egnet til å belyse tidlig bosetning. (Hovedundersøkelse)
2. Spesialregistrering av gårdshauger fra jernalder/middelalder.
3. Marinarkeologisk registrering.
4. Pollenanalytisk undersøkelse.

Grunneiere, i alt 24, ble orientert og varslet om registreringene, ved brev av 9. juli 1987. Det ble her anmodet om at grunneierne kontaktet Museet dersom de satt inne med opplysninger om fornminner eller oldfunn i området. Rådmannen i Aure kommune ble også orientert om undersøkelsene av prosjektleder over telefon 24. august.

Registreringene har foregått i ulike perioder:

I tiden 27.-31. juli deltok stud.mag.art. Kristine Johansen, Oslo, (feltleder) og forskningstekniker Elizabeth Peacock, UNIT (Universitetet i Trondheim), (assistent). I denne perioden ble synlige fornminner registrert innen det aktuelle areal unntatt området ved Korsneset som en på det tidspunkt ikke var sikker på var en del av terminalområdet. Dette området ble registrert senere.

I tiden 31. august - 18. september deltok Kristian Pettersen, stud.philol Marianne Moen, Oslo, (feltleder), Elizabeth Peacock (assistent), arkeologistudent Pia Claesson, Göteborg (assistent). 31. august - 4. september deltok cand.mag. Jan Erik Tangen, Trondheim (assistent) og 7.-18. september deltok førstekonsulent Kurt Alterskjær, UNIT (assistent).

Pollenanalytiske undersøkelser ble foretatt i tiden 15.-17. september av prosjektleder i vegetasjonshistorie Lisa G. Bostwich Bjerck, UNIT, (leder) og Jan Erik Tangen (assistent).

Det er i perioden 25.-27. august foretatt undersøkelser med henblikk på gårdshauger ved forsker Birgitta Wik, UNIT (leder) og professor Arne B. Johansen (assistent). Sistnevnte har forøvrig vært prosjektkoordinator og har også i denne anledning besøkt undersøkelsene mens de pågikk.

Marinarkeologiske undersøkelser ble foretatt 18. oktober av Kristiansund Dykkeklubb.

I alt er det gått med 16 ukeverk i felt til hovedundersøkelsene på land, hvorav 13,5 ukeverk til steinalderundersøkelsene, 2,5 ukeverk til synlige fornminner. Det er gått med 5 dagsverk til gårdshaug-undersøkelsen og 6 dagsverk til den pollenanalytiske undersøkelsen. I tillegg har prosjektleder foretatt to éndagsbefaringer i området, én før og én etter hovedundersøkelsen. I oversikten her er inkludert tid til transport til området og innen dette under arbeidene.

I tillegg kommer den marinarkeologiske befaringen med sitt opplegg som ikke kan kvantifiseres helt likt med de øvrige.

Foruten feltarbeidene er det foretatt etterarbeid i form av analyse og rapport for de enkelte disipliner som har bidratt til å belyse området.

I denne rapporten vil ansvarshavende for de enkelte delundersøkelsene selv

redegjøre for det utførte arbeid og konklusjoner. For øvrig er framstillingen forfattet av prosjektleder som også har redigert sammenstillingen.

Hovedundersøkelsen

Steinalder-undersøkelsen ble i det vesentlige lagt opp slik at enten alle 5 deltakere eller grupper på hhv 2 og 3 deltakere har samarbeidet i marken. Dette har da skjedd slik at hver gruppe har startet registreringen på tilvist sted. Dersom relevante funn ble gjort, har en startet testgraving. Noen av steinalderlokalitetene er imidlertid utelukkende påvist, ikke testgravd. Etter undersøkelsen har hvert lag tatt med seg utstyr og forflyttet seg til neste angrepspunkt i terrenget. Ettersom området er vidt og kupert, har en tilstrebet å få til flytterutene mellom undersøkelseslokalitetene så hensiktsmessige som mulig for å spare tid og ressurser.

Været under steinalderregistreringene var variabelt, men med mye nedbør. Dette sammen med det stort sett myrlendte terreng på nesten alle lokalitetene som ble plukket ut, gjorde sålding av leteprøvestikk helt nødvendig for å se hva stikkene inneholdt. Det viste seg imidlertid at metoden ga relativt god uttelling: Et lite antall prøvestikk på hver lokalitet ga god påvisningseffekt ved bruk av såld.

Observasjonsforholdene var i det vesentlige gode under hele undersøkelsen. Forhold som tidvis gjorde deler av undersøkelsen spesielt tidkrevende var skogsterrenget med trerøtter i prøvestikkene, samt gangavstand mellom prøveområdene. For del-undersøkelsene utenom hovedundersøkelsen, blir det redegjort for det faglig- - praktiske opplegg i separat framstilling.

4. OMRÅDETS EGENART

Strandflaten utgjør et markert trekk på kysten av Nordvestlandet. Med denne menes da det ytre, lave forland utenfor kystfjella både over og under dagens strandlinje (Reusch 1894, Høltedahl 1960, Klemsdal 1982, Larsen og Høltedahl 1985). På mange måter er strandflaten utgangspunktet for landskapsdannelsen her ute og da også på Grisvågøya. Det er trolig en kombinasjon av flere prosesser som har skapt strandflaten. Viktigst synes erosjon ved havis og frostsprenging å ha vært (Larsen og Høltedahl 1985).

Etter at området ble isfritt ca. 11750 B.P. (= før nåtid, 1950) (Sollid og Kjenstad 1980:96) har Grisvågøya hevet seg jevnt og trutt, jfr. den konstruerte strandforskyvningskurven s. 23. Rundt nivået 23-24 m har det trolig vært en lengre stillstand i landhevingen, ved en transgresjon (havstigning) som har vært svært begrenset. I de V-lige deler av terminalområdet korresponderer det aktuelle transgresjonsnivå med større myrflater. Her er det muligheter for at transgresjonen kan ha vært nivådannende over deler av løsmasseakkumulasjonen. Havet har stått hardt på fra SV her og kan ha hjulpet til med nivådannelsen. I dag går de høyeste toppene på Grisvågøya opp i ca. 100-120 moh i Ø-lige del av øya. Høyeste punkt ligger på toppen av Hisåsen SV for Bugen med 118,2 moh.

De mest karakteristiske landskapselementer på Grisvågøya er de VSV-ØNØ-gående relativt høye bergryggene som følger denne vanlige strøkretningen i berget på Nord-Møre. Ryggene består oftest av blottet fjell. Mellom disse er det markerte lange drag med bunn av løsmasse tildekket med torv/humus. Området får ved bergryggene en kupert terrengkarakter. I det vesentlige er mesteparten av terminalområdet slik, unntatt strøket mellom gårdene Gjerde og Gjerdeviken i S-lige del, hvor arealet er mer flatt og åpent. Her er det lavere bergrygger og større flater med jordsmonn mellom enn ellers.

Et karakteristisk trekk i landskapet er videre Gjerdevatnet med sine ca. 250 daa som ligger omtrent midt i området. For øvrig fins det tre små vatn innen terminalområdet, Ildrvatnet, Lomtjønna og Litjvatnet, alle i V-lige del.

Ved gårdene i S er relativt store områder fulldyrket og trolig er rundt 10% av terminalområdets areal dekket av myr.

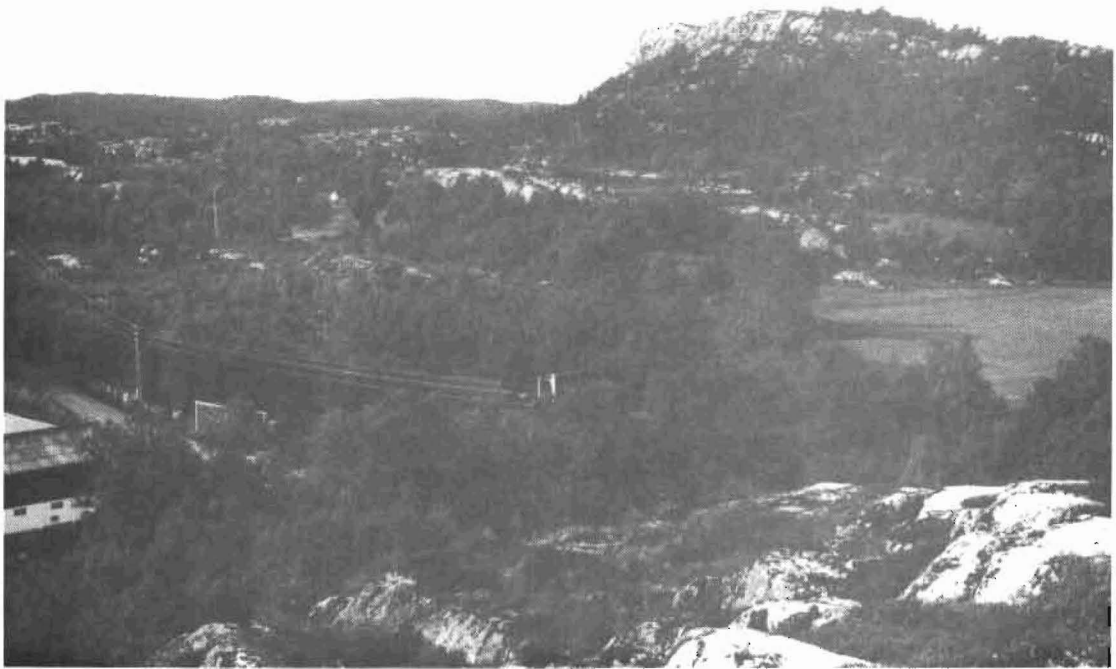
Fjellgrunnen består av hovedsaklig presset, foliert granitt, med noe gneis, særlig i den NØ-lige del av terminalområdet.

Store deler av terminalområdet er kledd med glissen skog av furu. Mot SV og i aller N-ligste del er det likevel ganske snaut på grunn av at været står på.

Landskapet er således et meget karakteristisk ytre-Nordmøre landskap.

Utsyn over Gjerde-gårdene fra NNØ.

*Utsyn fra Viken mot V-lige del av terminalområdet. Gjerdefjellet t.h.
Sett fra ØSØ.*

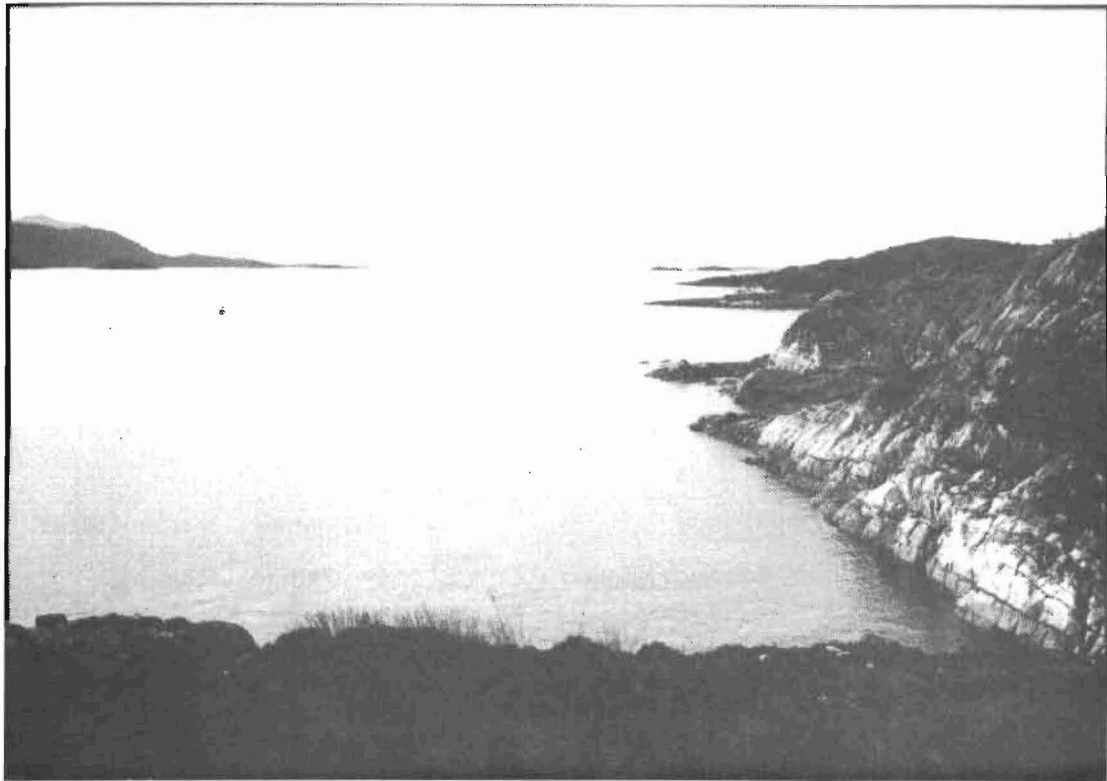
*Utsyn over område med lavt relieff mellom Gjerde og Gjerdeviken.
Sett fra VSV.*

Utsyn over landskap i V-lige del av terminalområdet, fra SSØ.

De snaue områdene i SV-lige del av terminalområdet. Rosthollvågen kommer inn t.h. Sett fra NNØ.

*Området V for Skavikhamrane med moloen til småbåthavna på Gjerde t.h.
En ser rett ut mot Storhavet i VSV.*

5. AKTUELLE FAGLIGE PROBLEMSTILLINGER

Hovedundersøkelsen:

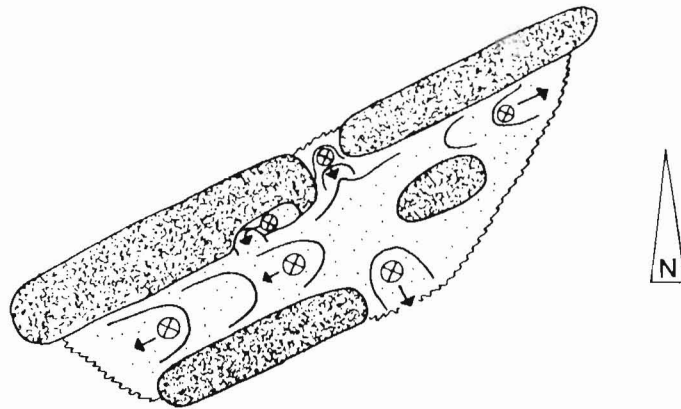
For Grisvågøy har en arbeidet etter omtrent samme faglige problemstillinger som ved Storvik-prosjektet (Pettersen m.fl. 1988). Forskjellen har vært at jernalder-aspektene har vært tonet noe ned på Grisvågøy.

For det angjeldende område er det Vitenskapsmuseets aktuelle overordnede problemstilling omkring tidlige ervervsstrategier som er løpende forsknings- og interesseobjekt (satsningsområde).

Hovedoppgaven ved undersøkelsene omfattet da lokalisering og testgraving av lokaliteter fra eldste steinalder (før 9000 B.P.). Testgraving skulle i første rekke gi et begrep om størrelse og forventet innhold/evt. en tolkning av stedet. Det var videre av betydning å få ideer om hvordan lokalitetene var tilknyttet typiske landskapstrekk for derved å kunne anta noe om hvordan de tidligste menneskene la opp sin livbergingsstrategi (lokaliseringsfaktorer for tilhold).

Landskapet her ute egner seg meget godt for de aktuelle problemstillinger. Det er flere hovedfaktorer som gjør dette til et spennende og forventningsfylt landskap:

1. Landskapets utseende. Med sine karakteristiske lange VSV-ØNØ-gående rygger med drag mellom blir landskapet spesielt, og kan skjematiseres:

K.P. -87

	Bergrygg (Ly-faktor)		Mulighet for steinalder – tilhold
	Åpning mot "buk" (Landingsmulighet)		Grusflate (Aktivitetsflate)

Del. A. Beverfjord

I dette landskapet vil det være gode oppholdsområder på bestemte steder dårlige på andre, når en tar forskjellige faktorer i betraktning.

2. Landhevingen i postglasial tid

Denne har omformet landskapet. Den sterke regresjonen i preboreal (trolig ca. 40 m) har gjort at det ble nødvendig å fraflytte oppholdssteder etter noen få generasjoner, da boplassene etter hvert kom langt vekk fra sjøen. Samtidig ble det bedre plass generelt i og med at større flater dukket opp av sjøen. Og sist, men ikke minst: Strandflintressursen, et livsnødvendig hardmateriale fornyet seg stadig. Denne ressursen som kom hit senest i senglacial tid med isfjell sørfra har trolig hatt særlig gunstige avsetningsforhold på Møre (jfr. Pettersen 1986).

Nordmøre ble tidlig kjent som et område rikt på lokaliteter fra eldste steinalder. Fosnakulturen ble oppdaget av Anders Nummedal i 1909 ved Voldvatnet i Kristiansund. Men allerede i 1910 var det selvsamme Anders Nummedal som fant og leverte inn til Museet i Trondheim steinalderfunnene fra Gjerde på Grisvåg-øya fra midt i dagens aktuelle terminalområde.

Utenom satsningsområdet eldste steinalder ble det foretatt en vanlig overflateregistrering av synlige fornminner samt prøvestikking etter steinalderlokaliteter yngre enn ca. 9000 B.P.

Gårdshauger fra jernalder/middelalder

Dette var en spesialundersøkelse med bakgrunn i Museets pågående forskningsprosjekt omkring fenomenet gårdshauger. Den er da redegjort for spesielt.

Marinarkeologi

For å få en pekepinn om hva de tilstøtende sjøområder kunne skjule av kulturminner på havbunnen, tok Vitenskapsmuseet kontakt med Kristiansund Dykke-

klubb for en marinarkeologisk befarings av områdene på konsulentbasis. Kristiansund Dykkeklubb har tidligere vært involvert i aktiviteter av marinarkeologisk karakter og har en person, Nils Aukan, som har god marinarkeologisk erfaring og dessuten er en ledende undervannsfotograf.

Dykkeklubben påtok seg konsulentoppdraget. Det ble avtalt at registreringen skulle foregå ved at en valgte ut spesielle områder for søk, områder hvor det har vært spesiell aktivitet eller hvor det var tilknyttet historier om forlis. Havne- og handelsplasser ble spesielt nevnt da en kunne forvente spor etter trelasthandelen på 1600-tallet. (Jfr. brev av 28.8.-87 fra Vitenskapsmuseet til Kristiansund Dykkeklubb). Skriftlig rapport med dokumentasjon ble avtalt avgitt til Vitenskapsmuseet innen 1.11.-87.

For den marinarkeologiske undersøkelsen har forskningstekniker Jørgen Fastner, UNIT, vært veileder og bistått med rådgiving.

Pollenanalyse

For å få en vurdering av hvilket datapotensiale området på Grisvågøy inneholdt for pollenanalyse i kombinasjon med de rent arkeologiske data, ble det programfestet en mindre undersøkelse av disse forhold. En var særlig interessert i data som kunne supplere det arkeologiske tilfang innen tidlig mesolitikum (tidligste bosetning). Som relevant eksempel kan nevnes en eventuell ettersporing av hva en brukte som brensel og hvilket omfang dette har hatt i denne tidlige fasen hvor en skulle tro at det må ha vært knapt med slik energi. Har en t.eks. gjort seg avhengig av oppvarming av bosted eller er brenning av ved skjedd utelukkende til andre formål, som t.eks. matlaging? En slik ettersporing ville kunne skje via en pollentelling, men ville også kunne verifiseres via telling av kullstøvparkler. Biresultat av dette vil kunne bli at en får et bedre innblikk i bosetningens datering og varighet.

En var også interessert i en kvalifisert vurdering av hvilke myr-/vatnområder her som kunne egne seg til uttakssteder for pollenprøver til bruk for å lage en strandforskyvningskurve. Det samme kan en også si om det å få til veie data for et bakgrunns- eller referanse-pollendiagram.

Til slutt må også bemerkes at en i en eventuell fortsettelse av et arkeologiprojekt her var interessert i et mangfold av typer påvirkninger av vegetasjonen fra mennesker, slik at en så langt mulighetene tilsa i år også fikk en antydning om eventuelle muligheter som grunnlag for en videre analyse i en neste fase.

6. REGISTRERINGSMETODE - DATAANALYSE

6.1. Synlige fornminner (Hovedundersøkelsen)

For leting etter synlige fornminner er brukt visuell observasjon evt. supplert med prøvestikk i områder som tilsa dette. De aktuelle fornminner er beskrevet, fotografert og evt. innplassert på skisse. De er inntegnet på ØK-kart i målestokk 1:5000. I denne letingen har en også brukt grøftebor i utstrakt grad til å bekrefte/avkrefte at mistenkelige forhøyninger og fordypninger i terrenget var kunstig formet og evt. kunne være fornminner. Området er gått systematisk over av en registreringsgruppe på to personer. I tillegg har prosjektleder foretatt en omfattende letevirsomhet etter synlige fornminner i forbindelse med befarings av leteområder for steinalder.

Grunneiere/-brukere i området ble oppsøkt for evt. informasjon om synlige fornminner og jordfunn.

6.2. Usynlige fornminner (Hovedundersøkelsen)

For leting etter steinalderlokaliteter har en brukt mer spesielle metoder. Utgangspunktet for dette var en konstruert strandforskyvingskurve, laget for anledningen av kvartærgeolog Eiliv Larsen, NGU, på bakgrunn av data fra Svendsen og Mangerud 1987 (Eiliv Larsen pers.medd.). Se s.

I grove trekk må kurven antas å gi et riktig bilde av strandforskyvingen i området, mens detaljene kan være usikre. Denne kurven har vært til god hjelp både under lete-arbeidet i marken, og ved analyse av dateringsspørsmål. Det må imidlertid sterkt understrekes at dette er en konstruert kurve, og når denne er brukt for å antyde dateringsforslag, så gjelder det noe usikre ca-tall.

Kurven viser en sterk regresjon i tidsrommet ca. 10000-9000 B.P., på litt over 40 m, fra ca. 65-24 m. Regresjonsminimum oppnås i perioden 8000-8500 B.P. i en høyde av ca. 23 m, og det skjer deretter trolig en transgresjon som har en topp på rundt 24 m ca. 7000 B.P. Deretter ny regresjon. Steinalderens slutt ca. 3500 B.P. har en strandlinje på ca. 10 moh.

Ut fra denne konstruerte strandforskyvingskurven ble leteområdet delt inn i 3 tenkte høydebelter mellom kartkoter, ca. 65-45 moh, 45-25 moh og fra 25 moh og nedover. De to første omfattet da områder hvor en vesentlig kunne forvente tidlig mesolittisk tilhold (Fosna-tradisjonen, før 9000 B.P., Bjerck 1986b). Det laveste området omfattet da vesentlig resten av steinalderen og til noe inn i metallbrukende tid, med hensyn til oppholdssteder knyttet til strand.

Flybilder over området ble deretter studert og i alt 88 områder ble sirklet inn på kart i m 1:5000 for evt. nærmere undersøkelse. Interessen var gitt ut fra kvaliteter ved det enkelte sted i relasjon til de lokaliseringsfaktorer som en mente burde gi forventninger om tilhold. Etter befaring av områdene, hvor noen nye kom til og noen få kjent fra flybilder falt fra, sto en igjen med 86 områder hvorav 11 ikke ble sett på i felten, men antas som mulige oppholdssteder i steinalder.

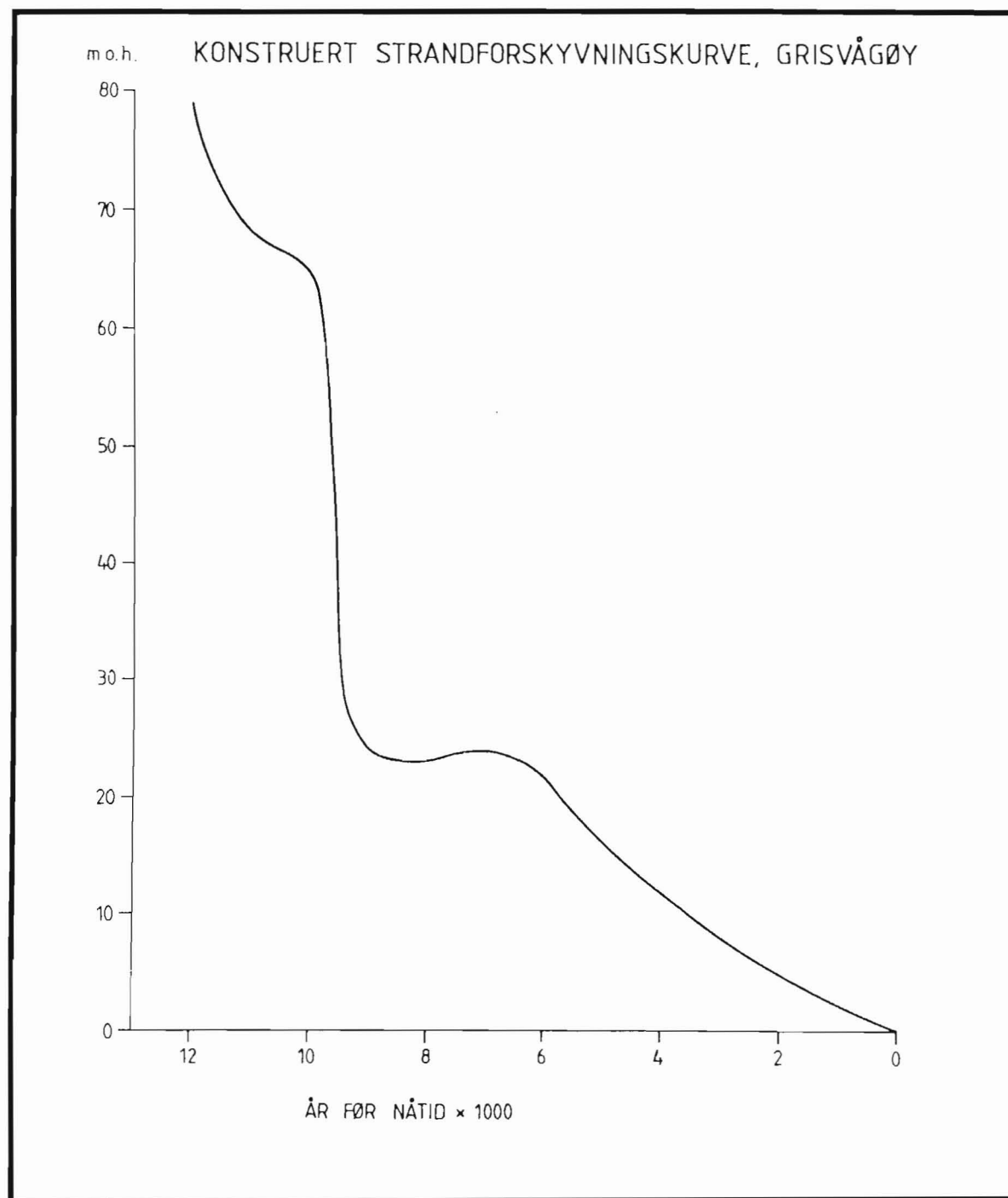
Øvre belte	(65-45 moh) - 25 områder
Midtre belte	(45-25 moh) - 39 områder
Nedre belte	(25 moh →) - 22 områder (steinalderens slutt ved strandlinje ca. 10 moh)

Det er karakteristisk at det er flest letemuligheter i det midtre belte hvor topografien synes best egnet for steinalderlokaliteter, med plane flater innimellom høyereliggende partier. I det øvre belte er det mer berglendt med færre gunstige steder for tilhold, og i det nedre belte flater landskapet ut slik at ly-forholdene har vært dårligere og havet utenfor lokalitetene mer langgrunt enn i høyere nivå.

Dette omfanget omfatter selvsagt ikke alle tenkelige muligheter for steinalderlokaliteter, men må ansees som et meget representativt utvalg av steder som har de mest alminnelige nødvendige lokaliseringsfaktorer for tilhold, når det gjelder tilholdssteder tilknyttet et rent fangstervv.

Av de gjenværende 86 områder med status "mulig tilholdssted i steinalder" ble det så plukket ut 25 for registrering og evt. testgraving. Her har en plukket ut både ut fra variasjon i lokaliseringsfaktorer, geografisk beliggenhet innen terminalområdet og antatt kronologisk stilling utfra hoh. Innen disse 25 områdene er det tatt 171 dokumenterte prøvestikk, hvorav 157 er såldet = 92%. Det ble i tillegg tatt noen stikk uten dokumentasjon.

Terminalområdet rommer nok en del flere steder enn de nevnte, hvor det vil være naturlig å forvente spor fra steinalderen. De gjenværende u-undersøkte

Konstruert av Eiliv Larsen, på bakgrunn av data i:

Svendsen, J.I. & Mangerud, J. 1987:

*Late Weichselian and Holocene sea-level history
for a cross-section of western Norway.
Journal of Quaternary Science, vol. 2.*

områder som er blinket ut, er de steder hvor en ville ha prøvestykket dersom en skulle gå videre i programmet nå. De områdene vi ikke har fått med som aktuelle, er først og fremst bunnen i de SV-NØ-gående dalpartier som ofte er dekket av tykk myr (1-2 m). I enkelte områder har også myra vokst til en tykkelse på plane partier som skjuler terrengformen under og gjør den vanskelig å vurdere.

Registreringen må derfor sees som en grov analyse som gir oss brukbare holdepunkter for å si noe om innholdet av steinalderlokaliteter i området generelt.

Myrproblemet er et generelt problem. På myrflater hvor en må opp i stikkdybde på mer enn én meter, er det i praksis lite å hente av informasjon via prøvestikk-metoden. Dybden gjør at en ikke rekker ned, men må grave et hull så stort at registrator kan stå oppi det og grave. Dette sammen med vannsigt som gjør at prøvestykket til stadighet er vannfylt, gjør det vanskelig og tidkrevende å få ut data, særlig om stratigrafi.

Metoden med leting i høydebelter er tidligere brukt under ØK-registreringene på Averøy 1984 og Tustna 1985 (Pettersen in prep.). Samtidig er metodens anvendelse, i en videre og mer helhetlig forstand iaktatt ved Vega-prosjektet de siste årene, og det er skjelt til denne under feltarbeidet i år (Bjerck 1986a).

Prøvestikking, testgraving og oppmåling

Framgangsmåten har vært prøvestikking. Det vil si at i de enkelte utblinkede områder er det gravd ut rektangulære prøveruter, ca. 30x40 cm ned til noe under steril grus- eller sandbunn evt. fast fjell eller blokker. Prøvestikkene er tatt systematisk med ca. 10 m's mellomrom, evt. noe mindre dersom topografi og forhold ellers tilsa dette. Ved konstatering av tilslåtte artefakter i stikk, gikk en over fra leting til testgraving hvor en forsøkte å "omringe" lokaliteten ved hjelp av prøvestikk eller også ved terrenglementer som ga avgrensning (berg, blokker, sterk skråning m.v.). Testgravingen foregikk ved at prøvestikkets minerogene innhold ble vannsåldet med en maskevidde i såldet på ca. 3 mm. Ved hjelp av en statistisk metode med grunnlag i denne prøvestikkmetoden, er det forsøkt gitt en grov oversikt over størrelse av og innhold av artefakter (redskaper og avfall fra redskapstilvirkning) på lokalitetene. Metoden er hentet fra Vega-undersøkelsene (Bjerck 1986a), og det går ikke nøyere inn på den her. Det kan sies at vi ved tillemping av metoden her har oppnådd et idealisert bilde av funnførende areals omriss og en klasseinndeling mht forventet antall artefakter på lokaliteten.

Sålding av prøvestikk viste seg dessuten effektivt på grunn av det ofte svært våte jordsmonn. Noen av lokalitetene ville neppe blitt oppdaget uten sålding.

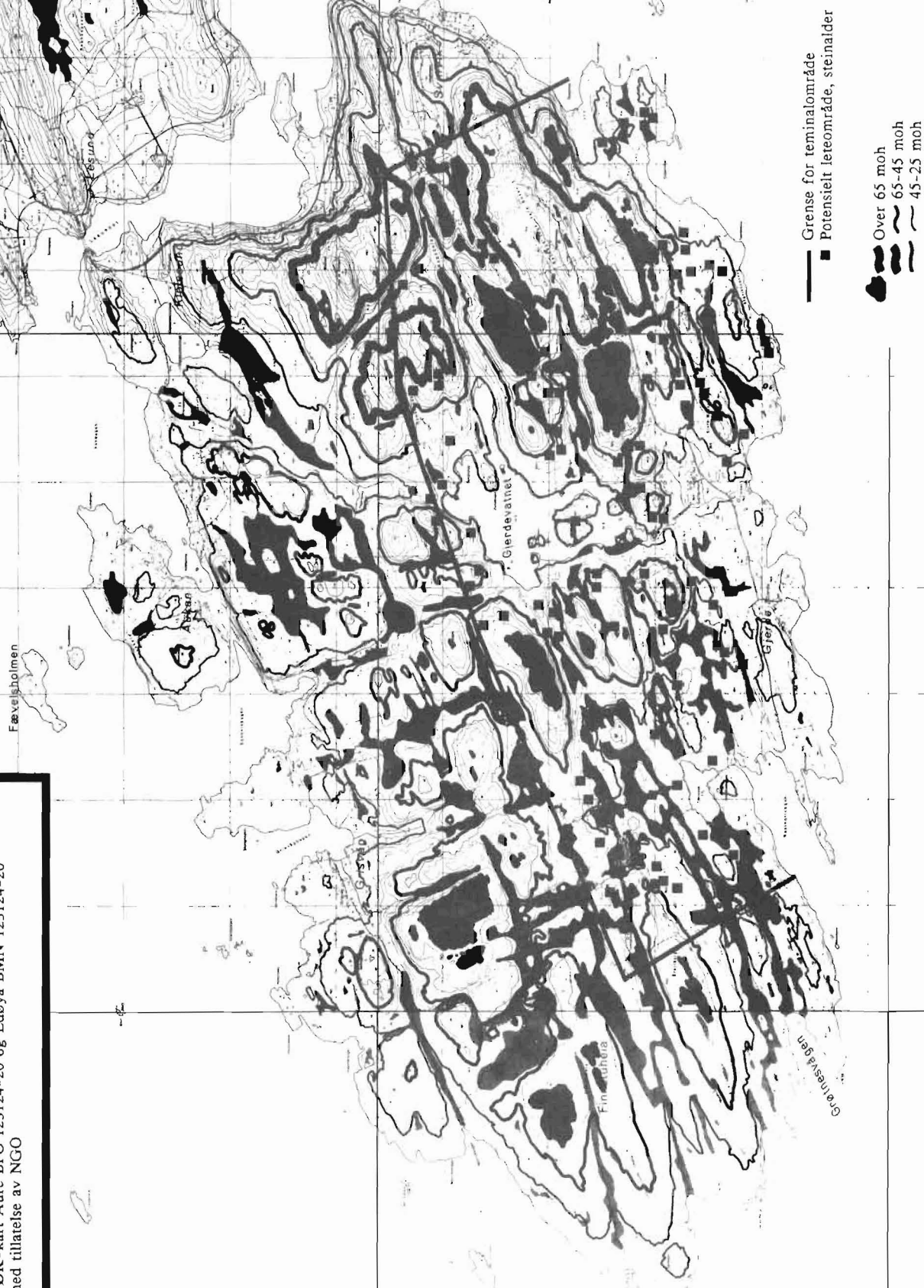
Hvert prøvestikk er dokumentert på et skjema som angir størrelse, stratigrafi, funnomstendigheter, funn m.v. Skjemaet er utarbeidet av Hein Bjerck og utprøvd via de seneste års undersøkelser på Vega. Dette har vært en standard prosedyre ved steinalder-undersøkelsene i alle de alternative terminalområdene i 1987.

Alle prøvestikkene og den videre sammenheng de er satt inn i, er dokumentert og analysert etter samme ønster, enten det ble gjort funn eller ikke. Derved gir stikkene oss også negativ informasjon, at et område ikke inneholder de spor en leter etter. Vekselvirkningen mellom de negative og positive data gir oss da pekepinner om hva et område inneholder og er et bra grunnlag for en videre forståelse av et område undersøkt ved prøvestikk.

Hvert undersøkelsesområde er enten oppmålt, eller det er laget en enkel skisse over dette. Når det er oppmålt, er det laget en tegning over prøvestikk i relasjon til et grovt omriss av omgivende terreng, berg, blokker etc. Oppmålingen

**GRISVÅGØYA. HØYDEBELTER OG POTENSIELLE LETEOMRÅDER,
STEINALDER**

Utsnitt av ØK-kart Aure BPO 123124-20 og Edøya BMN 123124-20
Gjengitt med tillatelse av NGO

har delvis skjedd ved hjelp av "målebåndmetoden", med to målebånd i 100g vinkel på hverandre, delvis ved triangelmåling mellom de enkelte prøvestikkene. Dette skulle gi en brukbar nøyaktighet til det aktuelle formål.

Undersøkellesområdet er deretter inntegnet på kart i M 1:5000. I de fleste tilfeller lar dette seg gjøre nøyaktig, men i noen tilfeller må en regne med at grensene på kartet er litt romslige i relasjon til det undersøkte område, men da slik at dette i sin helhet bør ligge innen den inntegnede grensen. På dette kartet er det referert til to nr., nemlig områdenr. og registreringsnr. med bindestrek mellom. T.eks. 14-5 betyr undersøkt område 14 og at lokalitet nr. 5 i denne undersøkelsen er funnet på stedet. Videre er undersøkelsesområdene dokumentert ved beskrivelse og fotografier/slides.

I tillegg til prøvestikking har en foretatt visuell observasjon i naturlige og kunstige blotninger på alle aktuelle steder en kom over.

Grovdatering ved strandlinjehøyder

Høyden over havet for leteområder og steinalderlokaliteter er vurdert delvis ut fra terrenget og delvis ved interpolasjon mellom koter og angir en ca-høyde sentralt evt. et ca. høydebelte for lokalitetens eller prøvestikkområdets avgrensning.

Boplassenes strandbundethet er et gammelkjent problem som har vært mye diskutert (jfr. Moberg 1957, samt diskusjon ved flere forfattere ved Kattegat-Skagerak-symposiet 1962, Moberg 1962 red.).

Et av hovedproblemene, særlig i Vest-Sverige og Øst-Norge, har vært om steinalderlokalitetene har vært strandbundet eller bare kystbundet. Et annet har vært iblanding av neolittiske artefakter på enkelte lokaliteter fra mesolitikum. Videre har strandforskyvingskurvene inntil for relativt få år tilbake vært usikkert datert (jfr. Mikkelsen 1975, Lindblom 1984:49). I hovedsak synes det imidlertid å være gode sammenfall mellom relative boplassnivå og typologisk daterende artefakter i boplassmaterialet, både på Øst- og Vestlandet. (Jfr. Bjørgo 1981.)

Vi kan påregne at i dette ytterkyst-landskapet på Grisvågøy vil mange boplasser fra tidligmesolitikum være til dels ekstremt strandbundet. Når en ser Grisvågøy rett ovenfra og finner ut hvilken øyverden dette har vært gjennom hele eldre steinalder med småøyer rundt et mer eller mindre skjermet hav, så forstår en den enorme betydning sjøen, båten og et godt landingssted må ha hatt. Det er da trolig at landingsstedet ofte har ligget i nærheten av bostedet og ved vurdering av den lokale topografi på stedet, vil en kunne antyde noe om dette.

Dersom ikke spesielle topografiske faktorer skulle ligge til grunn vil jeg bruke en strandlinje 3 m under lokalitetens nederste avgrensning som referanse for en trolig ca. datering ut fra den konstruerte strandforskyvingskurven.

Lokaliseringsfaktorer

For hvert av de undersøkte områder er det satt opp forventninger til hva en kunne finne ut fra nærmere angitte antatte lokaliseringsfaktorer. Det er en rekke forhold som kan føre til at steinaldermennesker har slått seg ned på et sted. En del er tydelige, men en god del blir mer diffuse. I letefasen er en da gått ut fra alminnelige og tydelige lokaliseringsfaktorer med relativt stor grad av variasjon av disse over et hovedtema. Hovedfaktorer som er brukt og har vært forventningsskapende i arbeidet er:

1. Tilfredsstillende aktivitetsflate, med jevn bunn, relativt liten helling og av noen størrelse. Størrelsen på aktuelt areal ut over et minimum på ca. 10 x

10 m, er trolig gjenstand for den mest subjektive vurdering, når det gjelder forhold omkring aktivitetsflate. Dette fordi størrelsen er forskjellig for de forskjellige lokalitetstyper. En stor aktivitetsflate er som regel gitt høyere verdi enn en liten, da den gir muligheter for alternative lokalitetstyper.

2. Ly for vær og vind i form av topografiske egenheter, evt. også tenkt skog som ly i senere perioder av steinalderen.
3. Skjermede forhold på sjøen inntil lokaliteten og derved mulighet for landing med båt.

Dette er klassiske lokaliseringsfaktorer som ofte er med i steinalder-registreringer, men sjelden blir uttalt og satt på papiret. Et godt eksempel på dette satt i system i en videre landskapsanalyse har vi imidlertid i Vega-prosjektet (Bjerck 1987).

Det er gitt poeng fra 1-3 som beskriver de enkelte faktorer som henholdsvis god, middels eller dårlig. Hovedtrekk i disse som en festet seg ved i felten, blir uttalt og vurdert verbalt.

Tolkning

Det er med bakgrunn i topografi, lokalitetsstørrelse og -innhold også forsøkt å innlemme testgravde lokaliteter i visse enkle tolkningsmønstre.

Egil Mikkelsen har diskutert mulige tilpasningsmønstre i norsk mesolitikum med 3 modeller basert på kjente etnografiske forhold som utgangspunkt (Mikkelsen 1979).

Hans modell C omfatter en kjernefamilie i syklisk flytting over et år, hvor en bruker flere oppholdssteder til sin spesielle ressursutnyttelse. Det er i slike baner en må tenke når det gjelder tidlig mesolitikum på Møre. Arkeologisk vil dette kunne gi seg utslag i middelstore og små lokaliteter. De middelstore vil kunne være familiens faste holdepunkt i den aktuelle sesongen, mens de små vil være framskutte poster eller fangststasjoner.

Dersom det har vært behov for en "hovedboplass", et sted hvor evt. flere familier holdt sammen, t.eks. i den kalde og harde årstid, så burde denne skille seg ut ved spesielt omfattende størrelse og/eller spesielt stort artefaktinnhold. Hvor en skal trekke grensene i slike tilfeller når det gjelder et arkeologisk materiale, er som regel problematisk. Noen absolutte grenser eksisterer jo ikke. Det er likevel nødvendig med en modell dersom en skal kunne si noe om det arkeologiske tilfanget. Hein Bjerck har gjort en flerdeling av steinalderlokalitetene mht funksjon basert på størrelse/artefaktantall og %-vis innhold av redskaper og avfall på lokalitetene. Ut fra dette har han klassifisert oppholdssteder som hovedoppholdssted, leir, stasjon og "sitteplass" (Bjerck 1987). Trolig vil en slik inndeling kunne ha mye for seg også i mesolitisk kontekst på Møre, kanskje med unntak av de største/mest innholdsrike lokalitetene som kan være vanskelige å tolke.

Ved denne framgangsmåten samt det nevnte opplegg av undersøkelser, mente en å oppnå følgende:

1. Å blinke ut leteområder og foreta undersøkelser på aktuelle steder i alle deler av terminalområdet (brukbar dekningsgrad.)
2. Vektlegging av problemstillingene om tidlige ervervsstrategier, med tilsvarende mindre vekt på aspekter i yngre deler av steinalderen/senere perioder.

3. En sannsynliggjøring av hva som kan finnes av steinalderspor i områder som ikke undersøkes nå.

6.3. Øvrige undersøkelser

For gårdshaugundersøkelsen, marinarkeologi og pollenanalyse er det metodiske opplegg presentert i de respektive delrapporter.

7. REGISTRERINGER

7.1. Hovedundersøkelsen

Forklaring til registreringsskjemaet:

Den form opplysninger om de enkelte fornminner har fått, er blitt et kompromiss mellom framstillingsmåte ved ØK-registreringer og mer spesielle uttrykksmåter egnet til å belyse data og aspekter av mer spesiell karakter, t.eks. i forbindelse med testgraving på steinalderlokaliteter. En del av opplysningene er helt skjematiske og fordrer nærmere forklaring.

Generelt må sies:

Opplysningene i registreringsskjemaet mht steinalderlokaliteter gjelder først og fremst den enkelte lokalitet, dersom en slik ble funnet i leteområdet. Dersom leteområdet ikke ga funn, gjelder opplysningene leteområdet som sådant.

Reg.nr.:	Betegner fornminnets nr. i denne rapporten
Flyfoto:	Det flyfotografi som lokaliteten ligger innenfor (ikke avmerket).
Område + nr.:	Betegner et bestemt undersøkelsesområde. For steinalder-undersøkelsen er disse satt opp i numerisk orden. Område 14 ble først prøvestykket ut fra mistanke om steinalder-tilhold (tufter). Dette er lite trolig og registreringsbeskrivelsen er derfor tatt ut av rekken og satt inn etter område 25. Det totale antall leteområder for steinalder blir likevel 25, da område 11 har to leteområder, A og B.
Lok.navn:	Er navnet som stedet ble gitt ved undersøkelsen. På grunn av få stedegne navn inntegnet på kart, er storparten av lokalitetsnavnene "nynavn" gitt under registreringene.
Uttrekning,	For leteområder er det beregnet at 1 prøvestikk dekker et arealomfang av ca. 10x10 m. Av tegninger framgår hvilke prøvestikk som er funnførende, samt en forsøksvis inntegnet uttrekning av funnførende areal.
Stratigrafi:	Opplysninger om jordsmonnets stratigrafi i <u>stikkområder</u> og på <u>steinalderlokaliteter</u> er tatt med summarisk. Ofte er det vanlige sumpjordsprofiler som går igjen i områdene. En mer fullstendig oversikt over dette framgår av den originale stikkdokumentasjon som ikke gjengis her. Spesielle stratigrafiske forhold som avviker fra de mer "normale" omtales mer utførlig.

Funn: I denne rapporten er funn = flint tilslått av mennesker, dersom ikke annet spesielt er nevnt. Når usikre omtales, betyr dette usikre flintartefakter dersom ikke annet spesielt er angitt. I usikre inngår t.eks. vannrullede og skjørbrente stykker uten sikre slagflater, men med viss mulighet for at de kan være tilslått.

For katalogisering av tilslåtte artefakter er vesentlig brukt katalogiseringsforslaget til Helskog, Indrelid og Mikkelsen 1976. Når det gjelder bruksspor/retusj, er det her ment tydelige slike erkjent ved visuell observasjon. I funntabellen er funn med bruksspor/retusj inkludert i antall under type.

Alle fragmenter av en type er forøvrig klassifisert sammen med hele i én gruppe. I flekke er også tatt med flekkelignende avslag.

Når det gjelder prognoser for et sannsynlig artefaktomfang på lokaliteten, er dette her inndelt i 4 størrelseskategorier:

- A: 1 - 1000 artefakter
- B: 1000 - 10000 artefakter
- C: 10000 - 50000 artefakter
- D: Over 50000 artefakter

Tolkning: I: Liten lokalitet, trolig en fangststasjon.
 II: En boplass, hvor i det minste en del av en sammenhørende større gruppe har holdt til (leir).
 III: En boplass som kan ha rommet et større samfunn over noen tid. (Hovedboplass).

Den vesentlige forskjell mellom kategoriene ligger i størrelsen av funnførende areal/funnmengde. I: vil vanligvis ha funnførende areal av størrelsesorden 100 m² eller mindre, II: vil ha samme av størrelsesorden 2-500 m² og III: større enn 500 m². Disse vil da som regel ha et forventet artefaktinnhold av størrelse henholdsvis A, B-C og D. Det synes vanskelig å trekke mer eksakte grenser. En stasjon, kategori I, vil da også ha et høyere %-innhold av redskaper i relasjon til redskapsavfall enn lokaliteter av kategoriene II-III.

Datering: I tilfeller hvor det er aktuelt med strandlinjedateringer, er en strandlinjehøyde i nærheten av lokaliteten forsøkt vurdert ut fra terrengmessige forhold. Det er ikke beregnet strandhøyde mindre enn ca. 2 m under lavestliggende funnførende prøve-stikk.

Generelt sett er det lite i funnmaterialet som kan belyse dateringsspørsmål noe nøyere. Dette er da dratt inn i vurderingene bare når det foreligger daterende artefakter, eller dersom det generelle preg skulle tilsi positive eller negative daterings-indikasjoner.

UNIVERSITETET I TRONDHEIM VITENSKAPSMUSEET ARKEOLOGISK AVDELING	Gårdsnavn	Gnr./Bnr.
	GJØTEN AV BUGEN	72/1
	Kommune	Fylke
	Aure	Møre og Romsdal
	Eier(e) Iver M. Gjerde	
	Adresse	
	6698 Lesund	

STEINALDERLOKALITET

Reg.nr. 1, ØK-kart: BO 124-5-3. Område 1
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/ Kristian Pettersen 01.09.1987.

Lokalitetsnavn:
Valhall

Lokalisering:
Ca. 30 m S for høyde 63 moh. Ca. 75 m NNV for høyspentstolpe (tilsikt 164g fra prøvestikk 9). Ca. 50 m NV for elv i hovedretning VSV-ØNØ. Hoh ca. 50-53 m.

Terrengets art:
Bergrygger med hovedretning VSV-ØNØ, med svakt skrånende, vekslende tørr- og våtlendte partier mellom. Der jordsmonn fins, er området lyngvokst. I våtlendte partier dominerer gress.

Lokaliteten ligger på lett skrånende flate omkranset av bergknauser. I nederste parti er det åpning ut mot SSØ. I de laveste partier er flaten myrlendt ellers er området relativt tørt.

Fornminnets utstrekning:
Ca. 65 m ØNØ-VSV, opptil ca. 40 m NNV-SSØ.

Beskrivelse:

Forventninger til området:

Området har en stor aktivitetsflate med jevn bunn (1). Hele området er godt skjermet av bergrygger, unntatt mot åpning ut mot SØ. Det bør derfor ha vært godt ly ettersom hele aktivitetsflaten ligger i en forsenkning (1). Landingsmulighetene for båt må ha vært ypperlige fra det skjermede innhav i S (1).

Undersøkelse:

Det ble tatt 15 prøvestikk i området, hvorav 14 ble såldet. Til såldedam brukte en elva i SØ, ca. 50 m fra lokaliteten. Stikkene søker over et areal av ca. 1900 m². Gjennomsnittlig dybde av prøvestikkene var 36 cm. Det ble gjort sikre funn i 6 av stikkene.

Data for lokaliteten:

Usynlig fornminne, kun mulig å erkjenne ved graving. Synes urørt.

Omfang:

Prøvestikk og det omgivende terreng avgrenser en sammenhengende funnførende del av lokaliteten til ca. 260 m², med tillegg av areal indikert av en funnkonsentrasjon og to enkeltfunn. Trolig omfatter den totale aktivitetsflaten for lokaliteten storparten av dekningsarealet ved prøvestikk (ca. 1900 m²).

Stratigrafi:

I hovedtrekk 8-20 cm torv/humus over opptil 13 cm silt, på steinblandet grus og sand ned til 42 cm under overflaten. Siltlaget inneholdt trekull. Funna ble gjort fra og med siltlaget og ned til bunnen.

Funn: T 21123:

Type	med bruksspor/ retusj	Kommentar
44 avslag	1	
42 splinter		
4 flekker	2	herav 2 mikroflekker
9 usikre og råflint		herav 1 mulig ensidig kvartskjerne
90 + 9 usikre/råflint	3	

Sannsynlig artefaktomfang på lokaliteten:

Sammenhengende areal i NØ : C

Spredte funn : ?

Tolkning:

Lokaliteten kan forsøksvis tolkes som en leir (kategori II).

Datering:

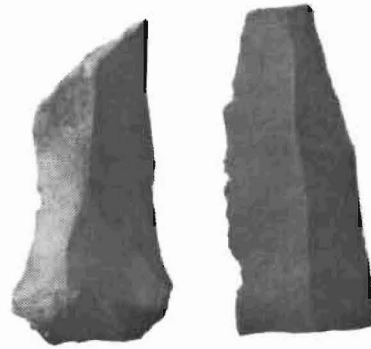
Lokaliteten har trolig hatt åpning mot strand i SSØ, og kan da relateres til en strandlinje rundt 49 moh. Etter strandforskyvningskurven tilsvarer dette ca. 9600 B.P.

Steinalderlokalitet, nr. 1, Valhall. Område med størst funnkonsentrasjon merket med pil. Sett fra SV. Foto: K.Pettersen.

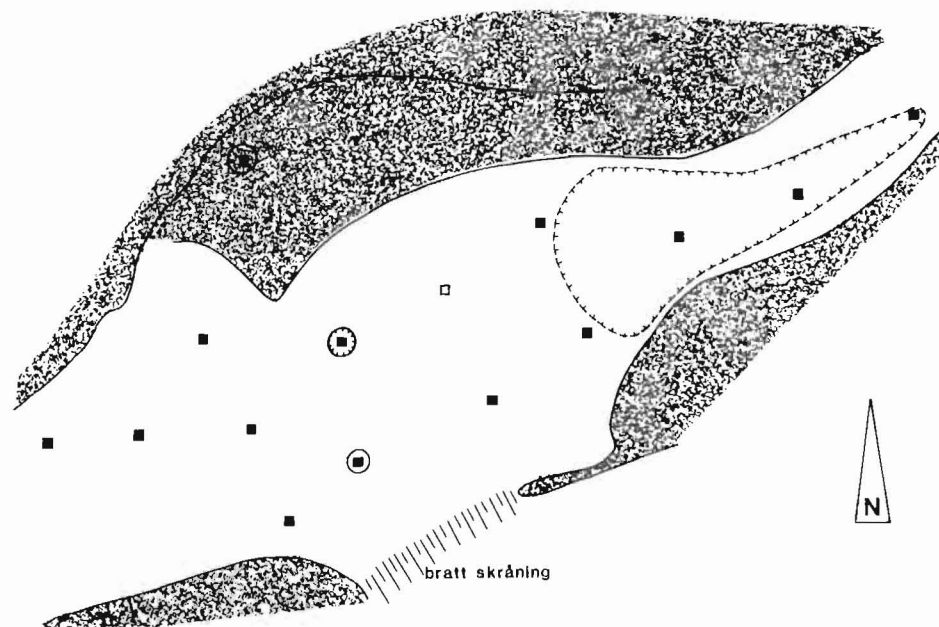
Lok.1. m 1:1

Flintflekker. Den t.v. med skrå
enderetusj. Foto: P.Fredriksen.

GRISVÅGØY Område 1. Steinalderlok.,1, Valhall

Oppmålt 1. og 2.9. 87 av E.Peacock og K.Pettersen

M 1:500

0 15m

□ prøvestikk	○ enkeltfunn
■ prøvestikk, såldet	- - - trolig utstrekning av funnområde
⊗ berg	⊙ funn, trolig del av større enhet

Tegning K.Pettersen
Del. A.Beverfjord

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./Bnr.
GJØTEN AV BUGEN	72/1
Kommune Aure	Fylke Møre og Romsdal
Eier(e) Iver M. Gjerde	
Adresse	
6698 Lesund	

STEINALDERLOKALITET

Reg.nr. 2, ØK-kart: BO 124-5-3. Område 2
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/ Kristian Pettersen 02.09.1987

Lokalitetsnavn:
Frigg

Lokalisering:
Ca. 230 m SSØ for utløpet i Gjerdevatnet av elva gjennom Bugadalen. Ca. 800 m NØ for N-ligste gård på Gjerdeviken (76/4). Hoh ca. 55-56 m.

Terrengets art:
Horisontal, myrlendt flate mellom bergknauser i NØ og SV. Mot SSØ går flaten over i en skråning nedover, mot NNV går flaten over i myr. Vegetasjon av glissen furuskog, lyng og gress.

Lokaliteten ligger på den horisontale flata og litt oppover en skråning mot NØ.

Fornminnets utstrekning:
Ca. 30 m N-S, ca. 15 m Ø-V.

Beskrivelse:

Forventninger til området:
Stor og jevn aktivitetsflate (1). Godt ly av bergknausene, unntatt i passretningen NNV-SSØ (2). Utmerkede landingsforhold i bukt inn fra SSØ (1).

Undersøkelse:
Det ble i området tatt 12 prøvestikk, hvorav 11 ble såldet. En brukte samme sålde dam som ved Lokalitet nr. 1-1. Stikkene søker over et areal av ca. 1000 m². Gjennomsnittlig dybde av prøvestikkene var 45 cm. Det ble gjort sikre funn i 7 av stikkene.

Data for lokaliteten:
Usynlig fornminne, kun mulig å erkjenne ved graving. Synes uskadd.

Omfang:

Prøvestikkene og det omgivende terreng avgrenser funnførende del av lokaliteten til ca. 380 m². Det er en viss sannsynlighet for at lokaliteten kan strekke seg litt lenger mot N, videre inn under myra.

Stratigrafi:

12-55 cm torv/humus over opptil 6 cm silt på sand- og steinblandet grus ned til 65 cm under overflaten. Spredt trekull i siltlag og øverst i gruslaget. Funna ble gjort i gruslaget.

Funn: T 21124:

Type	Med bruksspor/ retusj	Kommentar
17 avslag 25 splinter 2 flekker 22 usikre og råflint	1	herav 2 i kvarts
44 + 22 usikre/råflint	1	

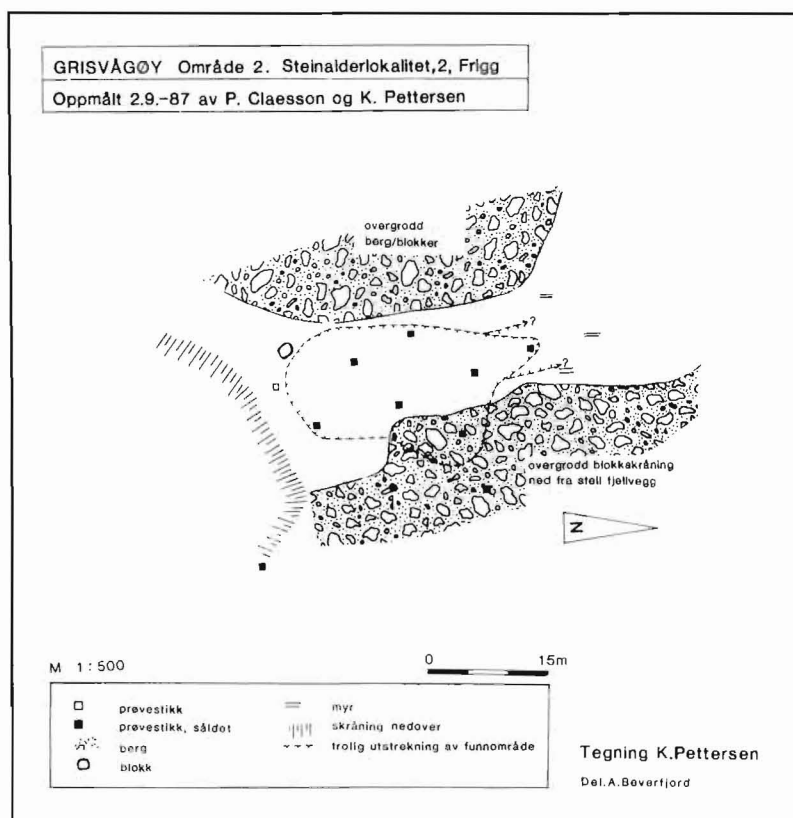
Sannsynlig artefaktomfang på lokaliteten: C

Tolkning:

Lokaliteten kan forsøksvis tolkes som en leir (kategori II).

Datering:

Lokaliteten har trolig hatt åpning mot strand i SSØ, og kan da relateres til en strandlinje rundt 53 moh. Etter strandforskyvningskurven tilsvarer dette ca. 9700 B.P.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

SVINVIK

71/1

 Kommune
Aure

 Fylke
Møre og Romsdal

 Eier(e)
Lars L.Kvernberg

 Adresse

 6698 Lesund

PRØVESTIKKOMRÅDE

ØK-kart: BO 124-5-3. Område 3
Flyfoto 8966-M18
Reg.v/Marianne Moen 02.09.1987

Lokalisering:

Omtrent rett under høyspentlinje midt mellom to stolper. Ca. 350 m SSØ for utløpet i Gjerdevatnet av elva fra Bugadalen. Hoh ca. 53-54 m.

Terrengets art:

Bergrygger med strøkretning ØNØ-VSV med myrlendte forsenkninger mellom. På stedet er det lave knauser i S og høyere rygger og åser mot N-NV. Furuskog på tørr grunn, lyng og myr på våtlendt mark.

Prøvestikkområdet ligger i en VSV-vendt forsenkning mellom bergrygger i nevnte hovedretning.

Prøvestikkområdets utstrekning:

Ca. 30 m NNØ-VSV, opptil ca. 10 m NNV-SSØ.

Beskrivelse:

Forventninger til området

Liten aktivitetsflate (2), bra ly av knausene unntatt ut mot SV (2-1), gode landingsmuligheter i bukt inn fra VSV (1).

Undersøkelse:

Det ble tatt 4 prøvestikk i SV-lige del av antatt mulig aktivitetsflate. I NØ-lige del viste stikk med grøftebor myr over bart fjell. Tilsammen maksimalt ca. 40x10 m mulig brukbar aktivitetsflate her.

Stratigrafien i jordsmonnet viste 22-65 cm torv over tynt lag forvittringsgrus på berg. Det ble ikke gjort funn.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

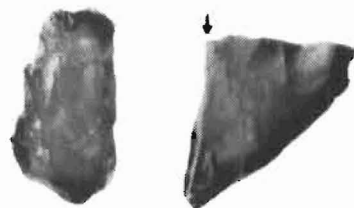
KIPLESUNDSBUGEN

73/1

Kommune
AureFylke
Møre og RomsdalEier(e)
Erling BugenAdresse
6698 Lesund

STEINALDERLOKALITET

Reg.nr. 3, ØK-kart: BO 124-5-4. Område 4
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/ Kristian Pettersen 03.09.1987

*Lok. 3. m 1:1
Usikker kvartskjerne (t.v.) og
mulig stikkel av flint (t.h.)
Foto: P. Fredriksen*

Lokalitetsnavn:
Postdalen

Lokalisering:

Ca. 1 km V for Svinvik gnr. 71/2. Ca. 8 m NNV for Ø-V-gående traktorveg fra Bugadalen (til prøvestikk 7). Ca. 48-51 moh.

Terrengets art:

Høydedrag mellom høye bergrygger i VSV og ØNØ. Mot S skråner draget nedover mot ei nærmere horisontal, vid slette. Mot NV går draget over i myr. Vegetasjon av glissen furuskog og einer.

Lokaliteten ligger delvis på horisontal flate samt i en svak bakkehelling ned mot S. Det virker som om hoveddelen av lokaliteten ligger fra kanten av flaten og nedover. Tørrlendt i bakkehellingen, mer våtlendt innover mot myra.

På flere steder er undersøkelsesområdet gjennomskåret av opptil ca. 2 m brede, gjenvokste elvegrøfter fra myra ovenfor.

Fornminnets utstrekning:

Ca. 40 m NØ-SV, opptil ca. 25 m NV-SØ. I tillegg areal indikert ved spredte funn.

Beskrivelse:

Forventninger til området:

Området har stor, jevn aktivitetsflate (1). Det er godt ly i alle retninger unntatt mot NV, hvorfra det er åpent (2). Landingsmuligheter fra S er meget gode (1).

Undersøkelse:

Det ble i området tatt 17 prøvestikk, hvorav 16 ble såldet. Såldedammer ble måket ut i de nevnte grøftene NNØ for og inntil lokaliteten samt i traktorveien i SSØ. Stikkene søker over et antatt areal av ca. 1400 m². Gjennomsnittlig dybde av prøvestikkene var 58 cm. Det ble gjort sikre funn i 5 av stikkene.

Data for lokaliteten:

Usynlig fornminne, kun mulig å erkjenne ved graving.

Lokaliteten er trolig en del skadet ved de ovennevnte grøftene, og en traktorveg inntil i S kan også ha påført en lettere skade.

Omfang:

Prøvestikkene og det omgivende terreng avgrenser en trolig sammenhengende funnkonsentrasjon på ca. 250 m². I tillegg må påregnes et visst funnførende areal der det ble gjort to enkeltfunn. Det er en viss mulighet for at det kan ligge ytterligere spor inne på flata mot NV, men disse må påregnes problematiske å få fram på grunn av dyp myr.

Stratigrafi:

Stratigrafien varierte en del innen lokaliteten.

I hovedtrekk 15-60 cm torv/humus over opptil 6 cm silt eller sand, på stein- og grusblandet sand ned til 65 cm under overflaten.

Flere steder var humuslaget tørt og tykt (opptil 15 cm under torva) og gikk over i et siltlag med vesentlig spredt trekull. Flere prøvestikk hadde imidlertid også høyt innhold av trekull øverst i det minerogene lag. Det ble i ett prøvestikk uten funn konstatert torv/humus ned til 90 cm dybde. Funn ble gjort fra siltlaget og nedover.

Stratigrafien her var noe spesiell i og med det tykke humuslaget. Det var vanskelig ut fra prøvestikkene å si noe om en her evt. kunne ha rester av et kulturlag på lokaliteten.

Funn: T 21125:

Type	Med bruksspor/ retusj	Kommentarer
17 avslag 13 splinter 2 flekker 27 usikre og råflint	2	Herav 1 usikker kvartskjerne og 1 kvartsstykke
32 + 27 usikre/råflint	2	
+ 1 avslag med bruksspor, løsfunn fra overflaten i traktorveg SØ for lokaliteten.		

Sannsynlig artefaktomfang på lokaliteten:

Sammenhengende areal: B

Spredte funn : ?

Usikkerheten omkring dette er større enn vanlig på grunn av få funnførende prøvestikk i de angjeldende områder.

Tolkning:

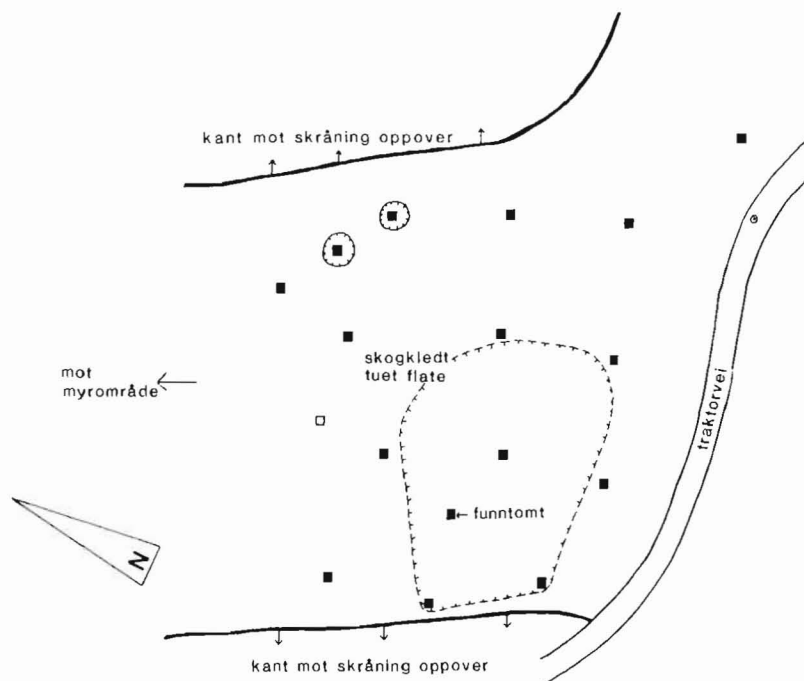
Lokaliteten kan forsøksvis tolkes som en leir (kategori II).

Datering:

Lokaliteten har trolig hatt åpning mot strand i SSØ, og kan da relateres til en strandlinje rundt 46 moh. Etter strandforskyvingskurven tilsvarer dette ca. 9600 B.P.

GRISVÅGØY Område 4. Steinalderlok.,3, Postdalen

Oppmålt 3.9.87 av K.Pettersen og J.E.Tangen

M 1:500

0 15m

- prøvestikk
- prøvestikk, såldet
- ⊙ løsfunn

- trolig utstrekning av funnområde
- ⊙ funn, trolig del av større enhet

Tegning K.Pettersen

Del. A.Beverfjord

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

SVINVIK

71/2

Kommune
AureFylke
Møre og RomsdalEier(e)
Pål SvinvikAdresse
6698 Lesund

STEINALDERLOKALITET

Reg.nr. 4, ØK-kart: BO 124-5-4. Område 5
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/ Kristian Pettersen 04.09.1987

Lokalitetsnavn:

Litjplassen

Lokalisering:

Inntil bergknaus i N med toppunkt 58 moh, ca. 55 m NNØ for høyspentstolpe på NØ-SV-gående linje mellom Gjerde og Svinvik. Ca. 53-55 moh.

Terrengets art:

Pass mellom høyere bergparti i SSØ og bergknaus i NNV. Flate som øverst er horisontal, men skråner svakt ned mot VSV og NØ. Spredte furutrær, lyng og gressvegetasjon.

Lokaliteten ligger i del av passets topparti, samt på flaten ned mot VSV, nært inntil den oppstikkende bergknaus mot NV. Over hele flaten er området jevnt. Den har hatt åpning ut både mot NØ og SV, trolig med de beste muligheter for landing mot SV.

Fornminnets utstrekning:

Ca. 20 m ØNØ-VSV, ca. 8 m NNV-SSØ.

Beskrivelse:

Forventninger til området:

Jevn, men noe trang aktivitetsflate (1). Godt ly, trolig unntatt mot ØNØ (2). Ekstremt gode landingsforhold, særlig i bukt inn fra SV (1).

Undersøkelse:

Det ble tatt 9 prøvestikk, samtlige ble såldet. Sålde dam ble anlagt i myra V for lokaliteten, ca. 50 m fra denne.

Stikkene søker over et areal av ca. 800 m². Gjennomsnittlig dybde var 42 cm. Det ble gjort sikre funn i tre av stikkene.

Data for lokaliteten:

Usynlig fornminne, kun mulig å erkjenne ved graving. Synes urørt.

Omfang:

Prøvestikk og det omgivende terreng **avgrenser** en sammenhengende funnførende del av lokaliteten til ca. 130 m². Aktivitetsflaten har trolig vært en del større.

Stratigrafi:

18-22 cm torv/humus over vesentlig stein- og grusblandet sand som var funnførende ned til 37 cm under overflaten. Spredt trekull nederst i torva og øverst i det minerogene lag.

Funn, T 21126:

Type	Med bruksspor/ retusj	Kommentar
6 avslag 4 splinter <u>22 usikre og råflint</u>	2	
10 + 22 usikre/råflint	2	

Sannsynlig artefaktomfang på lokaliteten: Sammenhengende areal: A-B

Tolkning:

Lokaliteten kan forsøksvis tolkes som en stasjon (kategori I). Dette med basis i den lille størrelsen, samt et innhold av redskaper på 20% av total funnmengde. (Redskaper er her definert som artefakter med synlige bruksspor/bearbeidingspor).

Datering:

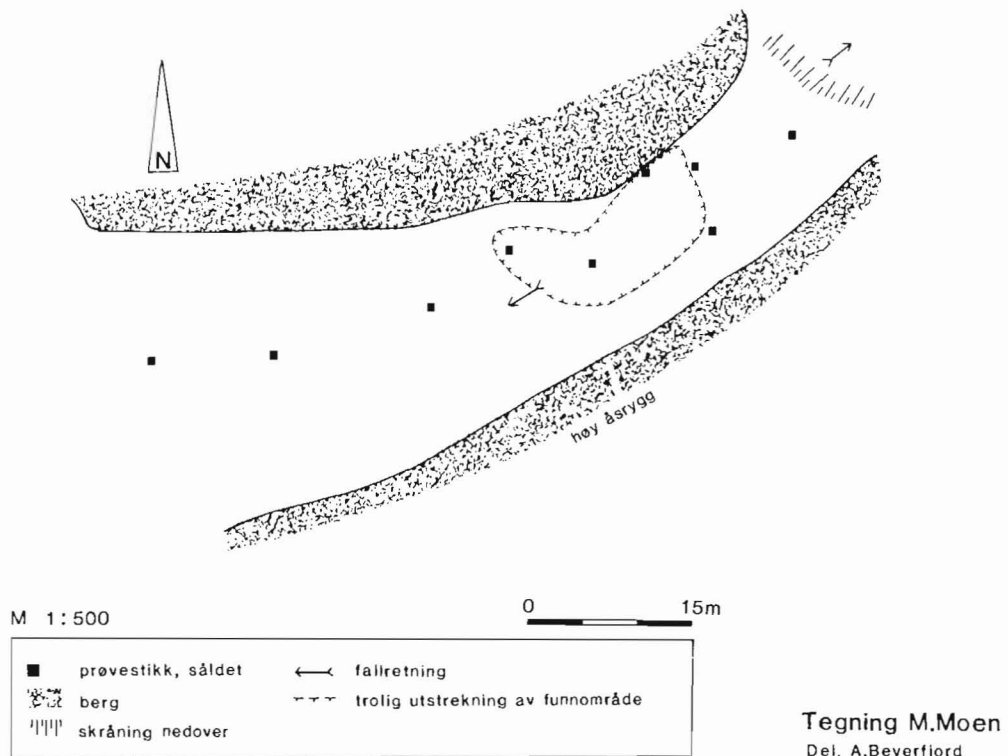
Lokaliteten har trolig hatt den beste åpning mot strand i SV og kan da relateres til en strandlinje rundt 52 moh. Etter strandforskyvningskurven tilsvarer dette ca. 9600 B.P.

*Steinalderlokalitet, nr. 4, Litjplassen, sentralt, merket med pil.
Sett fra SSV. Foto: K.Pettersen.*

GRISVÅGØY Område 5. Steinalderlokalitet, 4

Oppmålt 7.9.87 av M.Moen og P.Claesson

UNIVERSITETET I TRONDHEIM VITENSKAPSMUSEET ARKEOLOGISK AVDELING	Gårdsnavn	Gnr./Bnr.
	AUKAN AV GRISVÅG	75/4
	Kommune	Fylke
	Aure	Møre og Romsdal
	Eier(e)	
	Håvard Aukan	
	Adresse	
	6698 Lesund	

PRØVESTIKKOMRÅDE

ØK-kart: BO 124-5-3. Område 6
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/ Kristian Pettersen 07.09.87

Lokalisering:

Ca. 250 m N for V-ligste strandområde i Gjerdevatnet. Ca. 300 m SSØ for Gorrtjønnå. Hoh ca. 44-47 m.

Terrengets art:

Berglendt med rygger og drag gående i hovedretning ØNØ-VSV. Partier med jordsmonn innimellom. Myr mellom de høyere bergpartier. Spredt furu, lyng og gress.

Prøvestikkområdet ligger i en svak helling ned mot VSV mellom to ØNØ-VSV-gående bergrygger. En steinalderlokalitet her må ha hatt åpning mot sjøen i VSV.

Prøvestikkområdets utstrekning:

Ca. 40 m SV-NØ. Ca. 10 m NV-SØ.

Beskrivelse:

Forventninger til området:

Jevn aktivitetsflate av tilfredsstillende størrelse (1). Snaut område med relativt dårlig skjerming (3-2). Middels landingsforhold fra SV (2).

Undersøkelse:

Det ble tatt 4 prøvestikk på stedet, samtligesåldet. Såldedam ble anlagt på myra i V, ca. 50 m fra undersøkelsesområdet. Stikkene søker over et antatt areal av ca. 400 m². Gjennomsnittlig dybde av prøvestikkene var 42 cm. Jordsmonnet på stedet viste 20-29 cm torv/humus over vesentlig steinblandet grus med noe sand ned til 47 cm under overflaten. Spredt trekull nederst i torvlaget.

Det ble ikke gjort sikre funn. Av usikre/råflint ble det funnet 3 eksemplarer.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./Bnr.
AUKAN AV GRISVÅG	75/4
Kommune	Fylke
Aure	Møre og Romsdal
Eier(e)	
Håvard Aukan	
Adresse	
6698 Lesund	

PRØVESTIKKOMRÅDE

ØK-kart: BO 124-5-3. Område 7
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/ Kristian Pettersen 08.09.1987

Lokalisering:

Ca. 80 m NV for Gjerdevatnets NV-ligste strandområde. Ca. 350 m SSØ for Gorrtjønnå. Hoh ca. 46-49 m.

Terrengets art:

VSV-ØNØ-gående bergrygger. Bevokste drag imellom. Jfr. område 6. Spredt furu, gress og lyng.

Prøvestikkområdet ligger mellom to ØNØ-VSV-gående bergrygger på en svakt hellende flate ned mot VSV. I denne enden skråner terrenget brattere nedover.

Prøvestikkområdets utstrekning:

Ca. 50 m VSV-ØNØ. Ca. 20 m NNV-SSØ.

Beskrivelse:

Forventninger til området:

Området har en relativt stor flate med tilfredsstillende undergrunn og må karakteriseres som godt egnet (1). Det er nokså åpent på stedet, og de lave bergknausene gir dårlig skjerming (3-2). Landingsmulighetene trolig middels ettersom sundet utenfor i SV har en åpen karakter (2).

Undersøkelse:

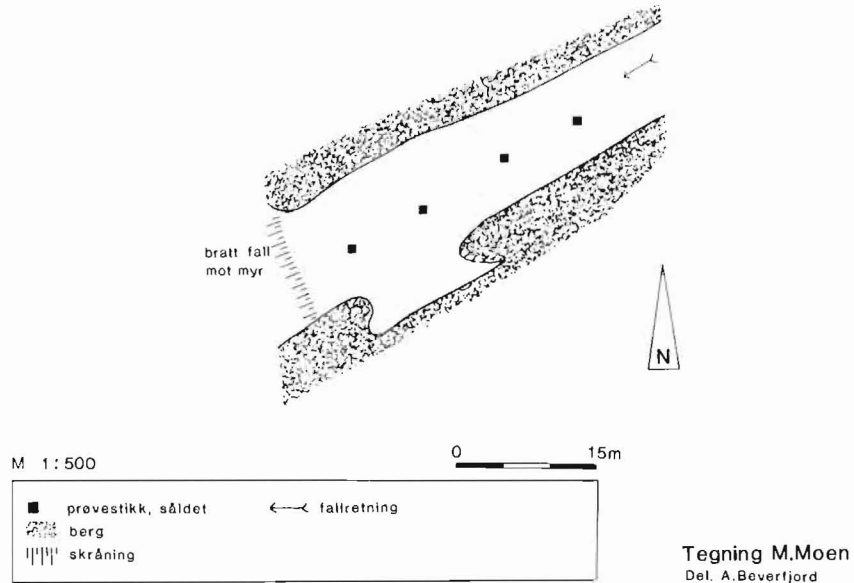
Det ble tatt 9 prøvestikk på stedet, alle ble såldet. Såldedam som under område 6. Stikkene søker over et antatt areal av ca. 1000 m². Gjennomsnittlig dybde av prøvestikkene var 42 cm.

Jordsmonnet på stedet viste 12-33 cm torv over varierende lag av sand, grus og stein ned til ca. 49 cm under overflaten. Trekull i enkelte stikk nederst i torva og øverst i det minerogene lag, til dels konsentrert.

Det ble ikke gjort sikre funn. Av usikre/råflint ble det funnet 8 eksemplarer.

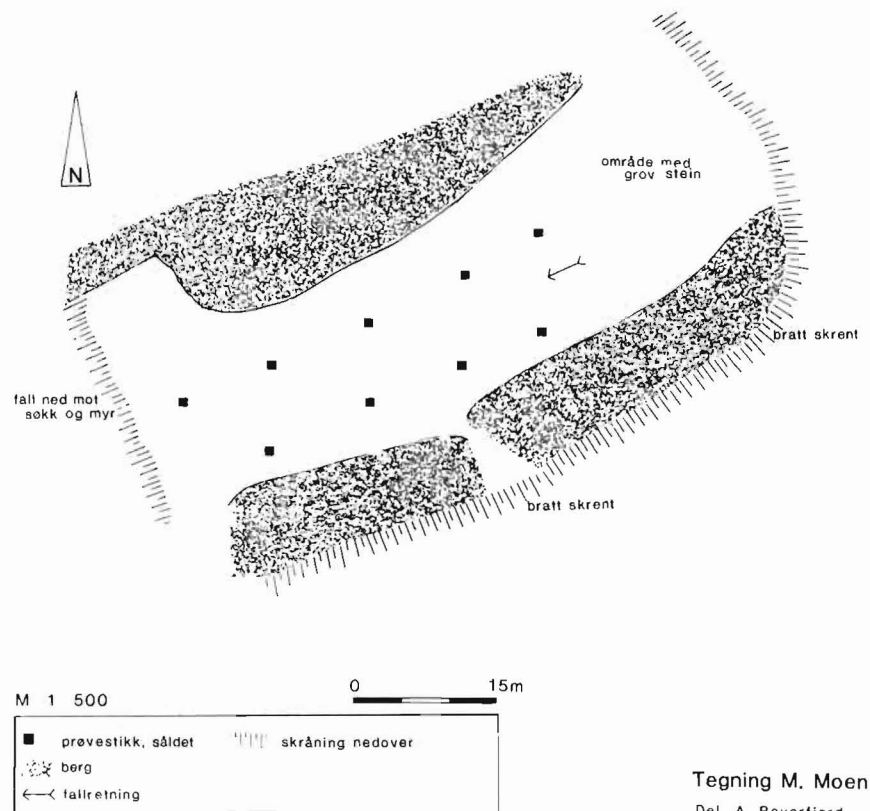
GRISVÅGØY Område 6

Oppmålt 8.9.87 av M.Moen og P.Claesson

GRISVÅGØY Område 7

Oppmålt 8.9.-87 av M. Moen og P.Claesson

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

AUKAN AV GRISVÅG

75/4

Kommune
AureFylke
Møre og RomsdalEier(e)
Håvard AukanAdresse
6698 Lesund

TO STEINALDERLOKALITETER

Reg.nr. 5 og 6, ØK-kart: BO 124-5-3. Område 8

Flyfoto 8966 M18

Reg.v/ Kristian Pettersen 09.09.1987

Lokalitetsnavn:

Gullfaks

*Lok. 6. m 1:1**Ensidig kvartskjerne**Lok. 6. m 1:2**Slagstein. Knakkemerker nederst**Foto: P. Fredriksen***Lokalisering:**

Ca. 150 m NV for V-ligste strandområde i Gjerdevatnet. Ca. 300 m ØNØ for toppen av Svartvassåsen. Hoh ca. 53-60 m.

Terrengets art:

VSV-ØNØ-gående bergrygger med bevokste drag mellom. Spredt furu, gress og lyng.

Lokaliteten ligger i SV på en nærmere horisontal flate, videre en svakt hellende flate ned mot ØNØ. Mot NNV en høy bergrygg, mot VSV ligger en lavere bergflate og noen små lave knauser inntil lokaliteten.

Fornminnets utstrekning:

Ca. 70 m ØNØ-VSV, 5-10 m i motsatt retning.

Beskrivelse:**Forventninger til området:**

Området har god plass på noenlunde jevn undergrunn (1). Det er godt ly unntatt i sektoren NNØ-Ø-SV (2). Trolig gode landingsforhold i bukt inn fra NØ (1).

Undersøkelse:

Det ble i området tatt 11 prøvestikk, samtlige såldet. En brukte elva ca. 100 m fra området mot NØ som såldedam.

Stikkene søker over et areal av ca. 1100 m². Gjennomsnittlig dybde av stikkene var 47 cm. Det ble gjort funn i 6 av stikkene.

Data for lokalitetene:

Usynlige fornminner, kun mulig å erkjenne ved graving. Synes uskadde. Ut fra funnfrekvens i hhv NØ-lige og SV-lige del av området, er det rimelig å anta at området inneholder 2 steinalderlokaliteter.

*Lokalitet nr. 5 "Gullfaks A"*Omfang:

Prøvestikkene og omgivende terreng avgrenser funnførende del av lokaliteten til ca. 150 m².

Stratigrafi:

I hovedsak 20-34 cm torv/humus over sterkt trekullholdig, tynt siltlag på vesentlig grus- og sandbunn over fast fjell/større stein ned til 47 cm. Trekull i humuslaget nederst, gjennom siltlaget og ned i grusen. I ett stikk særlig stor konsentrasjon av kullstøv i siltlaget. Funna ble gjort fra under siltlaget og til bunn.

Kommentar: Det trekullstøvholdige siltlaget var svært markert og kan være rester av et kulturlag.

Funn T 21127:

Antall/ type	Bruksspor/ retusj	Kommentar
9 avslag		Herav 1 i kvarts
5 splinter		
4 usikre og råflint		
14 + 4 usikre/råflint		

Sannsynlig artefaktomfang på lokaliteten: B

Tolkning:

Lokaliteten kan forsøksvis tolkes som en leir (kategori II).

Datering:

Lokaliteten har hatt åpning mot strand i ØNØ og kan da relateres til en strandlinje rundt 50 moh. Etter strandforskyvingskurven tilsvarer dette ca. 9600 B.P.

*Lokalitet nr. 6. "Gullfaks B"*Omfang:

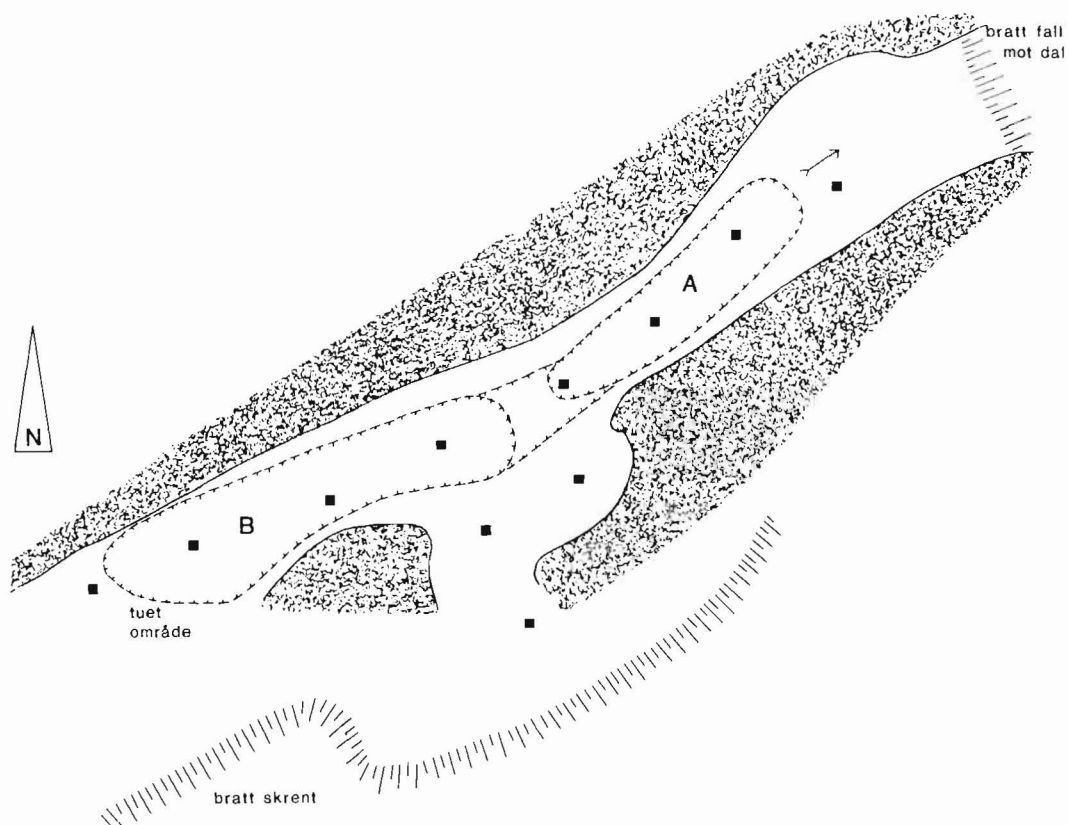
Prøvestikkene og omgivende terreng avgrenser funnførende del av lokaliteten til ca. 280 m².

Stratigrafi:

I hovedsak 22-30 cm torv/humus over ca. 3 cm silt på steinblandet grus og sand ned til 50 cm under overflaten. Trekull nederst i humuslag gjennom siltlag og øverst i grusen. Funna ble gjort fra nederst i humuslaget til ned i grusen.

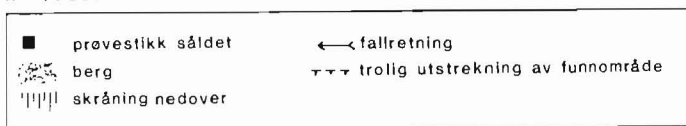
GRISVÅGØY Område 8. Steinalderlok., 5 og 6, Gullfaks

Oppmålt 9.9.87 av M.Moen og P.Claesson

M 1:500

0 15m

Tegning M.Moen
Del. A.Beverfjord

Funn: T 21128

Antall/ type	Brukspor/ retusj	Kommentar
75 avslag		Herav 3 av kvarts
75 splinter		Herav 1 av kvarts
4 flekker	2	Herav 1 mikroflekke og 1 mikrofl.-fragm.
1 kjerne		Ensidig, av kvarts
1 slagstein		
<u>52 usikre og råflint</u>		<u>Herav 4 av kvarts</u>
155 + 52 usikre/råflint + 1 slagstein	2	

Sannsynlig artefaktomfang på lokaliteten: D

Tolkning:

Lokaliteten kan forsøksvis tolkes som en leir, kategori II. Det meget høye beregnede antall artefakter over den relativt lille flaten kan primært tyde på en intensiv bruk av stedet.

Datering:

Den ensidige kvartskjernen gir trolig et holdepunkt i materialet for datering til Fosna-tradisjonen.

Lokaliteten har hatt åpning mot stranda i NØ og kan da relateres til en strandlinje rundt 52 moh. Etter strandforskyvningskurven tilsvarer dette ca. 9600 B.P., men tidligere enn "Gullfaks A".

Steinalderlokalitetene nr. 5 og 6, Gullfaks A og B. Aktivitetsflate stiplet.
Sett fra ØNØ. Foto: K.Pettersen.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn
AUKAN AV GRISVÅG
GJERDE

Gnr./Bnr.
75/4
76/1

Kommune
Aure

Fylke
Møre og Romsdal

Eier(e)
Håvard Aukan (75/4), Einar Silset (76/1)

Adresse
6698 Lesund

STEINALDERLOKALITET

Reg.nr. 7, ØK-kart: BO 124-5-3. Område 9
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/ Kristian Pettersen 10.09.1987

Lokalitetsnavn:
Myra

Lokalisering:
Ca. 300 m V for Storøyas V-ligste punkt. Ca. 450 m NNV for Gjerdefjellet. Ca. 50 moh.

Terrengets art:
Stor myrlendt flate mellom bergknauser unntatt mot Ø. Svakt hellende ned mot NØ. Midt utpå flata stikker det opp en lav bergknaus. Spredt furu, lyng og gress.

Undersøkellesområdet med lokaliteten ligger utpå flata.

Fornminnets utstrekning:
Ukjent.

Beskrivelse:

Forventninger til området:
Jevn og stor aktivitetsflate (1). Godt ly, unntatt mot ØNØ og evt. mot N (1-2). Gode landingsforhold fra NØ (1).

Undersøkelse:
Det ble i området tatt 12 prøvestikk, samtlige såldet. Sålledam ble anlagt ca. 15 m NØ for stikk 1. Stikkene søker over et antatt areal av ca. 1400 m². Gjennomsnittlig dybde på prøvestikkene var 58 cm. Det ble gjort sikre funn i 2 stikk med 1 artefakt i hvert.

Data for lokaliteten:
Usynlig fornminne, kun mulig å erkjenne ved graving. Synes uskadd.

Omfang:
Vanskelig å si noe nærmere om før ytterligere undersøkelser er foretatt.

Stratigrafi:

I hovedsak 30-45 cm torv/humus over varierende grus, sand og stein ned til 60 cm under overflaten. Det ene funnførende prøvesticket hadde imidlertid et ca. 2 cm siltlag mellom humus og grus/sand. Funna ble gjort i det nederste laget.

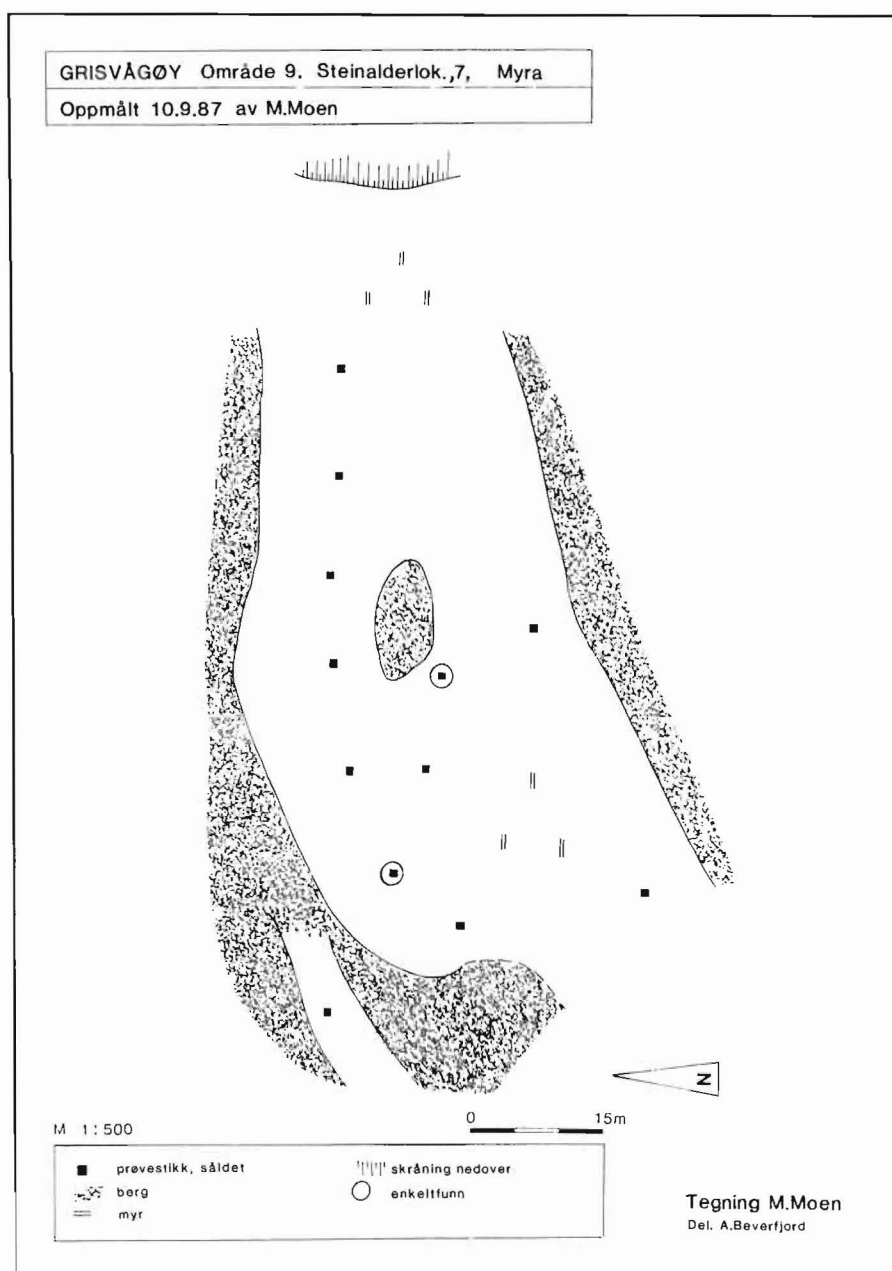
Funn: T 21129

I sticket lengst mot V: 1 avslag

I sticket lengst mot Ø: 1 splint

Usikre/råflint fra prøvestikk i området for øvrig: 46.

Tolkning og datering er vanskelig å foreslå med basis i det spinkle datatilfang. Trolig er en her inne på et oppholdssted som bør være relatert til ei strand i nærheten og da i Ø. Det er da en viss sannsynlighet for at funnene kan indikere et tilhold her i tidligmesolitikum.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

VIKEN AV GJERDE

76/7

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eier(e)

Olav Gjerde

Adresse

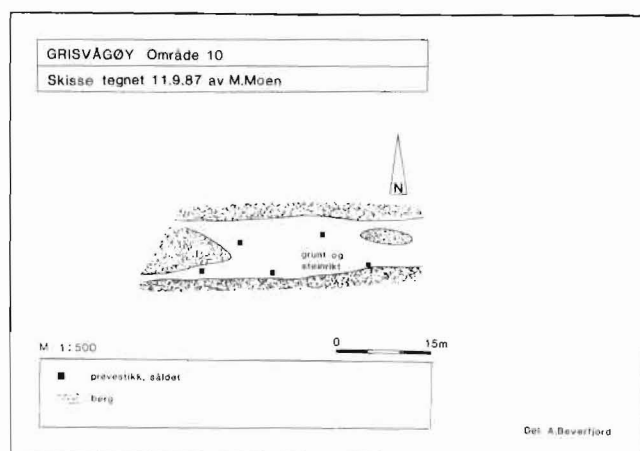
6698 Lesund

PRØVESTIKKOMRÅDE

ØK-kart: BO 124-5-3. Område 10

Flyfoto 8966 M16

Reg.v/ Kristian Pettersen 10.09.1987

Lokalisering:

Ca. 155 m V for utløpet av Gjerdevatnet. Ca. 150 m NNØ for høyeste punkt på Gjerdefjellet. Hoh ca. 49 m.

Terrengets art:

Pass Ø-V mellom bergknauser i N og S. Spredt furu, lyng og gress.

Prøvestikkområdet ligger der passet er smalest, på en flate med noe jordsmonn mellom oppstikkende berg.

Prøvestikkområdets utstrekning:

Ca. 30 m Ø-V, ca. 8 m N-S.

Beskrivelse:

Forventninger til området:

Liten aktivitetsflate, med berglendt undergrunn (3-2). Bra ly unntatt i passretningen (2). Alternative landingsforhold mot Ø og V (1).

Undersøkelse:

Det ble tatt 5 prøvestikk på stedet, samtlig såldet. Stikkene søker over et areal av ca. 250 m². Gjennomsnittlig dybde av stikkene var 41 cm. Jordsmonnet på stedet viste vesentlig 15-39 cm torv/humus over varierende stein, grus og sand ned til 55 cm under overflaten. Spredt trekull fantes nederst i humuslaget og i overgang til laget under. Det ble ikke gjort sikre funn.

UNIVERSITETET I TRONDHEIM VITENSKAPSMUSEET ARKEOLOGISK AVDELING	Gårdsnavn GJERDE	Gnr./Bnr. 76/4
	Kommune Aure	Fylke Møre og Romsdal
	Eier(e) Jorid Magerøy	
	Adresse 6698 Lesund	

STEINALDERLOKALITET (enkeltfunn)

Reg.nr. 8, ØK-kart: BO 124-5-3. Område 11
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/ Kristian Pettersen 11.09.1987

Lokalitetsnavn:

Snorre

Lokalisering:

Ca. 150 m NØ for våningshuset på gnr. 76/4. Ca. 110 m NV for skarp kurve ut mot NV på bygdeveien.

Terrengets art:

VSV-ØNØ-gående bergdrag mellom høyere bergknauser i ØNØ og VSV, med tynt humusdekke. Små myrlendte flater innimellom. Spredt furu, lyng og gress.

Fornminnets utstrekning:

Antatt meget liten lokalitet.

Beskrivelse:

På bergdraget ble det tatt prøvestikk i to adskilte områder, på NØ- og SV-siden av et lavt, lyngdekket bergplatå.

Område A, i V:

Forventninger til området:

Liten aktivitetsflate med ujevn stein- og blokkrik undergrunn (2). Bra ly unntatt mot NV og SØ (2). Trolig svært gode landingsmuligheter fra skjermet område i N til NV (1).

Terreng på lokaliteten:

Delvis myrlendt flate, svakt hellende ned mot NNV, omgitt av bergknauser. 3 blotninger over totalt ca. 3 m² innen arealet.

Undersøkelse:

Det ble tatt 4 prøvestikk, samtlige ble såldet. Såldedam ble anlagt ca. 7 m NØ for Ø-ligste stikk. Stikkene søker over et antatt areal av ca. 300 m². Gjennomsnittlig dybde av stikkene var 40 cm. Det ble også gravd i én av blotningene og lett i overflaten i de øvrige.

Det ble gjort ett funn i et av stikkene.

Data for lokaliteten:

Enkeltfunn av flintavslag.

Omfang:

Dersom stedet skulle inneholde flere funn, er dette trolig en meget liten lokalitet (få m²).

Stratigrafi:

15 cm torv/humus over grus og stein ned til 40 cm under overflaten.

Funn: T 21130

I stikket lengst mot S, ett avslag med bruksspor, samt ett usikkert.

Tolkning og datering blir usikre ettersom datatilfanget er spinkelt. Det er imidlertid trolig at en her kan ha et oppholdssted som er relatert til ei strand i nærheten og da i NNØ.

*Område B, i ØNØ:*Forventninger til området:

Tilfredsstillende aktivitetsflate med forholdsvis liten plass (2). Bra ly unntatt i NNØ-SSØ-retningen (flatas lengderetning) (2). Trolig svært gode landingsmuligheter i skjermet bukt utenfor åpning mot NNØ (1).

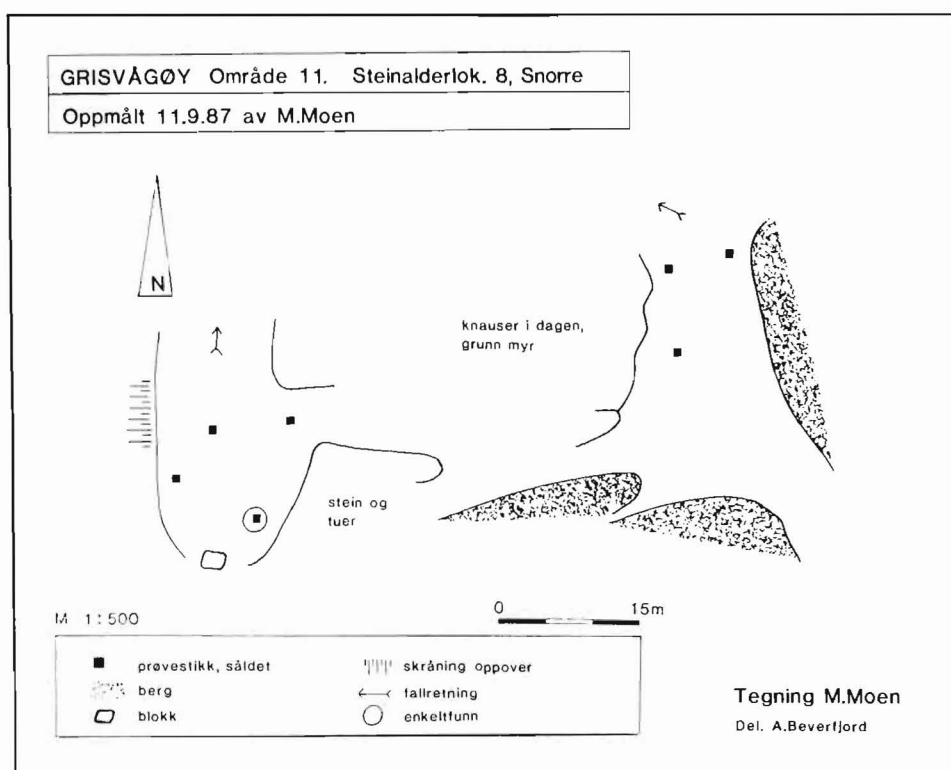
Terreng i prøvestikkområdet:

Myr som strekker seg med lengderetning NNØ-SSØ omgitt av bergknauser unntatt for endene, hvor det er åpent.

Undersøkelse:

Det ble tatt 3 prøvestikk, samtlige ble såldet. Sålde dam ble anlagt ca. 5 m NNØ for V-ligste prøvestikk. Stikkene søker over et areal av ca. 200 m². Gjennomsnittlig dybde av stikkene var 44 cm. Det ble ikke gjort sikre funn.

I to av stikkene ble det funnet tilsammen tre usikre/råflintstykker, og i blotning ett usikkert funn.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

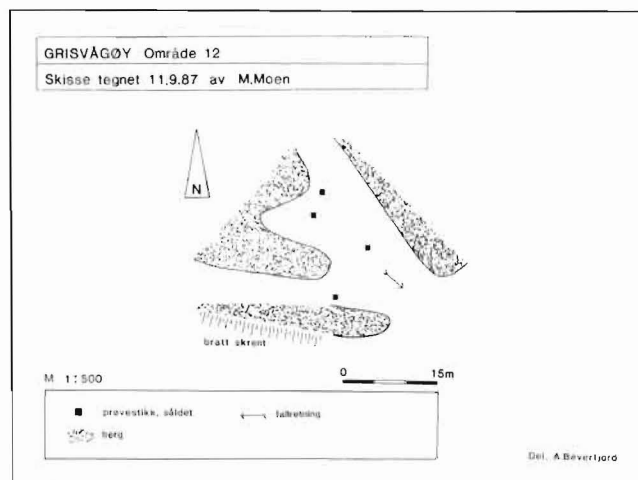
GJERDE

76/4

Kommune
AureFylke
Møre og RomsdalEier(e)
Jorid MagerøyAdresse
6698 Lesund

PRØVESTIKKOMRÅDE

ØK-kart: BO 124-5-3. Område 12
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/Kristian Pettersen 11.09.1987

Lokalisering:

Ca. 200 m NNØ for våningshuset på gnr. 76/4. Ca. 10 m Ø for høyspentstolpe.
Ca. 40 moh.

Terrengets art:

Bergknauser med myrlendte flater mellom. Spredt furuskog, lyng- og gress-vegetasjon.

Lokaliteten ligger på svakt hellende, lyngdekket flate ned mot SØ, omkranset av bergknauser unntatt mot SØ (åpning).

Prøvestikkområdets utstrekning:

Ca. 25 m NV-SØ, ca. 10-15 m SV-NØ.

Beskrivelse:

Forventninger til området:

Liten aktivitetsflate (2). Tilfredsstillende ly, unntatt mot V (2). Gode landingsforhold fra skjermet bukt i SØ (1).

Undersøkelse:

Det ble tatt 4 prøvestikk, alle ble såddet. Såldedam ble anlagt i myrområde ca. 17 m SSV for Ø-ligste prøvestikk. Stikkene søker over et antatt areal av ca. 250 m². Gjennomsnittlig dybde av prøvestikkene var 42 cm. Jordsmonnet på stedet viste 8-25 cm torv/humus over varierende sand, grus og stein ned til 43 cm under overflaten. Spredt trekull nederst i humuslaget og øverst i det minerogene lag.

Det ble ikke gjort sikre funn. Av usikre/råflint ble det funnet 4.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

GJERDE

76/4

Kommune
AureFylke
Møre og RomsdalEier(e)
Jorid MagerøyAdresse
6698 Lesund

STEINALDERLOKALITET

Reg.nr. 9, ØK-kart: BO 124-5-3. Område 13
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/ Kristian Pettersen 14.09.1987

Lokalitetsnavn:
Gjerdevatnet

Lokalisering:
Ca. 130 m NV for våningshuset på gnr. 76/4. I og på NØ-siden av sti fra Gjerde til Gjerdevatnet, ca. 28 - 31 moh.

Terrengets art:
Bergrygger og -knauser med flater mellom som heller slakt ned mot Gjerdevatnet i NNV-NV. Flatene myrlendte og lyngvokste. Spredte furutrær.

Lokaliteten ligger på nesten horisontal flate med bare svak helling ned mot NNV.

Fornminnets utstrekning:
Areal av ca. 5 x 5 m.

Beskrivelse:
Lokaliteten ble oppdaget ved funn av flintavslag i stien som går SSØ-NNV fra Gjerde mot Gjerdevatnet. Det ble deretter tatt prøvestikk på stedet.

Forventninger til området:
Området har relativt god plass med brukbar undergrunn (1). Det er trolig bra ly av de mange bergknauser som omkranser stedet; mest åpent mot Gjerdevatnet og noe snaut også mot SØ (2). Ved en vannstand ca. 2-3 m over Gjerdevatnet, ville lokaliteten hatt ypperlige landingsforhold fra NNØ (1).

Undersøkelse:
Det ble tatt 11 prøvestikk i området, samtlige ble såldet. Til såldedam brukte en myra i S-enden av Gjerdevatnet. Stikkene søker over et antatt areal av ca. 700 m². Gjennomsnittlig dybde av stikkene var 50 cm. Det ble også lett i stien i prøvestikkområdet V-lige del.
Det ble gjort funn i to av prøvestikkene.

Data for lokaliteten:
Lokaliteten erkjent ved overflatefunn. Den er trolig skadet av veien.

Omfang:

Trolig en meget liten lokalitet, ca. 20 m²? En enkeltfunnet flintsplint i prøvestikk ca. 25 m Ø for lokaliteten kan ha sammenheng med førstnevnte.

Stratigrafi:

20-27 cm torv/humus over sand og grus med enkelte steiner ned til 52 cm under overflaten. I prøvesticket nærmest veien ble det gjort funn både i grusen og i de nederste 5 cm av torv/humuslaget. Sistnevnte virket lett omrotet nederst. I det andre funnførende prøvestikk ble det gjort funn i grusen.

Kommentar:

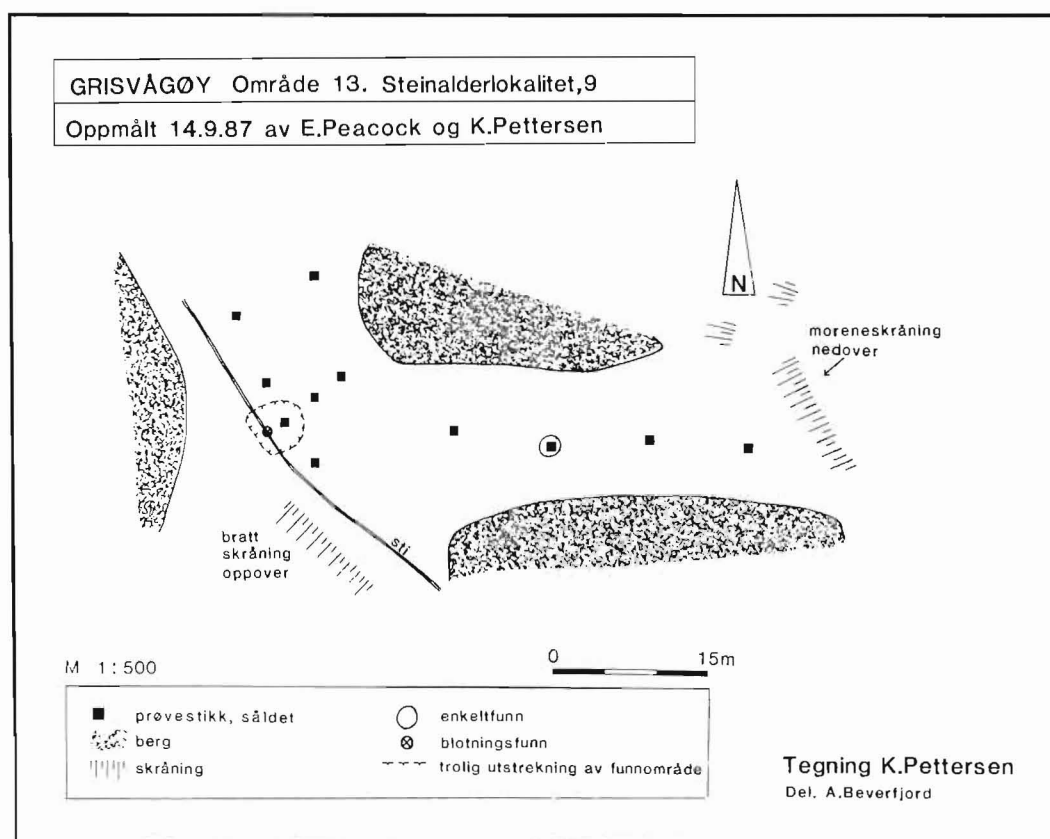
Det er en viss sannsynlighet for at lokaliteten kan være noe omrotet, men lite trolig at flinten er tilført. Funnet i prøvesticket lengst Ø er i alle fall ikke tilført senere.

Funn: T 21131

Antall/ type	Med bruksspor/ retusj	Kommentar
3 avslag	1	
3 splinter		
16 usikre og råflint		
6 + 16 usikre/råflint	1	
+ 5 avslag		(Blotningsfunn)

Sannsynlig artefaktomfang på lokaliteten: A.

Tolkning og datering blir usikre da datagrunnlaget er spinkelt. Det er imidlertid trolig at en her har hatt et oppholdssted som er relatert til ei strand i nærheten og da i N-NV. Det er da sannsynlig at funnene indikerer en stasjon (kategori I), brukt i mesolitikum. Det foreligger imidlertid også mulighet for at Gjerdevatnet som ferskvannssjø har vært lokaliseringsfaktor for tilhold her og at sporene kan stamme fra en tid etter at vatnet ble avsnørt.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

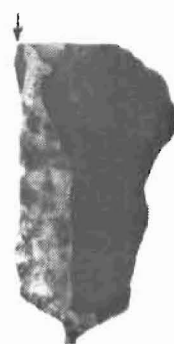
GRISVÅG

75/3

Kommune
AureFylke
Møre og RomsdalEier(e)
Lars GrisvågAdresse
6698 Lesund

STEINALDERLOKALITET

Reg.nr. 10, ØK-kart: BO 124-5-3. Område 15
Flyfoto 8966 M16
Reg.v/ Marianne Moen 15.09.1987

Lokalitetsnavn:
Brattberga

Lok. 10. m 1:1
Stikkel av flint
Foto: P. Fredriksen

Lokalisering:

Ca. 15 m NV for bergknatt med høyeste punkt 41 moh. Ca. 400 m VNV for Litlvatnet. Ca. 40 moh.

Terrengets art:

Lokaliteten ligger på delvis myr- og lyngbevokst slette i forsenkning mellom VSV-ØNØ-gående høydedrag. Mindre søkk mot NNV og ØSØ. Sandbunn samt noen 1-2 m lange hauger/dyner.

Fornminnets utstrekning:

Antatt ca. 10 m VSV-ØNØ, ca. 7 m NNV-SSØ. Usikkert. Det foreligger en viss mulighet for at areal med funn kan strekke seg noe lengre mot V.

Beskrivelse:

Forventninger til området:

Meget jevn aktivitetsflate som viste seg å være av sand, av tilfredsstillende størrelse, i svak skråning ned mot åpningen (1). Særdeles godt ly hvor kollen på NV-siden gir særlig god skjerming. For øvrig er stedet helt omkranset av bergknauser (1). Gode landingsforhold mot vik inn fra NØ (1).

Undersøkelse:

Det ble tatt 11 prøvestikk, samtlige ble såldet. Sålde dam ble anlagt ca. 4 m VNV for V-ligste funnførende prøvestikk, i et myrhull. Stikkene dekker et areal av ca. 950 m². Gjennomsnittlig stikkdybde var 58 cm. Det ble gjort sikre funn i 2 av prøvestikkene.

Data for lokaliteten:

Usynlig fornminne, kun mulig å erkjenne ved graving. Synes urørt.

Omfang:

Vanskelig å si. Ettersom det ble gjort enkeltfunn herav 1 redskap i 2 prøvestikk ca. 5 m fra hverandre, er det trolig at dette er en liten, sammenhengende lokalitet. Forsøksvis kan lokaliteten antas å være av størrelsesorden ca. 50 m².

Stratigrafi:

32-38 cm torv/humus over finsand ned til 74 cm under overflaten. I ett av stikkene konstatert trekull i overgangen mellom disse to lagene. Funna ble gjort i sanden.

Funn: T 21132

Antall/ type	Med bruksspor/ retusj	Kommentar
1 avslag		
1 stikkel		
2 usikre og råflint		
2 + 2 usikre/råflint		

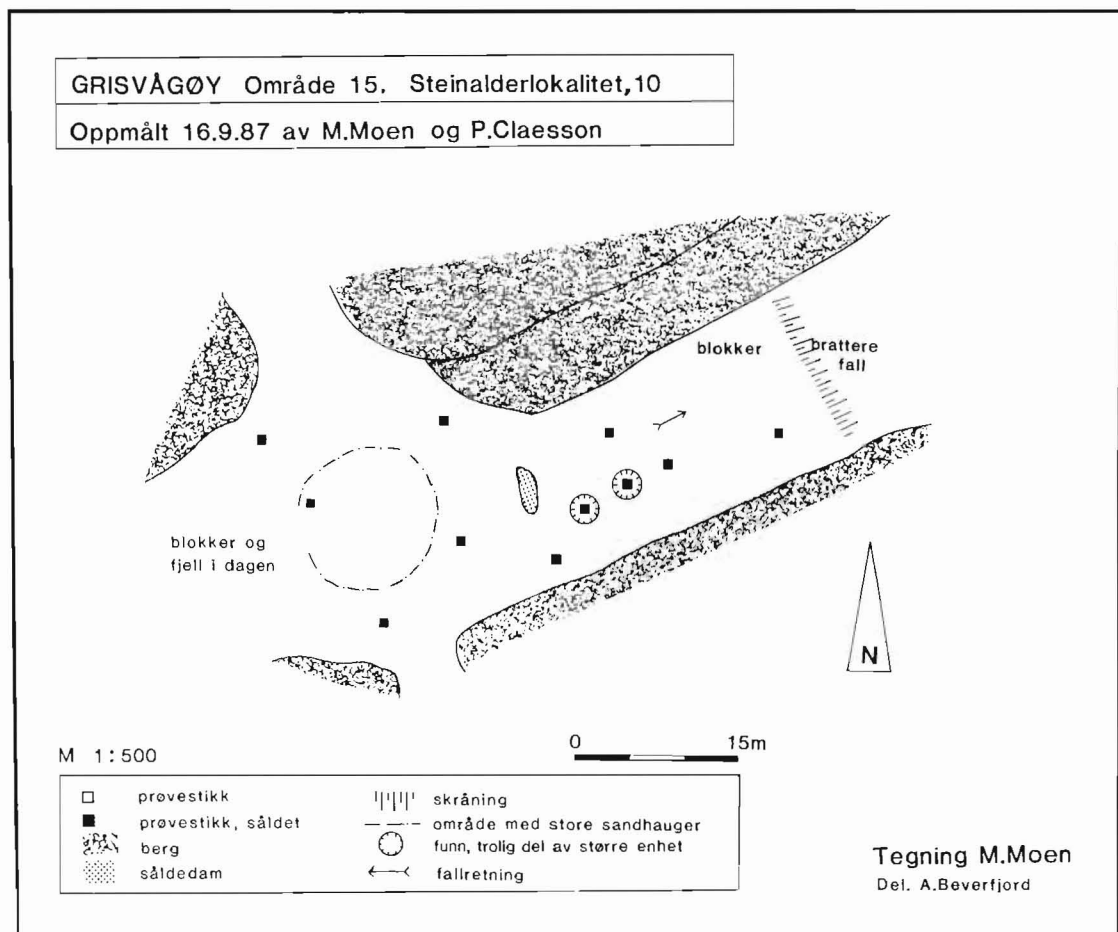
Sannsynlig artefaktomfang på lokaliteten: A

Tolkning:

Lokaliteten kan forsøksvis (med stor usikkerhet) tolkes som en stasjon (kategori I). Dette både ut fra størrelse og høyt prosentvis innhold av redskaper, 50%. (Sistnevnte er en usikker beregning i og med bare to funn.)

Datering:

Lokaliteten kan regnes å ha vært i bruk ved en vannstand ca. 37 moh. Etter strandforysnyvningsskurven tilsvarer dette ca. 9500 B.P.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

GJERDE

76/6

Kommune
AureFylke
Møre og RomsdalEier(e)
Per Magne GjerdeAdresse
6698 Lesund

STEINALDERLOKALITET

Reg.nr. 11, ØK-kart: BO 124-5-3. Område 16
Flyfoto 8966 M16
Reg.v/ Marianne Moen 16.09.1987

Lokalitetsnavn:
Draugen

Lokalisering:
Ca. 150 m VSV for SV-lige innløp i Litlvatnet. Ca. 50 m ØSØ for høydedrag 31 moh. Ca. 17-18 moh.

Terrengets art:
Lokaliteten ligger på slakt hellende flate ned mot NØ. Lav rygg SV-NØ mot SØ. Mot NV et høydedrag i retning VSV-ØNØ. flatt og åpent mot SV. Området er delvis svært fuktig med myrvekst.

Fornminnets utstrekning:
Utsprekning ukjent. Trolig mindre enn 35 x 10 m, da dette er vurdert som maksimalt areal, men kan evt. være noe lengre i flatens lengderetning her VSV-ØNØ.

Beskrivelse:

Forventninger til området:
Relativt liten, noenlunde jevn aktivitetsflate (2). Bra ly, særlig mot N, men passretningen NØ-SV er åpen (2). Gode landingsmuligheter inn fra skjermet bukt i NØ (1).

Undersøkelse:
Det ble tatt 2 prøvestikk med ca. 15 m's mellomrom, begge ble såldet. Stikkene ble tatt i påvisningsøyemed, det ble ikke gjort forsøk på avgrensning av lokaliteten ved hjelp av stikk. Gjennomsnittlig stikkdybde var 31 cm. Det ble gjort sikre funn i begge stikk.

Data for lokaliteten:
Usynlig fornminne, kun mulig å erkjenne ved graving. Synes urørt

Omfang:

Usikkert. Prøvestikkene og det omgivende terreng antyder en maksimal størrelse på funnførende del ca. 250-350 m².

Stratigrafi:

10-22 cm torv/humus over forvitret grus og stein ned på stein eller fast fjell i en dybde av 38 cm under overflaten. Trekull påvist nederst i torv/humuslaget i ett av prøvestikkene. Funna ble gjort i forvittringslaget.

Funn: T 21133

Antall type	Med bruksspor retusj	Kommentar
5 avslag	1	
2 splinter		
2 usikre og råflint		
7 + 2 usikre/råflint	1	

Tolkning og datering:

Noe nærmere om tolkning kan ikke sies da så lite er gravd.

Det er trolig at prøvestikkene er del av et funnførende areal som kan relateres til en hoh på ca. 14 m. Etter strandforskyvningskurven tilsvarer dette ca. 4400 B.P.

Littlatnet med omgivelser. Sett fra ØNØ. Steinalderlokaliteter ved pilene.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

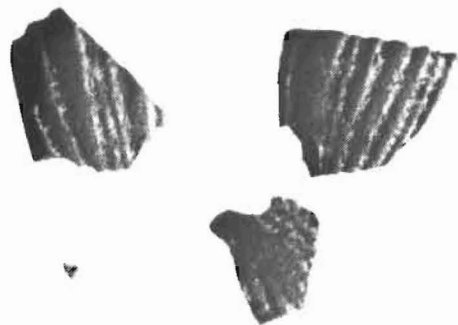
GJERDE

76/1

Kommune
AureFylke
Møre og RomsdalEier(e)
Einar SilsetAdresse
6698 Lesund

STEINALDERLOKALITET

Reg.nr. 12, ØK-kart: BO 124-5-3. Område 17
Flyfoto 8966 M16
Reg.v/ Marianne Moen 16.09.1987

Lokalitetsnavn:
Litlvatnet

Lok. 12. m 5:1
Forkullede nøtteskall, trolig hassel
Foto: P. Fredriksen

Lokalisering:

Ca. 130 m ØNØ for utløp av bekk i Litlvatnet. Ca. 30 m N for strandkanten av Litlvatnet. Ca. 16 m oh.

Terrengets art:

Lave bergrabber med spredte furutrær og lyng V for lokaliteten. Bergknaus NØ for og inntil lokaliteten.

Lokaliteten ligger på en flate som heller svakt ned mot Litlvatnet som en forsenkning.

Fornminnets utstrekning:

Usikker. Inntil 20 x 20 m ?

Beskrivelse:**Forventninger til området:**

Aktivitetsflate av tilfredsstillende størrelse og med gode bunnforhold (1). Dårlig ly mot N og V (2-3). Gode landingsmuligheter i bukt inn fra S (1).

Undersøkelse:

Lokaliteten ble prøvestukket i påvisningsøyemed. Det ble ikke gjort forsøk på avgrensning av lokaliteten ved hjelp av stikk. Det ble tatt 3 prøvestikk, alle såldet. Såldingen skjedde i Litlvatnet nedenfor lokaliteten. Prøvestikkene søker over et areal av ca. 450 m². Gjennomsnittlig dybde av stikkene var 47 cm. Det ble gjort sikre funn i de 2 sørligste stikkene.

Data for lokaliteten:

Usynlig fornminne, kun mulig å erkjenne ved graving. Synes urørt.

Omfang:

Vanskelig å si. Funnførende prøvestikk ligger 12 m fra hverandre og angir en minste dimensjon ca. Ø-V. Mot SØ og S vider flaten seg utover og funnførende del av lokaliteten har neppe et areal større enn det som er nevnt innledningsvis (ca. 400 m²).

Stratigrafi:

10-20 cm torv/humus over varierende sand og grus med noe stein, ned til 48 cm under overflaten. Ett av stikkene viste trekull i overgangen til gruslaget.

Funna ble gjort i det minerogene lag.

Funn: T 21134:

Antall/ type	Med bruksspor/ retusi	Kommentar
25 avslag	2	
26 splinter		
20 usikre og råflint		
51 + 20 usikre/råflint	2	

Tillegg:

Fragmenter av forkullede skall, trolig av hasselnøtter. Disse ble funnet under sålding, og det er en liten usikkerhet mht konteksten. Etter all sannsynlighet fra øvre del av det minerogene lag.

Tolkning og datering:

Tolkning er vanskelig da så lite er gravd. Dateringen er også problematisk. Det er imidlertid trolig at lokaliteten kan relateres til en strandlinje mens Litl-vatnet ennå var sjø. Ved en strandlinje på mellom 10 og 15 moh var det et smalt innløp til Litlvatnet i SØ, ved nærmere 15 moh også i SV. 10-15 m's strandlinje tilsvarer da, etter strandforskyvningskurven, ca. 3600-4700 B.P.

Se foto s. 60.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

GJERDE

76/1

Kommune
AureFylke
Møre og RomsdalEier(e)
Einar SilsetAdresse
6698 Lesund

PRØVESTIKKOMRÅDE

ØK-kart: BO 124-5-3. Område 18
Flyfoto 8966 M16
Reg.v/ Marianne Moen 16.09.1987

Lokalisering:

Ca. 50 m ØNØ for utløpet av Litlvatnet. Ca. 75 m NNV for våningshus innerst i Rosthollvågen. Ca. 12-15 moh.

Terrengets art:

Ø-V-gående lave bergknauser med myrlendte søkk mellom. Gress- og lyngtuer på våt mark i forsenkningene, furu og lyng på tørrabber.

Prøvestikkområdet ligger i en forsenkning mellom to lave (5-8 m høye) bergrygger. Flate som faller svakt ned mot Litlvatnet.

Prøvestikkområdets utstrekning:

Ca. 40 m Ø-V, ca. 10 m N-S.

Beskrivelse:

Forventninger til området:

Tilfredsstillende, men noe trang, avlang og jevn aktivitetsflate (1). Godt ly av omgivende bergknauser unntatt mot V (1). Gode landingsmuligheter inn fra skjernet bukt i V (1).

Undersøkelse:

Det ble tatt 4 prøvestikk på stedet, med ca. 10 m's mellomrom i retning omtrent Ø-V, alle ble såldet. Sålding foregikk i Gjerdevatnet. Stikkene søker over et areal av ca. 400 m². Gjennomsnittlig stikkdybde var 51 cm. Jordsmonnet besto av ca. 11-35 cm torv/humus over varierende sand, grus og stein ned til 63 cm under overflaten. Det ble ikke gjort funn.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

VIKEN AV GJERDE

76/7

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eier(e)

Olav Gjerde

Adresse

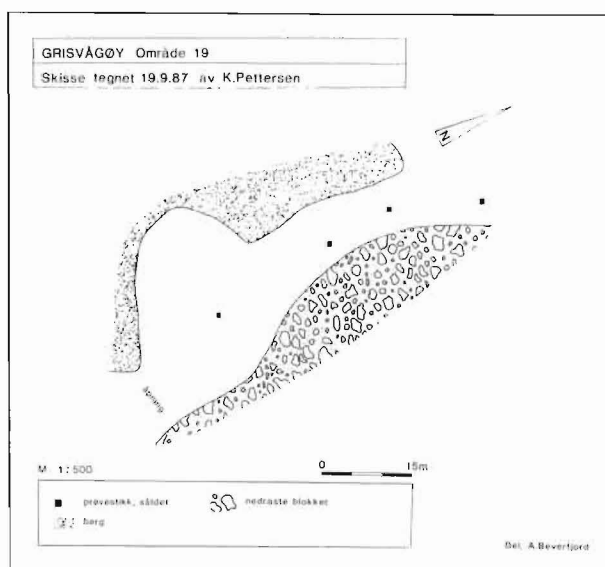
6698 Lesund

PRØVESTIKKOMRÅDE

ØK-kart: BO 124-5-3. Område 19

Flyfoto 8966 M18

Reg.v/ Kristian Pettersen 16.09.1987

Lokalisering:

Ca. 75 m ØSØ for Gjerdevatnets utløp. Ca. 200 m fra NV-ligste hus i klyngen på Gjerdeviken (gnr. 76/8). Ca. 31-33 moh.

Terrengets art:

Bergknauser med svakt hellende flater mellom. Bevokst av spredt furu og lyng.

Prøvestikkområdet ligger i et pass mellom bergknauser. Flate som heller svakt ned mot S mot et nærmere horisontalt myrparti lengst i S.

Prøvestikkområdets utstrekning:

Ca. 55 m N-S, ca. 10 m Ø-V.

Beskrivelse:

Forventninger til området:

Tilfredsstillende aktivitetsflate (1), godt ly, spesielt i S-lige del av området, på myrflata omgitt av høye knauser unntatt mot SSV og N. N-lige del av området ligger noe utsatt til mot NNV (1). Gode landingsforhold fra åpning inn mot stedet i NV, dårligere mot SSØ (2-1).

Undersøkelse:

Det ble tatt 3 prøvestikk i hellingen og 1 midt ute på myra. Alle ble såldet. Såldedam ble anlagt på myra i S. Stikkene søker over et areal av ca. 500 m². Gjennomsnittlig dybde av stikkene var 43 cm. Jordsmonnet viste ca. 10-65 cm torv/humus over sandblandet grus og stein ned til 70 cm under overflaten. Det ble ikke gjort funn.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

GJERDE

76/1

Kommune
AureFylke
Møre og RomsdalEier(e)
Einar silsetAdresse
6689 Lesund

STEINALDERLOKALITET

Reg.nr. 13, ØK-kart: BO 124-5-3. Område 20
Flyfoto 8966 M16
Reg.v/ Kurt Alterskjær 16.09.1987

Lokalitetsnavn:
Passet

*Lok. 13. m 1:1
Borespiss? av flint
Foto: P. Fredriksen*

Lokalisering:

Ca. 250 m VNV for Gjerdevatnets utløp i Gjerdebekken. Ca. 170 m NNØ for høyde 63 moh på Gjerdefjellet. Ca. 43 moh.

Terrengets art:

Eide mellom to lyng- og delvis skogbevokste, tilnærmet Ø-V-gående bergpartier, hvor nakent fjell stikker fram i begge. I V skråner terrenget svakt nedover mot et myrområde, i Ø litt brattere ned mot Gjerdevatnet.

Lokaliteten ligger på nærmere horisontal flate på toppen av det ca. 25 m brede eidet. Midt på N-siden av det flate partiet stikker en markert ca. 4 m høy bergknatt fram, og 8-9 m S for denne stikker bart fjell eller større blokker opp. Mellom bergknatten og partiet med bart fjell (store blokker) ligger den best egnede boplassflaten, hvor også funnene er gjort.

Fornminnets utstrekning:

Trolig meget liten lokalitet med et funnførende areal på få m².

Beskrivelse:Forventninger til området:

Tilfredsstillende aktivitetsflate (1). Bra ly, først og fremst av bergrygg i NV, men eksponert i retning Ø-V (2). Gode landingsmuligheter i bukt inn fra ØNØ (1).

Undersøkelse:

Det ble tatt 4 prøvestikk, alle ble såldet. Såldeam ble anlagt 5 m ØNØ for stikk 2. Stikkene søker over et areal av ca. 300 m². Gjennomsnittlig dybde av prøvestikkene var 48 cm. Det ble gjort sikre funn i ett av stikkene.

Data for lokaliteten:

Usynlig fornminne, kun mulig å erkjenne ved graving. Synes urørt.

Omfang:

Trolig liten lokalitet av få m²'s omfang.

Stratigrafi:

25 cm torv/humus over et sandlag med enkelte stein, med glidende overgang mellom lagene. Trekull påvist i sandlaget. Funnene ble gjort fra underkant av torva til like over bunnen i 58 cm's dybde.

Funn: T 21135

Antall/ type	Med bruksspor/ retusj	Kommentar
17 avslag		
16 splinter		
3 flekker		
1 flintspiss		Mulig borespiss
(retusjert flekke)		
1 råflintstykke		
37 + 1 spiss + 1 råflintstykke		

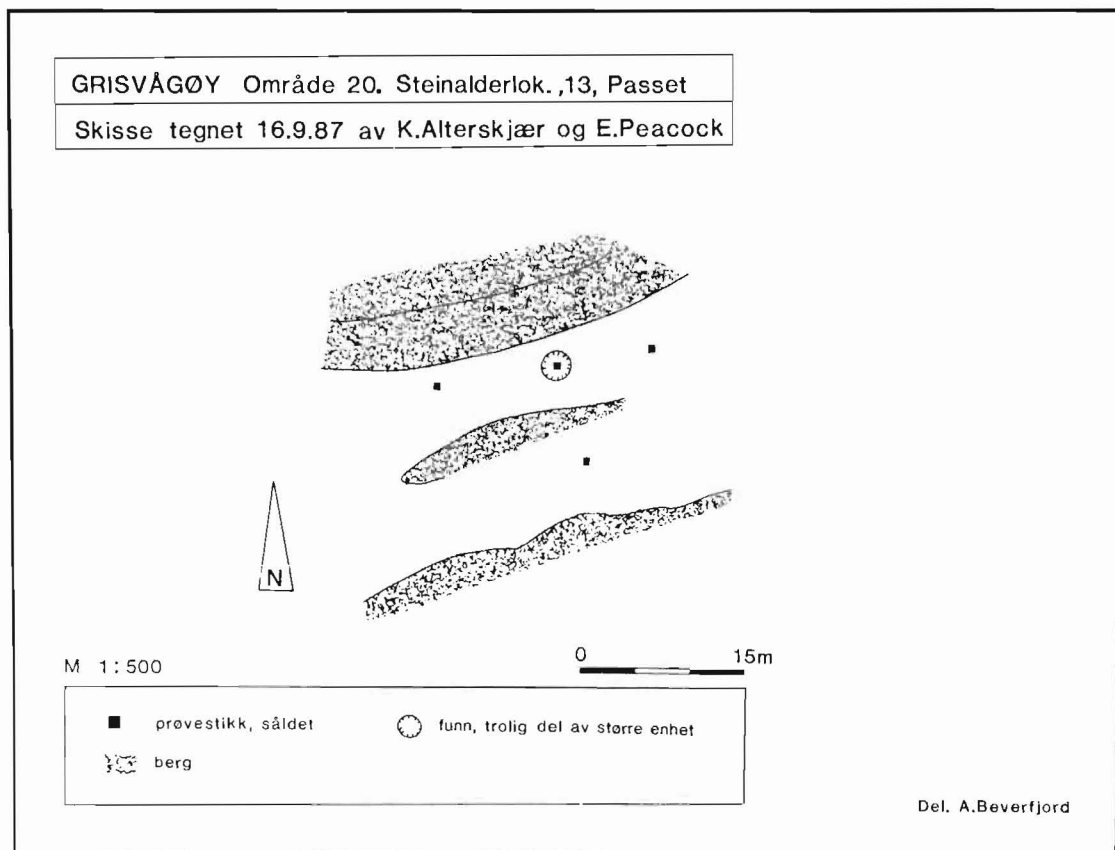
Artefaktomfang: A-B.

Tolkning:

Stedet kan forsøksvis med noen usikkerhet tolkes som tilhørende kategori I, en stasjon.

Datering:

Stedet kan relateres til en strandlinje ca. 40 moh. Etter strandforskyvningskurven tilsvarer dette ca. 9500 B.P.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

SVINVIK

71/2

Kommune
AureFylke
Møre og RomsdalEier(e)
Pål SvinvikAdresse
6698 Lesund

PRØVESTIKKOMRÅDE

ØK-kart: BO 124-5-4. Område 21

Flyfoto 8966 M18

Reg.v/Marianne Moen 17.09.1987

Lokalisering:

Ca. 20 m S for grensevarde på lav bergrygg i eiendomsskillet mellom gnr. 71/1 og 71/2. Ca. 75 m V for høyde 30 moh. Ca. 50 m SØ for høyde 22,5 moh. Ca. 20 moh.

Terrengets art:

Ø-V-gående bergrygger og en del mindre knauser innimellom. Forsenkninger mellom berg med myr og lyngtuer. Små furu på tørre steder.

Prøvestikkområdet ligger på hellende flate ned mot V i forsenkning mellom bergrygger. Sentrale områder har myrvegetasjon.

Prøvestikkområdets utstrekning:

Ca. 20 m NV-SØ, ca. 10 m NØ-SV.

Beskrivelse:

Forventninger til området:

Tilfredsstillende aktivitetsflate, men viste seg å være noe steinet og ujevn (2). Bra ly, unntatt mot V (1). Trolig brukbare landingsforhold inn fra bukt i V (2).

Undersøkelse:

Det ble tatt 2 prøvestikk, hvorav ett ble såldet. Stikkene søker over et areal av ca. 200 m². Gjennomsnittlig dybde av stikkene var 61 cm. Jordsmonnet viste 38-63 cm torv/humus over varierende grus, stein og berggrunn ned til 63 cm under overflaten. Stikk med jordbor i området viste for øvrig fjell/stor stein under 0,3-0,9 m torv med svært lite sand og grus.

Det ble ikke gjort sikre funn.

UNIVERSITETET I TRONDHEIM VITENSKAPSMUSEET ARKEOLOGISK AVDELING	Gårdsnavn SVINVIK	Gnr./Bnr. 71/1
	Kommune Aure	Fylke Møre og Romsdal
	Eier(e) Lars L. Kvernberg	
	Adresse 6698 Lesund	

PRØVESTIKKOMRÅDE

ØK-kart: BO 124-5-4. Område 22.
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/ Marianne Moen 17.09.1987

Lokalisering:

Ca. 40 m SSV for høyde 22,5 moh. 140-150 m ØNØ for rullesteinsstrand NØ i Oldervika. Ca. 12-15 moh.

Terrengets art:

Vid forsenkning ned mot stranda i Oldervika. Omkringliggende koller og bergrygger, fortrinnsvis orientert Ø-V. Noe myr, lyng og spredte furutrær på flaten som faller nedover mot VSV.

Prøvestikkområdet ligger på hellende flate, åpen mot SV.

Prøvestikkområdets utstrekning:

Ca. 25 m Ø-V, ca. 10 m N-S.

Beskrivelse:

Forventninger til området:

Aktivitetsflate av tilfredsstillende størrelse, men viste seg å være steinet og noe ujevn (2). Bra ly av bergknauser unntatt mot SV (2). Trolig brukbare landingsmuligheter i bukt inn fra SV (2).

Undersøkelse:

Det ble tatt 3 prøvestikk, samtlige ble såldet. Stikkene søker over et areal av ca. 250 m². Gjennomsnittlig stikkdybde var 43 cm. Jordsmonnet viste 18-30 cm torv/humus over steinet undergrunn ned til ca. 43 cm under overflaten. Stikk med grøftebor viste at undergrunnen besto av stein/blokker og fast fjell, med lite finmateriale. I ett av prøvestikkene ble det påvist avsetning av godt rundet stein samt pimpstein.

Det ble ikke gjort funn av sikre artefakter. I ett av stikkene ble det funnet et råflintstykke.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

SVINVIK

71/1 og 71/2

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eier(e)

Lars L.Kvernberg (71/1), Pål Svinvik (71/2)

Adresse

6698 Lesund

PRØVESTIKKOMRÅDE

ØK-kart: BO 124-5-4. Område 23

Flyfoto 8966 M18

Reg.v/Marianne Moen 17.09.1987

Lokalitetsnavn:

Korsneset

Lokalisering:

På Korsneset Ø for Oldervika. Ca. 70-130 m VSV for høyde 30 moh. Ca. 120 m SSØ for høyde 29 moh. Ca. 17-22 moh.

Terrengets art:

VSV-ØNØ-gående bergrygger med forsenkninger mellom. Myr og trevegetasjon, enkelte furutrær på tørrlendt mark.

Prøvestikkområdet ligger i Ø-V-gående, smalt søkk mellom bergrygger. Smalest over de Ø-ligste 50 m. Vider seg ut til svakt skrånende slette mot V.

Prøvestikkområdets utstrekning:

Total lengde av prøvestikkområdet Ø-V ca. 80 m, bredde N-S ca. 5-15 m.

Beskrivelse:

Forventninger til området:

Tilfredsstillende, men noe trang og delvis steinet aktivitetsflate (2). Bra ly av bergknausene, unntatt mot SV (2). Trolig brukbare landingsforhold i bukt inn fra V (2).

Undersøkelse:

Det ble tatt 2 prøvestikk på den V-lige flaten, 1 innerst i passet mot Ø. Alle ble såldet. Stikkene søker over et areal av ca. 300 m². Gjennomsnittlig dybde av stikk var 52 cm. Jordsmonnet viste 28-60 cm torv/humus over vesentlig grus og stein i V, ned til 50 cm under overflaten. I Ø var det sand under torv/humuslaget ned til 70 cm under overflaten. I det Ø-lige stikk ble det konstatert trekull nederst i torv/humuslaget. Det ble ikke gjort sikre funn.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

KVERNVIKA AV GJERDE

76/2

Kommune
AureFylke
Møre og RomsdalEier(e)
Ingvar GjerdevikAdresse
6698 Lesund

STEINALDERLOKALITET

Reg.nr. 14, ØK-kart: BO 124-5-3. Område 24
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/ Kristian Pettersen 17.09.1987

*Lok. 14. m 1:2
Ensidig avslagskjerne av flint
Foto: P. Fredriksen*

Lokalitetsnavn:
Frøy

Lokalisering:
Ca. 600 m Ø for gårdshusene på Gjerde gnr. 76/4, ca. 150 m NV for høyde 61,3 moh, Mensvikhaugen. Ca. 50-51 moh.

Terrengets art:
Bergrygger med lengderetning VSV-ØNØ, med myrlendte flater mellom. Vegetasjon av furu, gress og lyng.

Lokaliteten ligger på en tuet flate, svakt hellende ned mot VSV. I samme retning fortsetter flaten som horisontal myr. Utenfor lokaliteten i ØNØ fortsetter flaten inn i et steinet område. På begge sider, i NNV og SSØ, ligger bergrygger inntil lokaliteten.

Fornminnets utstrekning:
Ca. 35 m VSV-ØNØ, ca. 10 m NNV-SSØ.

Beskrivelse:
Lokaliteten ble oppdaget ved funn av flintavslag i en naturlig blotning med grus i dagen.

Forventninger til området:
Stedet har noenlunde jevn, men relativt liten aktivitetsflate (2). Godt ly av de oppstikkende bergryggene, unntatt mot VSV og trolig noe mot ØSØ (2). Landingsmulighetene brukbare inn fra S, i område ca. 20 m SV for lokaliteten. En har neppe landet i området helt inntil lokaliteten i SV på grunn av langgrunn flate her (2).

Undersøkelse:

Det ble tatt 7 prøvestikk, alle ble såldet. Såldedam ble anlagt på myra SV for lokaliteten 13 m fra prøvestikk 6. Stikkene søker over et areal av ca. 450 m². Gjennomsnittlig dybde av prøvestikkene var 34 cm. Det ble gjort sikre funn i 3 av prøvestikkene.

Det ble videre lett i overflaten i tre blotninger innen arealet som alle ga funn av tilslått flint.

Data for lokaliteten:

Usynlig fornminne, kun mulig å erkjenne ved graving. Trolig en del skadet ved frostsprenging i 4 blotninger (ca. 25 m²).

Omfang:

Prøvestikk og det omgivende terreng avgrenser to sammenhengende funnførende deler av lokaliteten. (Trolig én og samme lokalitet). Én på ca. 100 m² og én på ca. 70 m². Det er en viss mulighet for at lokaliteten kan strekke seg litt lenger mot SV.

Stratigrafi:

I hovedsak 12-20 cm torv/humus over steinblandet grus ned til 43 cm under overflaten. Lengst mot V kom det mer stein inn i gruslaget. Funnene gjort i det minerogene lag.

Funn: T 21136

	Type/ antall	Med bruksspor/ retusi	Kommentar
	6 avslag		
	1 splint	1	
	2 flekker		
	<u>28 usikre og råflint</u>		Herav 1 i kvarts
	9 + 28 usikre/råflint		
Blotningsfunn:	2 avslag		
	1 ensidig kjerne		
	m/ 3 plattformer		
	<u>4 usikre og råflint</u>		
	3 + 4 usikre/råflint		

Sannsynlig artefaktomfang på lokaliteten: B-A.

Tolking:

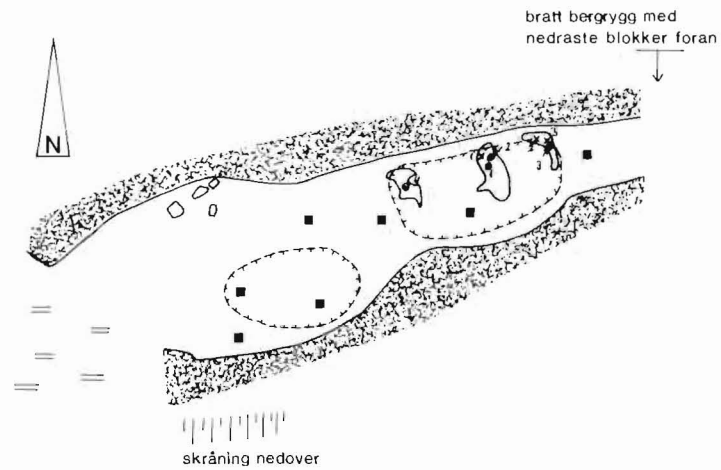
Lokaliteten kan forsøksvis tolkes som en leir (kategori II), evt. en stasjon, (kategori I).

Datering:

Lokaliteten har trolig hatt åpning mot strand som omtalt tidligere, i en høyde over havet av ca. 45 m. Etter strandforskyvingskurven tilsvarer dette ca. 9600 B.P.

GRISVÅGØY Område 24. Steinalderlok.,14, Frøy

Oppmålt 17.9.87 av K.Pettersen

M 1:500

0 15m

■ prevestikk, såldet	= myr
berg	o blotningsfunn
blotning	x råflintfunn
o blokker	- - - trolig utstrekning av funnområde

Tegning K.Pettersen
Del. A.Beverfjord

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn
SVINVIK
KVERNVIKA AV GJERDE

Gnr./Bnr.
71/1
76/2

Kommune
Aure

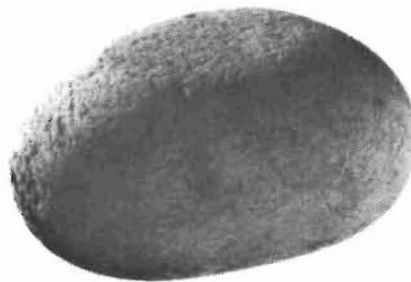
Fylke
Møre og Romsdal

Eier(e)
Lars Kvernberg (71/1), Ingvar Gjerdevik (76/2)

Adresse
6698 Lesund

STEINALDERLOKALITET

Reg.nr. 15, ØK-kart: BO 124-5-4. Område 25
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/ Kristian Pettersen 18.09.1987

*Lok. 15. m 1:2
Slagstein med knakkemerker t.v.,
maleflate oppå*

*Lok. 15. m 1:1
Fragment, trolig av
enegget flintspiss*

Lokalitetsnavn:
Njård

Foto: P. Fredriksen

Lokalisering:

Ca. 100 m NNv for trigonometrisk punkt Mensvikhaug Nordre, 61,3 moh. Ca. 150 m SSØ for veien Gjerde - Svinvik. På V-siden av og inntil N-S-gående traktorveg. Ca. 50-52 moh.

Terrengets art:

Vesentlig myrlendt flate som strekker seg NNv-SSØ mellom bergknauser i Ø og V. Flaten heller svakt ned mot S og går lengst mot SSØ over i en brattere helling nedover. Vegetasjon av furuskog, spredte lauvtrær og einer.

Lokaliteten ligger i utkanten av myrdraget rett før det heller ned mot SSØ.

Fornminnets utstrekning:

Trolig over større areal, ca. 75 m NNv-SSØ, opptil 30 m SV-NØ (usikre mål).

Beskrivelse:

Lokaliteten ble oppdaget ved funn av et flintavslag i en grøft på den myrlendte flaten. Utvidet leting ga flere funn av avslag i grøftekantene i humusinfiltrert masse som så ut som om den var rast ut fra sidekantene.

Forventninger til området:

Stor og jevn aktivitetsflate. Den viste seg senere å inneholde relativt mye stein slik at undergrunnen ble stedvis noe ujevn (2). Bra ly, trolig med unntak mot SV (2). Skjermede landingsforhold ut mot S (1).

Undersøkelse:

Det ble tatt 3 prøvestikk i intakte tørrlendte områder nært inntil løsfunnene, alle ble såldet. Til såldedam brukte en elva som rant gjennom området i ei grøft, ca. 5 m fra Ø-ligste stikk. Stikkene søker over et areal av ca. 250 m². Gjennomsnittlig dybde av stikkene var 42 cm. Det ble gjort funn i alle stikkene i grus-/steinlaget. Stikkene ble uttatt i påvisningsøyemed, det ble ikke gjort forsøk på avgrensing. Det ble gjort løsfunn av flintavslag på to steder i tillegg til det sammenhengende areal, ca. 30 m SØ for dette og ca. 40 m N for dette. Hvorvidt disse tilhører lokaliteten er usikkert, men trolig. I tillegg ble det funnet en slagstein, ca. 36 m N for N-ligste prøvestikk. I alt har en da funn over en stor flate her.

Data for lokaliteten:

Usynlig fornminne. Antatt skadet i Ø-lige del av traktorveg, samt av grøft i N-S-retning gjennom området.

Omfang:

Vanskelig å si. Trolig en større lokalitet. Det undersøkte området burde tilsi et sammenhengende funnområde på 100-250 m² kjent hittil, i tillegg kommer indikasjonene fra løsfunnene. Det er også mulig at området kan inneholde flere lokaliteter.

Stratigrafi:

I hovedtrekk viste stikkene ca. 10-20 cm torv/humus over grusblandet steinrik undergrunn ned til 50 cm under overflaten. Ett av prøvestikkene viste ca. 10 cm sandig silt mellom torv/humus og grus/steinlag.

Funn: T 21137

	Type/ antall	Med bruksspor/ retusj	Kommentar
	36 avslag	7	Herav 1 i kvarts med slitespor
	15 splinter		Herav 1 i kvarts
	2 flekker	1	Herav 1 mikroflekk
	1 fragment av enegget spiss el. mikrolitt		
	18 usikre og råflint		
	52 + spiss	8	
	el. mikrolittfragment		
	18 usikre		

Blotningsfunn:	27 avslag	3	
	22 splinter		
	2 flekker		(1 mikro- + 1 fragment)
	1 slagstein kombinert malestein. Knakkemerker i ene ende og planslipt oval flate på ene bredsiden ¹⁾		
	1 råflintstykke		
	49 + 1 råflintstykke	3	
	+ 1 slagstein		

Sannsynlig artefaktomfang på lokaliteten: Usikkert. Antatt av kategori B-D.

¹⁾En slik kombinasjon av knakke- og malestein synes sjelden i mesolittisk kontekst, men en lignende er funnet på Lok. VII på Botnaneset i Flora, i kontekst datert til perioden 7000-6500 B.P. (Bjerck og Bruen-Olsen 1983:109, tegning:104).

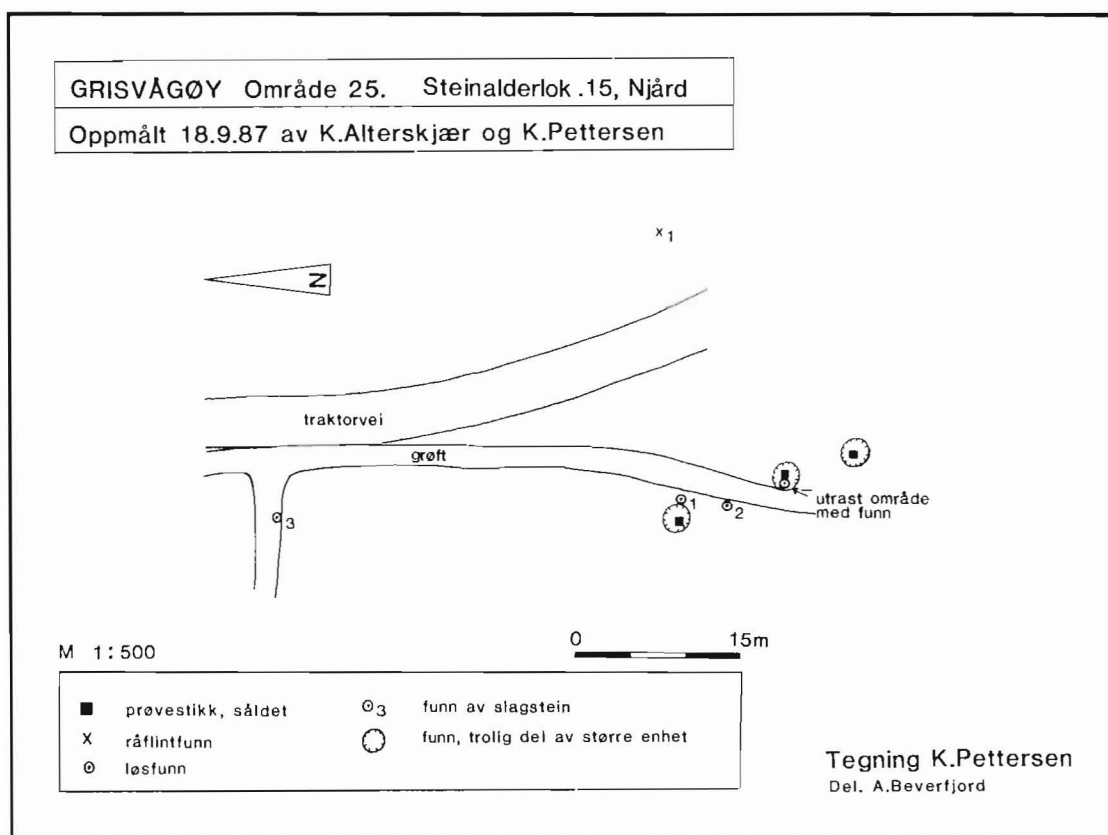
Tolkning:

Basert på antatt størrelse og funninnehold er dette trolig en lokalitet av kategori II, en leir.

Datering:

Spiss- eller mikrolittfragmentet gir trolig en tilknytting til Fosna-tradisjonen.

Lokaliteten bør være relatert til en strandlinje relativt nært inntil i S, trolig rundt 48 moh. Etter strandforskyvingskurven tilsvarer dette ca. 9600 B.P.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

KIPLESUNDSBUGEN

73/1

Kommune
Aure

Fylke
Møre og Romsdal

Eier(e)
Erling Bugen

Adresse
6698 Lesund

LØSFUNN AV FLINTAVSLAG

Reg.nr. 16, ØK-kart: BO 124-5-3. T 21206
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/Kristian Pettersen 26.10.1987

Lokalisering:

Sandbukta, NØ i Gjerdevatnet. Ca. 150 m NØ for høyde 41 moh på Furuskaget.
Ca. 7 m SSØ for fast fjell som stikker ut i Gjerdevatnet.

Terrengets art:

Strandområde med nærmere horisontal flate nede ved vatnet og svakt skrånende parti innenfor, oppover mot NØ. Bevokst med lyng og spredt furuskog.

Beskrivelse:

Ca. 0,5 m fra gress-/lyngbevokst strand, ca. 0,15 m under vannflata i dagen, ble det funnet et flintavslag. Det ble lett i strandsonen på begge sider av funnstedet uten at noe annet relevant ble observert.

Ytterligere undersøkelse ble ikke foretatt.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

GJERDEVIKEN

76/4

Kommune
AureFylke
Møre og RomsdalEier(e)
Jorid MagerøyAdresse
6698 Lesund

MULIGE GRAVRØYSER (usikre fornminner)

Reg.nr. 17, ØK-kart: BO 124-5-3. Område 14
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/ Kristian Pettersen 15.09.1987

Lokalitetsnavn:
Gjerdeviken

Lokalisering:
Ca. 50 m NNV for våningshuset på Gjerdeviken. Rett under NNØ-SSV-gående kraftlinje.

Terrengets art:
Bergflate svakt skrånende ned mot SV i et pass mellom høyere bergknauser i Ø og V. Bevokst av lyng og einer.

Fornminnets utstrekning:
Feltet har utstrekning ca. 30 m NV-SØ, ca. 15 m SV-NØ.

Beskrivelse:
På V-lige halvdel av bergflata, fra topppartiet og nedover en svak skråning mot SSØ ligger det røyslignende konstruksjoner. 5 av disse var nærmere erkjennbare, mens det kan ligge lignende konstruksjoner andre steder her som ikke er så godt synlig som de nevnte. To av konstruksjonene kunne minne om ovale (steinalder?-)tufter, og det ble derfor prøvestukket i disse, samt i området rundt, til å begynne med (5 prøvestikk). Tre av haugene hadde en markert kant med nedgraving langs en del av periferien som kunne minne om rotvelt, men dette synes lite trolig. Inntil nærmere graving er foretatt, er disse konstruksjonene trolig best bedømt som usikre gravrøys.

A. Lengst mot S:
Vises som en nærmere oval flat røys, overgrodd av gress- og lyngtorv. Godt markert med synlige stein som stikker gjennom torva. Antatt lagt rett på berget. Lengderetning SV-NØ.
Mål: L. ca. 3,4 m, br. ca. 2,2 m, h. ca. 0,3 m

B. Ca. 7 m NV for A:
Vises som to overgrodde steinhauger (gress- og lyngtorv) med en forsenkning mellom. Periferien mot N over ca. 4 m er spesielt godt markert ved en tydelig skråning ned mot et grøfteparti. Grøfta er opptil ca. 0,8 m bred og opptil 0,2-0,3 m dyp. Dette kan være ei oval røys med et stort inngrep i

midtpartiet. Det ble tatt et prøvestikk i forsenkningen i midten uten at relevante funn ble gjort.

Mål: Hele konstruksjonen er ca. 10 m i lengderetningen NV-SØ, br. NØ-SV ca. 6 m. Hullet i midten ca. 5 m NØ-SV, ca. 3,5 m NV-SØ.

Røysa er trolig sterkt skadet ved inngrepet i midten. Evt. kan det her dreie seg om to røyser.

C. Inntil B i SV:

Vises som ei oval, flat steinrøys overgrodd av gress- og lyngtorv. Bra markert i periferien hvor steiner stikker fram. Lengderetning ca. Ø-V.

Mål: L. ca. 3,5 m, br. ca. 2,5 m, h. ca. 0,2-0,3 m.

På S-siden har røysa antydning til ei grøft som går inntil periferien, over ca. 2 m's lengde.

D. Ca. 2,5 m NV for C:

Vises som en uregelmessig, firkantet steinansamling med ei oval grop i midtpartiet, hvor det synes å være påfylt steinmasse i en oval haug med lengderetning VSV-ØNØ, mål ca. 4x2 m og høyde opptil 0,5 m. Langs NNV-lige utkant er periferien best markert med et opptil ca. 0,6 m bredt grøfteparti inntil, opptil 0,2 m dypt. I NV-lige utkant er det trolig påfylt masse oppå røysa. Røysa må karakteriseres som svært skadet.

Mål: Ca. 8,5 m NV-SØ, ca. 8 m NØ-SV, h. opptil ca. 0,4 m.

E. Ca. 2,5 m NØ for D:

Dette er den tydeligste røysa. Viser som ei oval, flat steinrøys med lengderetning ØNØ-VSV. Overgrodd av lyngtorv. Bra markert i terrenget med stein synlig i VSV-lige ende. Langs utkanten mot N og Ø er ei tydelig grøft opptil ca. 0,5 m bred, 0,2 m dyp. Ingen synlige skader.

Mål: L. ca. 4,5 m, br. ca. 2,5 m, h. ca. 0,3 m.

Det er vanskelig å tenke seg konstruksjonene som naturdannelser. Beliggenheten for et gravfelt ovenfor gården er typisk og god.

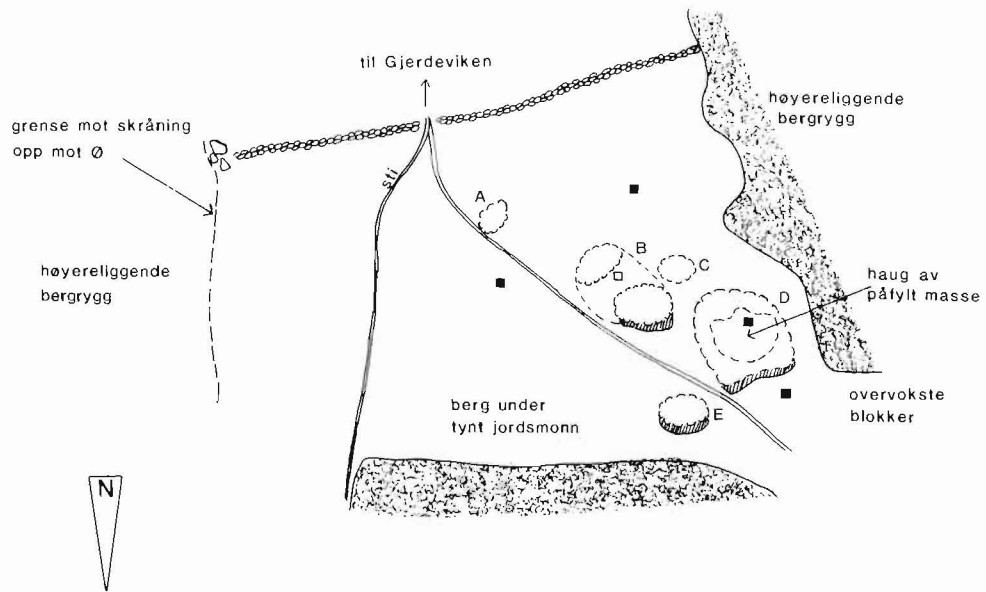
Ingen på gården her kunne huske at det hadde stått hus eller vært andre spesielle konstruksjoner på stedet. Det var heller ingen øvrig tradisjon omkring stedet.

Passet over høydedraget mellom Gjerdeviken og Gjerdevatnet. Lok. 17, usikre gravrøyser stiplet. Sett fra VSV.

GRISVÅGØY Område 14

Oppmålt 15.9.87 av K.Pettersen og E.Peacock

M 1:500

0 15m

□	prøvestikk	steingjerde
■	prøvestikk såldet	grøft
berg		omkrets, haug
blokker		

Tegning K.Pettersen

Del. A.Beverfjord

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

GJØTEN AV BUGEN

72/1

 Kommune
Aure

 Fylke
Møre og Romsdal

 Eier(e)
Iver M. Gjerde

 Adresse
6698 Lesund

HELLER, usikkert fornminne

Reg.nr. 18, ØK-kart: BO 124-5-4

Flyfoto 8966 M18

Reg.v/Kristian Pettersen 19.09.1987

Lokalitetsnavn:

Kuhallaren

Lokalisering:

Innunder SSØ-lige steile utkant av bergkollen Kuhallaren. Ca. 45 m fra høy-spentstolpe i SØ.

Terrengets art:

Langstrakte bergrygger i hovedretning SV-NØ, med myr mellom. Hellingen ligger innunder et steilt bergparti med furuskog i belte foran, undervegetasjon lyng.

Fornminnets utstrekning:

Ca. 12 m SV-NØ, ca. 32 m NV-SØ.

Beskrivelse:

Lengderetning VSV-ØNØ i bergpartiets lengderetning. Hellingen utgjøres av et framspring i berget. Lengde ca. 12 m, dybde fra dråpefallet til innervegg opptil ca. 3 m midt på lengden. Høyde opptil ca. 6 m. Innervegg og tak består av tørr bergflate, noe oppsprukket i veggen, men ellers jevn. Bunnen skråner ned mot SSV og består av nedrast materiale, skarpkantede steiner og blokker med tynt humusdekke og tørt strø øverst. I NØ ligger ei større, firkantet, blokk som danner et lite rom innenfor mot bergveggen, ca. 3 x 1,5 m, orientert i lengderetningen.

Bunnen er noe ujevn, men ellers danner hellingen et tørt skjul.

Mulig tilholdssted i eldre tid. Usikkert som fornminne.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn
GJERDEVIKEN

Gnr./Bnr.

76/4

Kommune
Aure

Fylke
Møre og Romsdal

Eier(e)
Jorid Magerøy

Adresse
6698 Lesund

HELLER, (usikkert fornminne)

Reg.nr. 19, ØK-kart: BO 124-5-3

Flyfoto 8966 M16

Reg.v/ Kristine Johansen 30.07.1987

Lokalisering:

Ca. 30 m NNØ for våningshuset på Gjerdeviken.

Terrengets art:

SV-vendt skråning ned mot gården Gjerdeviken 76/4. Helleren ligger i skråningen i utkant av beiteområde. Fri utsikt mot Ø-S-V.

Fornminnets utstrekning:

Se nedenfor.

Beskrivelse:

Heller dannet av framspring i berget. Åpning mot S-SV. Fin flate i bunnen som utgjøres av et jordlag over nedraste, skarpkantede steiner og blokker. Arealet her ligger innen ca. 2x2 m. 25-30 cm svart jord i bunnen. Fra innerveggen, ca. 1 m over bunnen, skråner taket i ca. 45° helling oppover. Mulig kan helleren ha vært opptil ca. 4 m lengre mot Ø, men det har her rast ned store blokker. På bunnflaten ligger det mye avfall påført i senere tid.

Hellerens lengde innvendig ca. 6 m, dybde ca. 2,5 m (til dråpefallet), høyde ca. 3 m.

Helleren er tørr og kan ha vært brukt som oppholdssted tidligere.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

GJERDE

76/1

Kommune
Aure

Fylke
Møre og Romsdal

Eier(e)
Einar Silset

Adresse
6698 Lesund

HELLER (usikkert fornminne)

Reg.nr. 20, ØK-kart: BO 124-5-3
Flyfoto 8966 M16
Reg.v/ Kristine Johansen 31.07.1987

Beliggenhet:

Ved foten av Gjerdefjellet i V. Ca. 325 m N for hovedhuset på Gjerde 76/1.
Ca. 125 m SV for høyde 63 moh på Gjerdefjellet. Ca. 35 moh.

Terrengets art:

Bergrygg (Gjerdefjellet) med omkringliggende lave partier. Hellenen ligger i SV-vendt bratt skråning ned fra ryggen.

Fornminnets utstrekning:

Heller, lengde ca. 40 m, dybde ca. 3 m fra dråpefallet, høyde ca. 7 m.

Beskrivelse:

Overhengende berg som danner naturlig heller. Relativt flat undergrunn ut mot dråpefallet. Nedraste skarpkantete blokker dekker nesten hele bunnpartiet. Ca. 40 - 50 cm med jord/sand i bunnen. Et tørt oppholdssted, som en må gå ut fra kan ha vært benyttet tidligere.

Litteratur: Svinvik, u.år:27.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

GJERDE

76/1

Kommune
Aure

Fylke
Møre og Romsdal

Eier(e)
Einar Silset

Adresse
6698 Lesund

USIKKER GRAVRØYS, trolig naturdannelse

Reg.nr. 21, ØK-kart: BO 124-5-3
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/ Kristine Johansen 29.07.1987

Lokalisering:

I vestvendt bukt, Mensvika, opp mot Store Mensvikhaug. Ca. 30 m NØ for flomålet. Ca. 250 m ØSØ for naustene i Viken. Ca. 5-7 moh.

Terrengets art:

I kanten av relativt tørr myr. Skråning oppover mot NØ.

Beskrivelse:

Røys med stein i dagen. "Plyndringsgrop" i midten ca. 30 cm i diam. Dekket av lyng og einer med unntak av ca. 1,5 m's diam. i dens midte. Dårlig synlig i terrenget. Steinens størrelse 0,10-0,30 m i diam.

Mål: Ca. 4,5 m NV-SØ, ca. 6,5 m NØ-SV.

Området består av mye stein. Et annet sted her er det stein synlig i dagen, men ingen grop.

Det er en liten mulighet for at den røysformasjonen som her er beskrevet kan være fornminne. Mest trolig er det at alle de nevnte formasjoner er del av en strandvoll.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

GJERDEVIKEN

76/4

 Kommune
Aure

 Fylke
Møre og Romsdal

 Eier(e)
Jorid Magerøy

 Adresse
6698 Lesund

FLINTFUNN

Reg.nr. 22, ØK-kart: BO 124-5-3
Flyfoto 8966 M18
Reg.v/ Kristian Pettersen 14.09.1987

Lokalisering:

Ca. 50 m SSV for hovedhuset på gården.

Terrengets art:

Funnstedet ligger på dyrket mark.

Beskrivelse:

Flintavslag med cortex over omtrent hele ene flatsiden, samt ett avspaltingsarr her. Noe usikkert, men kan være tilslått av mennesker. Funnet av Audhild Magerøy.

Gudrun Lesund, som bor på gården, opplyste om et tapt funn av skarpkantet flint av nevestørrelse på dyrkamarka rett nedenfor fjøset, altså omtrent i det området hvor den førstnevnte ble funnet.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

GJERDE

76/1

 Kommune
Aure

 Fylke
Møre og Romsdal

 Eier(e)
Einar Silset

 Adresse
6698 Lesund

KJERNEØKS AV FLINT

Reg.v/ Kristian Pettersen 19.09.1987

Beskrivelse:

Øksa ble funnet for ca. 10 år siden i en av åkrene på gårdens innmark av barna her. Funnstedet kunne ikke angis noe nærmere. Øksa oppbevares på gården.

Øksa er av vanlig type og kan dateres til tidligmesolitikum, før ca. 9000 B.P.

TILLEGG

Ad T 9518: Flintfunn fra Gjerde 1910.

Det ble forespurt på gårdene her om noen hadde kjennskap til det flintfunn som kom inn herfra til Videnskabselskabets Oldsaksamling i 1910, og som skulle være funnet ca. 40 moh. Ingen hadde noe kjennskap til dette.

Opplysning om mulige fornminner i tilstøtende areal til terminalområdet.

Det ble av flere personer i Gjerde-området nevnt at det skulle finnes gravrøyser på Grøtneshaugen V for Rosthollvågen. Dette området ligger umiddelbart inntil grensen for terminalområdet i V. Opplysningene er ikke sjekket.

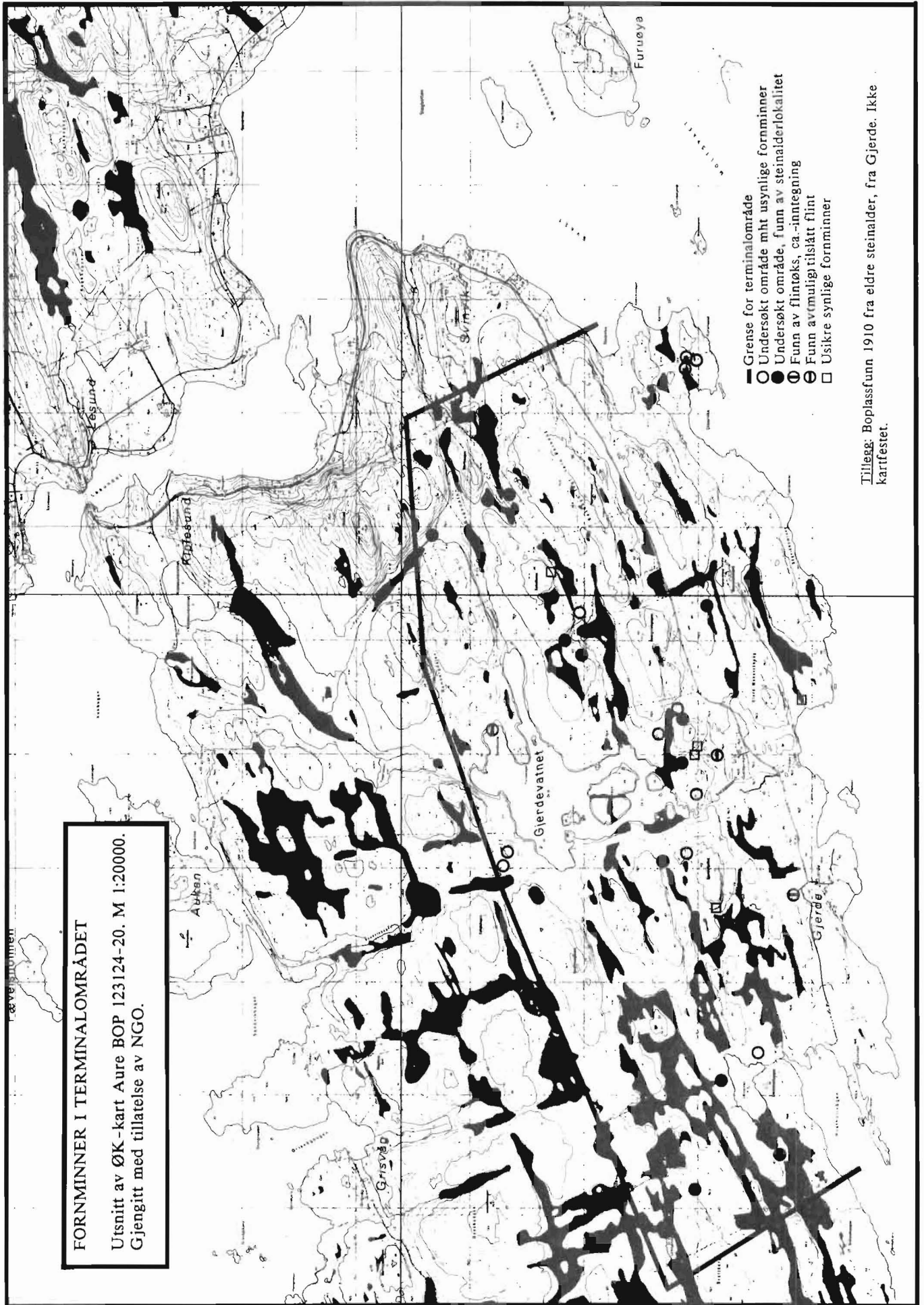
Minner om virksomhet i nyere tid, med eldre preg

Dette er først og fremst steingjerder flere steder i Gjerde-området samt husruiner (murer). Et kuriosum er også ei gammel, kløyvd alm inne i Bugadalen på nordsiden av denne. Dette området bærer et noe ubestemmelig preg av å ha vært benyttet en del tidligere (plantet edelgran, hogst, torvtekt?, myrslått?).

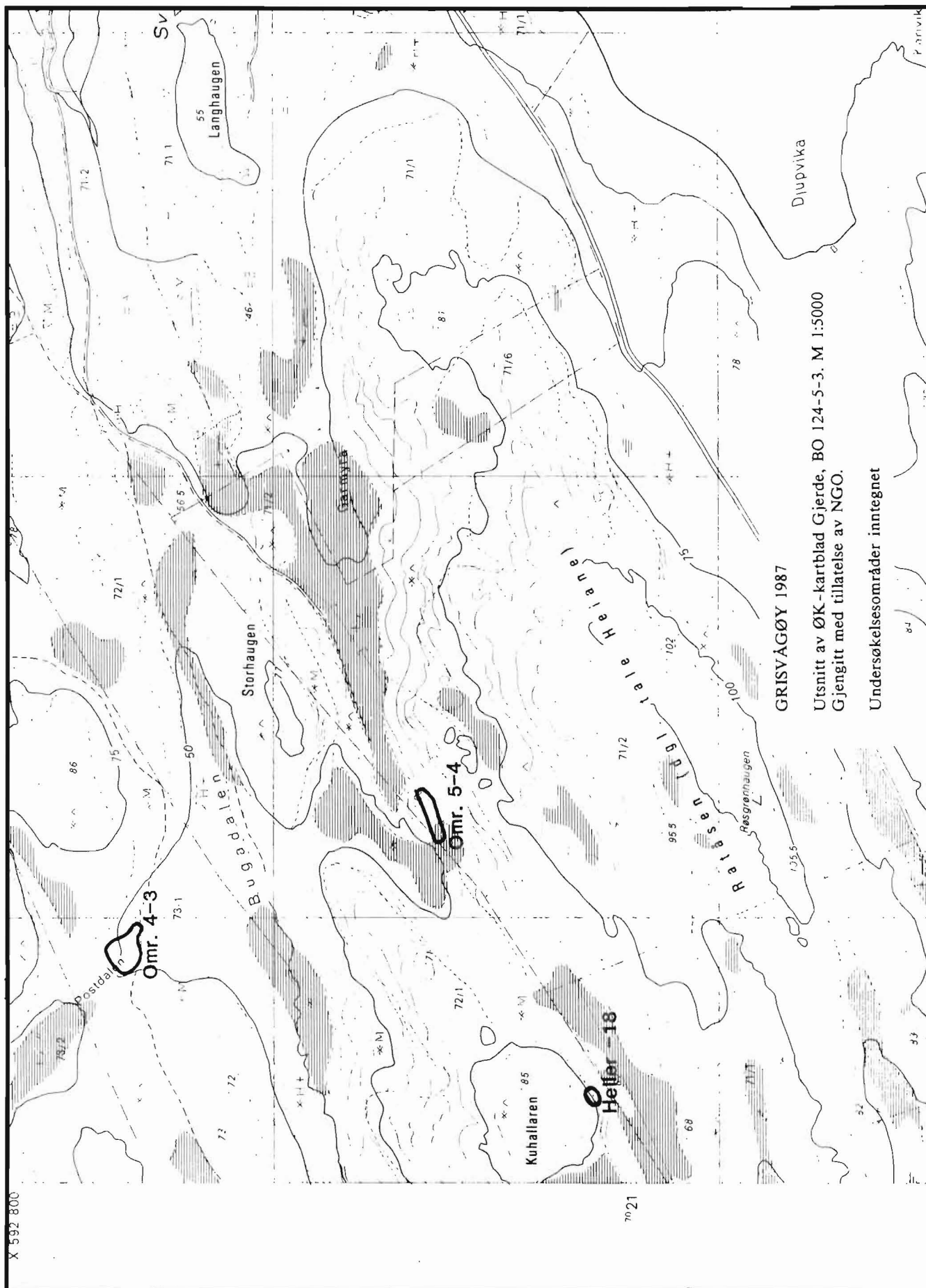
Det ble også observert en del små "bautaer" oppsatt på høydedraget mellom Rosthollet og Gjerde. Ved spørsmål på Gjerde gnr. 76/1 om hva dette kunne være, var det ingen som visste det. Det skulle ikke ha noe med grensemarkeringer å gjøre.

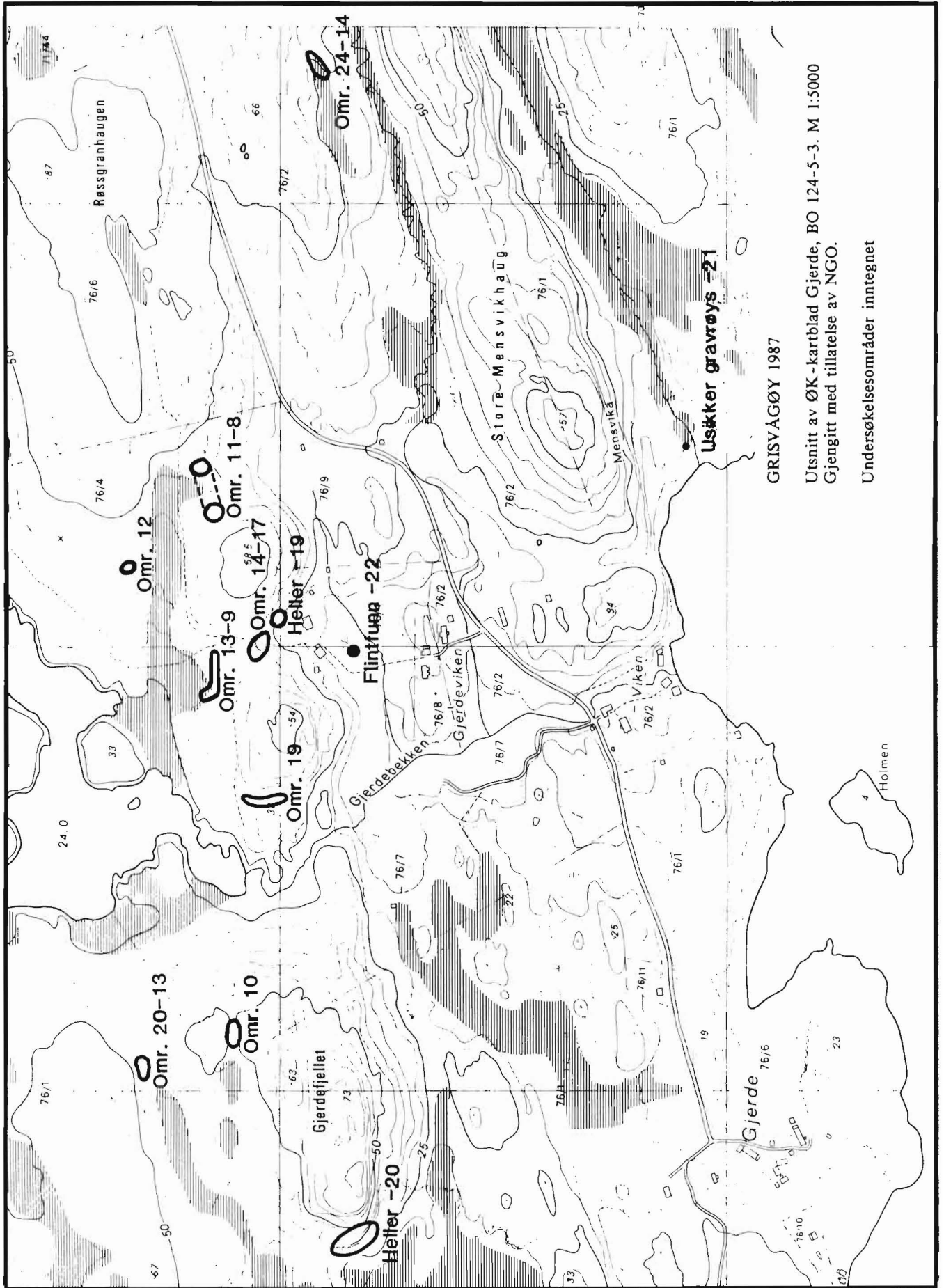
FORNMINNER I TERMINALOMRÅDET

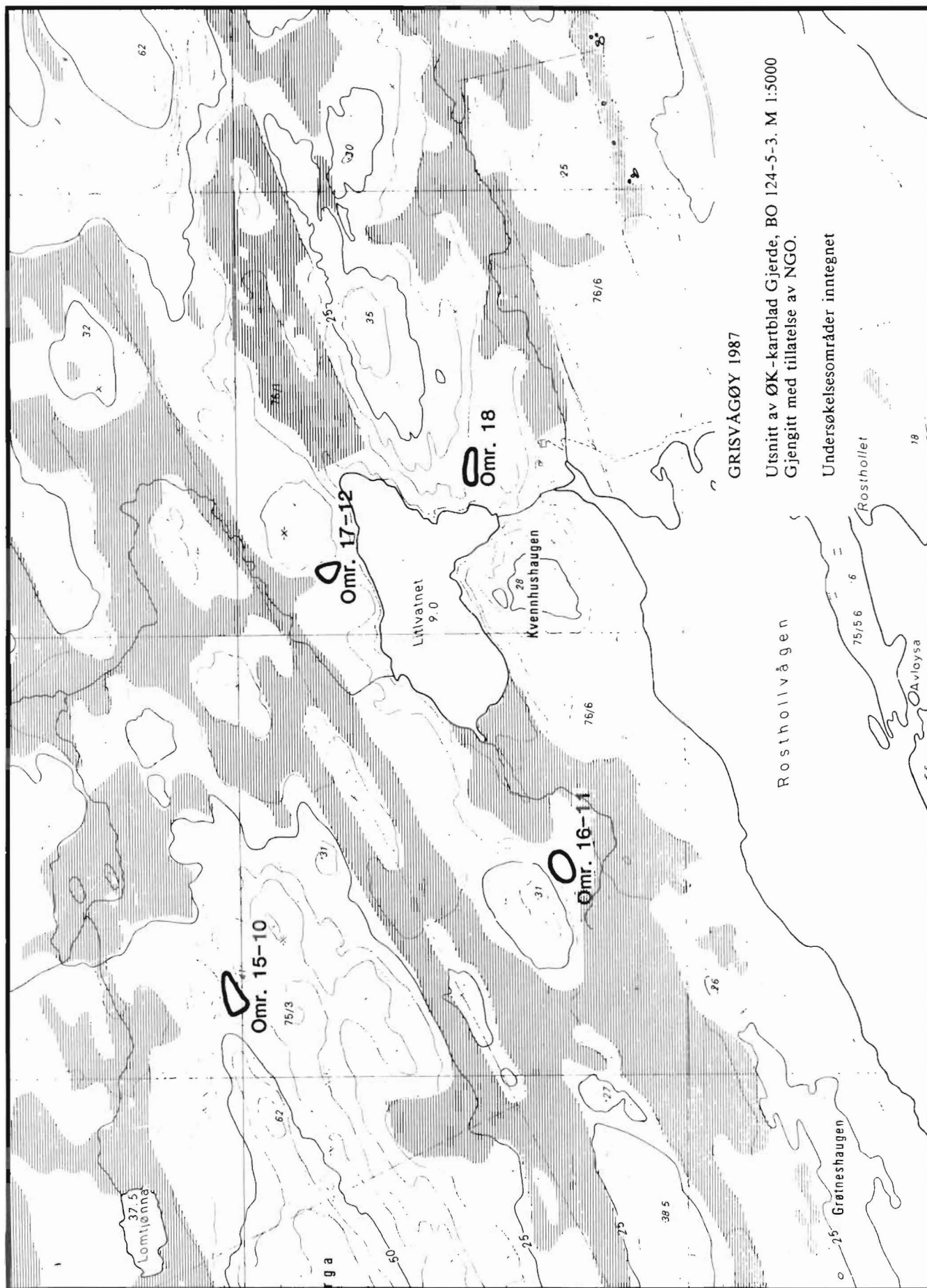
Utsnitt av ØK-kart Aure BOP 123124-20. M 1:20000.
Gjengitt med tillatelse av NGO.

Tillegg: Boplassfunn 1910 fra eldre steinalder, fra Gjerde. Ikke kartfestet.

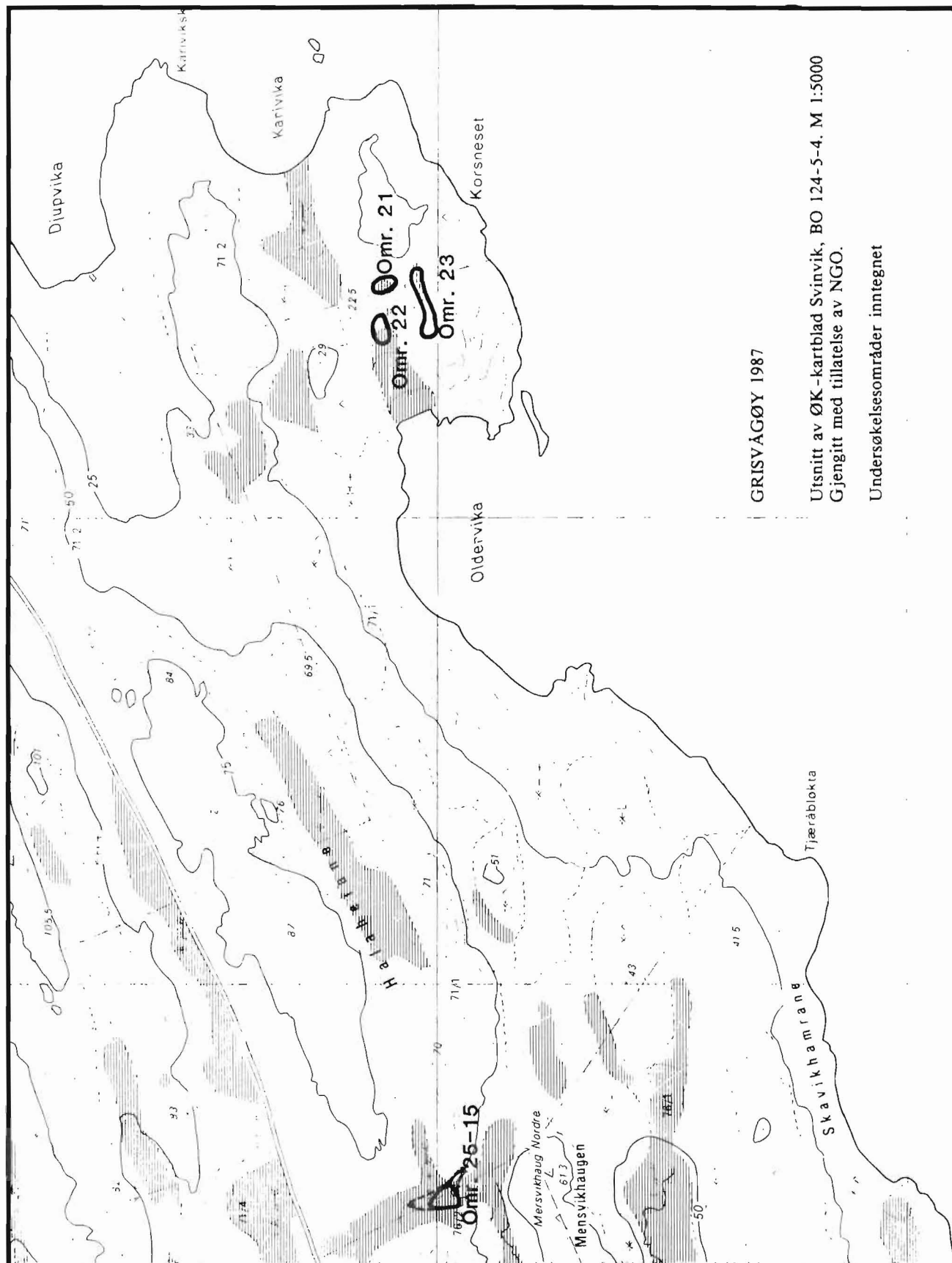

GRISVÅGØY 1987

Utsnitt av ØK-kartblad Gjerde, BO 124-5-3. M 1:5000
Gjengitt med tillatelse av NGO.

Undersøkelsesområder inntegnet

(GJERDE)

20

GRISVÅGØY 1987

Utsnitt av ØK-kartblad Svinvik, BO 124-5-4, M 1:5000
Gjengitt med tillatelse av NGO.

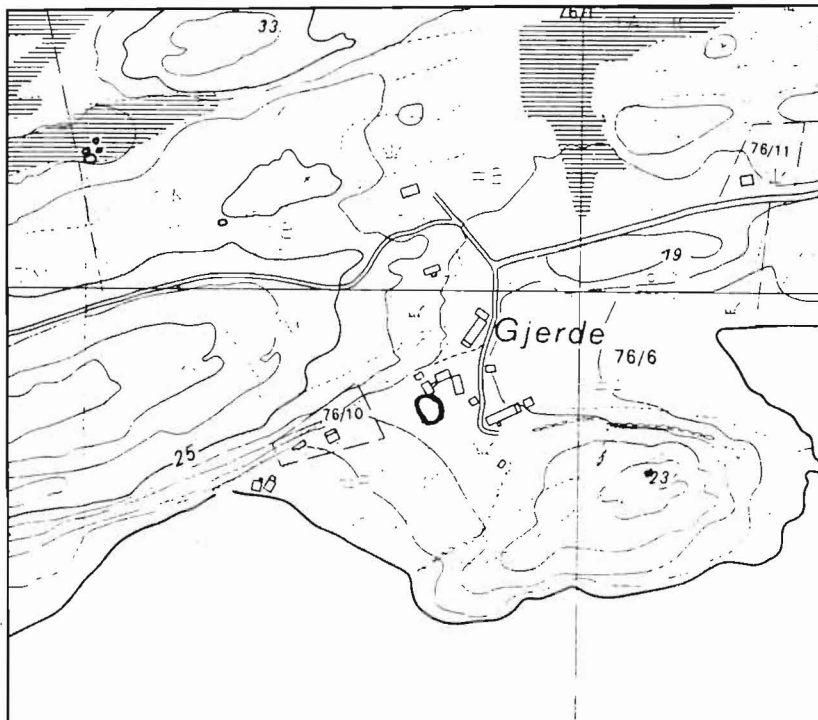
Undersøkelsesområder inntegnet

7.2. GARDSHAUGREGISTRERING ved Birgitta Wik

Etter opplysninger på Gjerde gnr. 76/1 lå brukene på Gjerde før utskiftingen samlet på det stedet hvor tunet på gnr. 76/6 nå er. Det ble lett etter gards-
haug på dette tunet.

Bak og V for husene ble det ved jordborstikk funnet et ca. 70 cm tykt kultur-
lag. I området som var ca. 10 m i diam. vokser brennesler. Det er mulig at det
har stått fjøs i området. Inntil og Ø for bolighuset nærmest gardsveien, var et
tynt kulturlag.

Åkeren ned mot viken øst for huset kan være gammel. Den har ikke vært myr.
Nær tunet finnes gamle steingjerder. Området er interessant med tanke på
jernalder- og middelaldergarden.

Utsnitt av ØK-kartblad Gjerde, BO 124-5-3, M 1:5000.
Gjengitt med tillatelse av NGO.

O Område med kulturlag

7.3. DYKKERUNDERSØKELSE VED GRISVÅGØY

Utført av Kristiansund Dykkeklubb.

Rapport ved Nils Aukan

OPPDRAAG

Marinarkeologisk registrering/søk i det angitte område med henblikk på vrakfunn eller løsfunn etter Lov om kulturminner fra 0-20 m's dybde.

OPPDRAAGSGIVER

Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet, ved Jørgen Fastner, 7004 Trondheim.

FORUNDERSØKELSE

Lokalbefolkningen på Gjerde i søksområdet er intervjuet pr. tlf., også en person på over 90 år på Grisvågøy ble intervjuet av Aukan. Lensmannskontoret ble også forespurt. Ingen kjenner lokal tradisjon om ankerplass eller vrak på qsørsiden av Grisvågøy. Kun Djupvika ved Svinvik er nevnt som sted for hen-setting av kondemnerte båter i nyere tid. Djupvika er også tidligere dykkerundersøkt av medlemmer fra Kristiansund Dykkeklubb. Her var lokalisert et kondemnert frakteskutevrak (merket på kartspesial) samt rester av et sprengt krigsvrak. (Svensk malmbåt "Märtainen" av Stockholm, på 4531 tonn, senket av tyske fly i mai 1940.)

OPPDRAGETS UTFØRELSE

Dato: Søndag 18.10.1987. Avgang Kristiansund 0730-2000.

Dykkerbåter: M/S "Kristvik" -62 fot, samt to åpne 18 fots hurtiggående båter, primært for linesøk og dykkersikring.

Søk var planlagt på følgende måter:

1. Standard svømmesøk i pardykk i spesielt interessante områder.
2. Undervanns-scootersøk.
3. Slepeline-søk med styreplan, parallellsøk, 2 båter med 1 dykker etter hver båt.
4. Visuelle søk med båt på grunt vann, 0,5 m, muliggjort etter de optimale søksforhold.

Mannskap: 1 båtfører fra Røde Kors Hjelpekorps, for en 18-foting.

Dykkerleder: Halvard Todal.

Dykkere: Eirik Barmann, John Rune Grimsmo, Julius Loennechen, Olav Bowitz, Ottar Gjestad, Odd Brunsvik, Jan Inge Kjørsvik, Per A. Jakobsen, Vidgard Myrseth og Nils Aukan.

Total bunntid i søk: 6 timer og 16 minutter.

SØKSFORHOLD

Været var glimrende, sol, klar sikt, 0 vind, speilblank vannoverflate.

Sikt i vann

Nær optimal, 20 m horisontal sikt, med de beste lysforhold.

Før dykking ble startet, ble hele området inspisert fra "Kristvik", fra vest mot øst, søkt planlagt. Området ble fotografert med farge-dias og fargebilder. Fotorapport vedlagt.

DYKKEUNDERSØKELSE

To dykkere startet standard svømmesøk i Djupvika ved Svinvik. Her var et vrak merket på vedlagt kartspesial. Dette er sannsynligvis vraket av en kondemnert frakteskute, visstnok ved navn "Rødeløven" (navn ikke bekreftet). Vraket er treskrog, tverr akter, ca. 60 fot lang, og ligger på 5-8 m's dybde. For ca. 12-15 år siden stakk masten opp, den har falt ned nå. Vraket var forlatt der for ca. 20 år siden, og er nå kraftig nedspist av pælemark, "Teredo Navalis". Rester av et mindre båtvrak lå innerst i bukta helt oppe i fjæra. Lenger ute i bukta ligger vrakrester etter et svensk malmskip "Märtainen" fra Stockholm, på 4531 tonn. Skipet søkte ly under krigshandlingene, men ble oppdaget av tyske fly og senket i mai 1940. I 60-årene ble vraket forsøkt hevet av et dansk bergningskompani. Hevingsforsøket ble mislykket, og vraket ble så sprengt på stedet og mesteparten tatt opp i deler. Vrakrester ble funnet spredt utover hele bunnen i bukta, fra 15-28 m's dybde. Hekkseksjonen stikker opp fra bunnen noenlunde igjenkjennbar på ca. 28 m, ca. 8-10 m over bunnen. I fjæra på begge sider av bukta vises ennå wirerester fra landfester fra hevingsforsøket. I fjæra ligger restene av en dampkjel fra vraket, merket på bilde nr. 20. Oppe i vrakrestene midt i bukta ligger også en lukearm av jern, brent løs fra et skip av nyere dato. Her var også dumpet mye annet jernskrot, wire og flasker av nyere dato. Det ser ut til at bukta er brukt som dumpingsted for uønsket skrot i de siste 30 år.

På sørsiden av bukta, like ved vrakrestene av "Märtainen", fant dykkerne et belte av ca. 20x70-80 m med død, råtnende sild, fra 12-15 m's dybde ned til ca. 25 m. Tykkelsen i laget på bunnen var opp til 30 cm. Råtnede sild lettet fra bunnen og fløt opp til overflaten.

Fra Djupvika la vi opp parallellsøk med 2 båter og 2 dykkere i line med slepefjøl. De optimale søksforholdene ble utnyttet til det beste. Bunnen var vesentlig sandbunn, med lite tare, samt skrånende fjell fra land. På sandbunnen var det mye døde skjell og kalkalger. Noen flasker av nyere dato ble sett utenfor Karivika. Utenfor Korsneset ble det brådypt, og dykkerne mistet bunnen en kort strekning. Her var skrånende fjellvegg ned mot 30-50 m's dybde.

Oldervika var forholdsvis grunn, strandområdet ble sjekket med båt på speilblank sjø fra 0-5 m's dybde. En del flasker av nyere dato lå på bunnen, sammen med udefinert rusk. Bukta var langgrunn, og linesøket ble derfor repetert for å få full dekning. Her var ingen funn av marinarkeologisk karakter. Parallellsøk ble fortsatt til Mensvik og Viken før noen nye funn ble registrert. Like utenfor Viken gjorde begge dykkerne funn av en porselenspotte og en jerngryte, begge fra nyere dato. Nok en porselenspotte ble funnet på ca. 4-5 m's dybde under strandsøk fra småbåt. Her var også en del rustklumper, sannsynligvis kastet ut fra båthusene. Her var ingen funn av marinarkeologisk verdi.

Ved Gjerde var en molo av steinfylling med betongtopp lagt ut mot en holme. Den er ikke tegnet inn på kartet. En kai er anlagt innenfor moloen. Bukta og leden inn mot bukta innenfor moloen er mudret opp for å gi farbar småbåthavn.

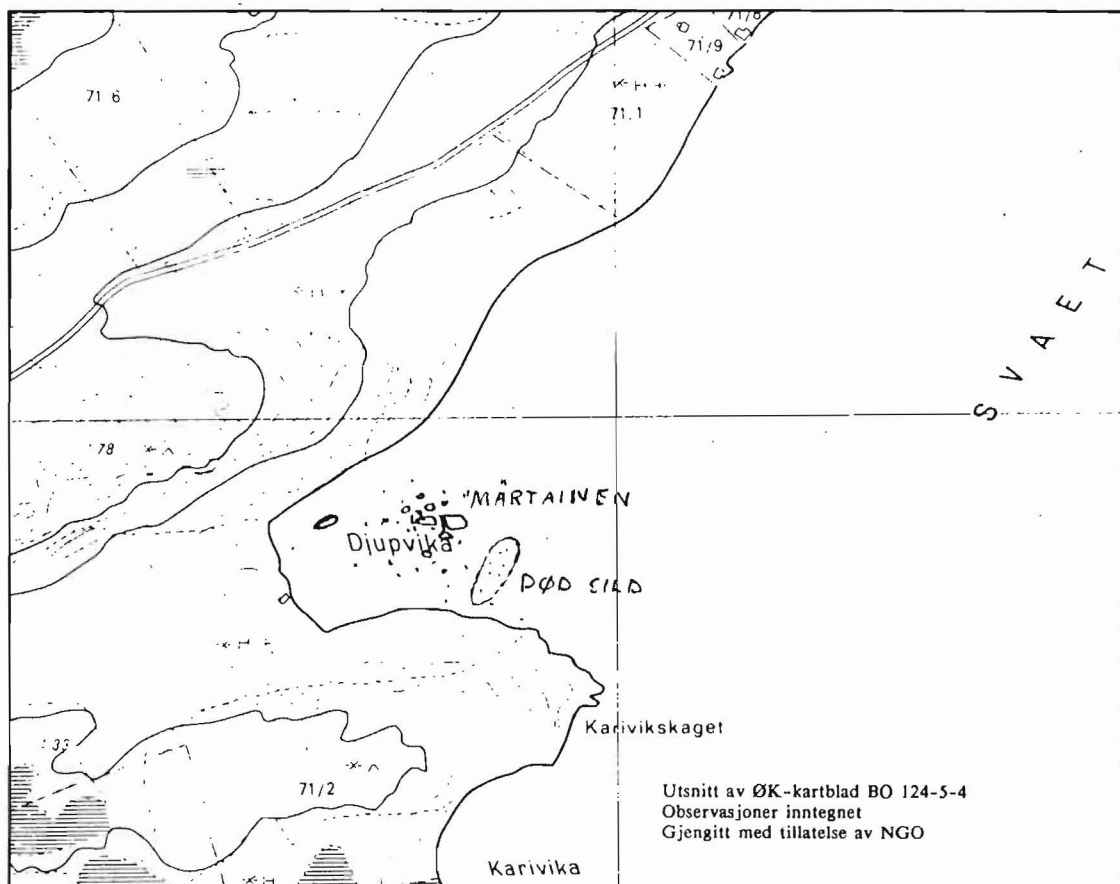
Linesøk ble fortsatt med slepefjøl i parallellsøk fram til neset ved Rosthollet. Her ble det overlapping med 4 dykkere som søkte over Rosthollet og Rosthollvågen i svømmesøk, en av dem med undervanns-scooter. Selve Rosthollvågen var meget grunn, 12-16 m. Her er det en mulighet for at det kunne ha vært oppankring fra gammelt av, uten at noe registrerbart ble funnet. Bunnen var her sandbunn med spredt tarevekst. Utenfor Rosthollet var bunnen stort sett dekket med tare.

KONKLUSJON

Det kan ikke utelukkes at marinarkeologiske løsfunn ligger nedslammet i sedimentene i søksområdet, men noe burde i så fall ligget registrerbart i overflaten dersom dette var tilfelle. Vi registrerte intet av marinarkeologisk verdi.

Det eneste området som har vært kjent som ankringsområde i senere tid er Djupvika ved Svinvik, ingen ankringsmerker er dog merket på sjøkart. Ankring her har kun vært spredt og tilfeldig, stedet er godt beskyttet mot sørvestlig vind som er fremherskende ved dårlig vær. Restene av krigsvraket "Märtainen", og arbeidet med den, gjør det imidlertid vanskelig å gi noen entydig konklusjon omkring Djupvika. Ingen registreringsverdige funn ble likevel gjort av funn eldre enn 100 år. U.V. fotoutstyr ble klargjort, men ikke brukt, da intet registreringsverdig ble funnet.

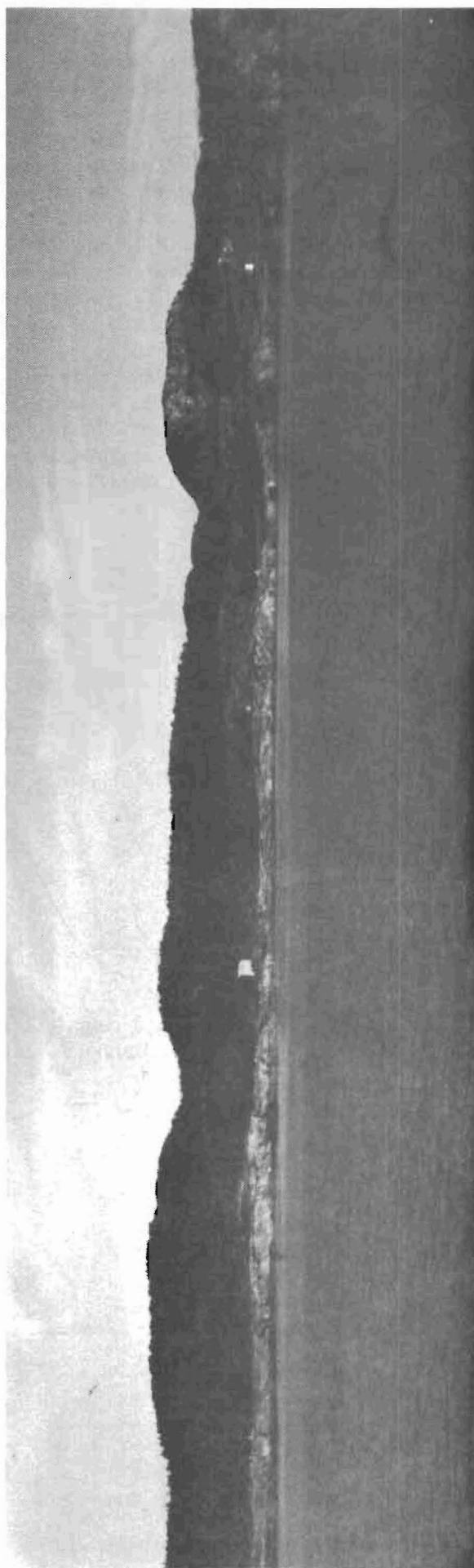
Erfaringene med parallell-linesøk, 2 dykkere etter 2 båter og slepefjøl, var meget gode. Slepet gikk i ca. 2 knop, dykkerne ble ledet i siktavstand til hverandre. I fjæreregionen hadde vi meget god oversikt fra båtsøk, speilblank overflate og god sikt i vannet. På grunn av de spesielt gode vær og søksforhold ble søksarbeidet raskere utført enn på forhånd antatt. Linesøket gikk i perioder i overlapping.

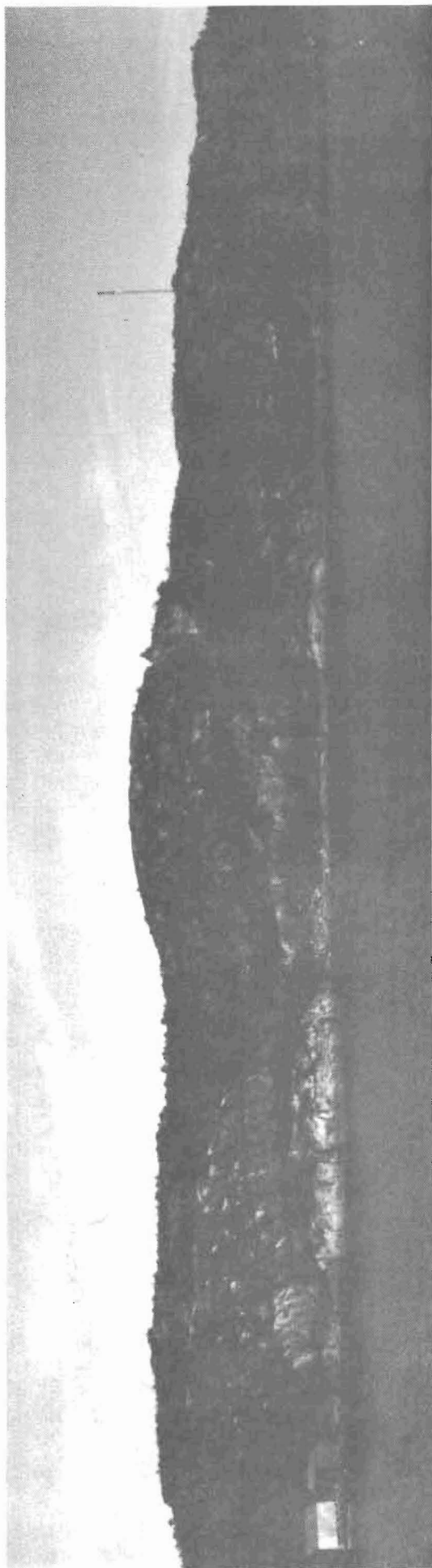

OVERSIKTSBILDE

Grisvågøya, søksområdet fra vest mot øst. Rosthollvågen til venstre i bildet, merket "A".

Rostholnbukta med Rosthollet fotografert fra sør mot nord.

Området Viken, Mensvika. I området utenfor Viken ble det registrert løsfunn på bunnen, vesentlig fra nyere tid. To stk. porselenspotter, en gammel jerngryte, samt div. ulkastet skrot. Nedenfor 5-6 m dybde gikk bunnen over fra lys sandbunn til mørkere sandbunn, delvis slam. Dette tyder på liten strøm i bukta.

Djupvika, foto mot vest. Midt i bukta ligger vrakrester etter svensk malmbåt, "Märtainen" fra Stockholm, på 4531 tonn. Båten ble bombet i senk av tyske fly i mai 1940. Et dansk bergningskompani sprengte mesteparten av vraket i 60-årene, men en god del ligger igjen. Vraket av en frakteskute i tre, muligens navn "Rødeløven" ligger innerst til høyre i bukta på ca. 5-10 m's dybde, delvis oppspist av pølemark, "Teredo Navalis".

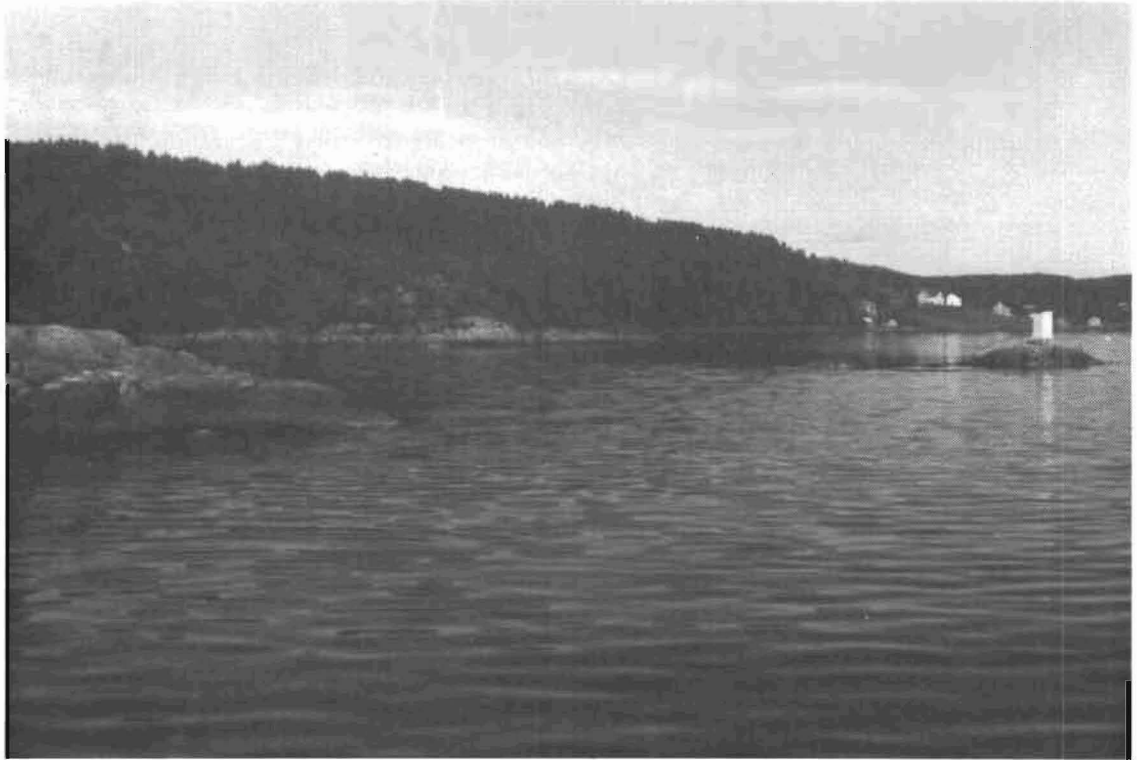
Djupvika. I bakgrunnen inne i fjæra, merket "X", ligger en avskåret del av en steamkjel, den har sannsynligvis tilhørt vraket av "Märtainen". Til venstre i bukta ble det registrert store mengder død sild på bunnen etter sildesteng.

Oversiktsbilde mot vest, Gjerde midt i bildet, Skarvikhammeren til høyre.

Oldervika, foto mot nordøst.

Karivika, deretter Djupvika med Svinvik i bakgrunnen.

7.4. PALEOECOLOGICAL PROSPECTING AT GRISVÅGØY

by Lisa G. Bostwick Bjerck

Archaeologists have always used the landscape as an aid in locating and interpreting cultural remains. However, just as the modern environment reflects our industries, subsistence base, mode of transport, and lifestyles, so does the past environment provide information on the activities of prehistoric man. Artifacts and constructions are the material results of human activities, and can be excavated and moved to a museum, preserved for future research. The fossil landscape as preserved in plant micro- and macro-fossils, in soil stratigraphy, in soil chemistry, and insect remains, are the results of human activities, and their destruction obliterates a valuable source of information for natural and cultural history.

Human impact on the environment is the norm rather than an aberration. Humans have progressively systematized and imposed regular patterns on the patchwork of diverse communities which characterize a natural ecosystem. Modern man has structured, ordered, and regulated his environment to the point that his existence is largely independent, "outside", of natural ecosystems. This is in stark contrast to Mesolithic man, who structured his lifestyle and subsistence base according to the rhythms and available resources in nature, so that his existence was a part of, "inside", the natural ecosystem. This difference is not so much between two landscapes, one with and one without human influence, but between different human ways of living, different ways of relating to an ecosystem.

Western Norway is one of the temperate environments in the world in which at least two different, yet ecologically-balanced, adaptations have existed at different times yet in the same environment,-- foraging and agriculture. Archaeology and Paleoecology together provide evidence for the development and operations of these adaptations, and make it possible for us to answer questions like:

- Just how different, and in what way, are these two adaptations? For example, what kind of impact on and control over the environment did Mesolithic foragers have?
- Were these adaptations really in harmony with the natural ecosystem, or did they include conflicts and contradictions which made change and development inevitable? Was change and development due to an increasingly complex "social" landscape, or deep-going, irreversible changes in the natural landscape, or both?
- Have we lost and forgotten important ways to efficiently manage and use our natural environment? For example, could there still be economic profits to obtain in the management of heather by fire?

The systematic collection of comprehensive cultural and environmental data during survey ultimately provides a data-base for an efficient and economic mitigation program. The use of techniques such as pollen analysis in cultural resource management broadens the basis of significance in evaluation. The documentation of a landscape's natural features, historic depth, and the forces behind landscape change provide a basis for selecting, investigating, and/or conserving elements which give an area identity and individuality. Thus, the culture-historical age and value of an area depends not only on the cultural remains, but also on the vegetational communities, present and past. Landscape types can also be much older than the cultural remains in them. The preservation of a cultural landscape is dependent on an understanding of a landscape's previous utilization. The questions of age and previous utilization can only be tackled by paleoecological methods, such as pollen analysis, which provide the

time-perspective which is lacking in ecology.

In this project budgets and time schedules are such that field evaluations are the primary data base, there being little time for evaluations based on the analysis of data. The fieldwork and proposed analyses constitute a kind of paleoecological prospecting, trying to "strike it rich" with the oldest, most important, and best examples in the least amount of time, with the least effort.

The study area, Grisvågøy, is evaluated in terms of three specific research and conservation potentials:

1. **Shoreline displacement studies and regional pollen diagrams.** The closest studies are those of Kjemperud (1986) and Paus (1982). Paus' pollen diagrams provide a framework for further research, but their location in the tree-less inner area of the outer coast island of Frøya reduces their value as reference diagrams for the forested inner coast island of Grisvågøy. The variables of climate and human impact at these inner and outer coast areas are quite different. Kjemperud's shoreline displacement studies on Hitra, Frøya, and Ørland/Bjugn are primarily directed toward late-glacial conditions. There is not enough information on the postglacial, for example, at Hitra the curve for the 9500 to 4000 years B.P. is based on 2 basins. In addition, Kjemperud has based his shoreline displacement studies primarily on diatom analysis, so that sea-level changes cannot be directly related to a regional vegetational history. A reliable regional framework for vegetational history is necessary for the interpretation of local and in-context pollen diagrams. Shoreline displacement studies and regional vegetational histories require basins with large pollen source areas, bedrock or consolidated sediment thresholds, and depositional environments not likely to be subject to erosion.
2. **Non-material-remains-producing human activity, or Environmental Archaeology.** The relation of prehistoric man to his local environment is exemplified by activities such as:
 - the collecting of firewood
 - the selective sowing and harvesting of wild plant foods,
 - the burning of campfires,
 - the burning of small portions of the forest to create clearances,
 - early experiments with domesticated plant and animal food sources, and
 - the processes and patterns imposed on the environment by the increased dependence on domesticated food sources, ie. coppicing, pollarding, deforestation, bog formation, and the creation of meadows, pastures, and cultivated fields.

Information on these activities are dependent on the existence of suitable environments for the detection and preservation of the evidence. It is also possible to relatively date these activities in pollen diagrams, thus supplementing chronological interpretations of both present and absent material cultural remains. This environmental archaeological information is primarily detected on local and in-context sampling scales, in small bogs, soil profiles, and in archaeological sites (Bostwick Bjerck 1987).

3. **Relic cultural landscapes for Experimental Environmental Archaeology.** All interpretations of prehistoric human impacts on the environment are based on an understanding of present and historical ecological results of human activities. Increasingly detailed questions and complex models of explanation for human activities in the past have called attention to serious imperfections in our understanding. The systematic investigation of Norway's wide variety of cultural landscapes, not just the plants growing in them, but the

POSITIVE. CRISWICKY LOC. 3. AREA 4.

STRATIGRAPHY

HORIZON 1. 0 - 5 CM. O HORIZON. BROWN.

Tb¹1, TL¹1, Th¹1, Dg1, Dh⁺.

LIM. SUP., NIG.3, STRF.1, ELAS.2, SICC.3.

POLLEN SAMPLES

G18 3 CM

HORIZON 2. 5 - 11CM. PEAT WITH ABUNDANT ROOTS. DARK REDDISH

BROWN. Dg2, TL¹1, Th¹1.

LIM.1, NIG.3, STRF.1, ELAS.2, SICC.3.

G17 5 CM

G16 9 CM

HORIZON 3. 11 - 22 CM. SLIGHTLY HUMIFIED PEAT, DARK REDDISH

BROWN. Dg2, Th²1, Ld⁴1, TL⁺.

LIM.1, NIG.3, STRF.1, ELAS.2, SICC.3.

G15 13 CM

G14 17 CM

G13 21 CM

HORIZON 4. 22 - 26 CM. PEAT WITH CHARCOAL AND ASH, POSSIBLE

A2 HORIZON. BROWNISH BLACK AND GRAY.

Dg2, Ld⁴2, TH⁺, ANTH⁺.

LIM.0, NIG.4, STRF.1, ELAS.1, SICC.3.

G12 23 CM

G11 25 CM

HORIZONS 5, 6, AND 7 CONTAIN CULTURAL REMAINS.

HORIZON 5. 26 - 36 CM. HUMIFIED PEAT, COMPACT, DARK BROWN.

Dg2, Ld⁴2, TH⁺.

LIM.0, NIG.3, STRF.1, ELAS.1, SICC.3.

G10 27 CM

G9 29 CM

G8 31 CM

G7 33 CM

G6 35 CM

HORIZON 6. 36 - 38 CM. CHARCOAL HORIZON, GRAYISH BLACK.

Gs1, Ga1, Dg1, Ld⁴1, ANTH⁺.

LIM.1, NIG.4, STRF.1, ELAS.1, SICC.3.

G5 37 CM

HORIZON 7. 38 - 53 CM. GRAVELLY SAND WITH ORGANIC MATERIAL.

GRAYBROWN. GA2, Gs1, Dg1, Gg(MIN., MAX.), Ld⁴1.

LIM.1, NIG.2, STRF.1, ELAS.1, SICC.3.

G4 39 CM

G3 43 CM

G2 47 CM

G1 51 CM

THE SEDIMENTS ARE DESCRIBED USING THE TROELS-SMITH (1955) SYSTEM. VOLUMETRIC POLLEN SAMPLES HAVE BEEN REMOVED FROM THE CORE. LYCOPodium TRACER TABLETS HAVE BEEN ADDED TO EACH SAMPLE PRIOR TO PREPARATION ACCORDING TO STANDARD PROCEDURES (FÆGRI & IVERSEN 1975). MINEROGENIC SAMPLES HAVE BEEN TREATED WITH HF. STANDARD COUNTS OF 500 AP POLLEN GRAINS WILL BE DOUBLED IN SAMPLES CONTAINING CULTURAL INDICATORS. SAMPLES FOR RADIOCARBON DATES WILL BE REMOVED FROM THE CORES AT IMPORTANT LEVELS. POLLEN DIAGRAMS WILL BE BASED ON PERCENTAGE AND POLLEN CONCENTRATION CALCULATIONS.

plant micro- and macro-remains being produced and deposited in them, the activities that produce these remains, and the timing, duration, and pattern of succession, is a crucially necessary research direction.

The fieldwork at Grisvågøy was undertaken by myself and cand.mag. Jan Erik Tangen in September. In accordance with budgetary limits, we spent 2 full days in the field. Lake and bog basins lower than 70 m were evaluated for reliable thresholds and susceptibility to erosion. Gjerdevatnet (24 m) was probably subjected to erosion by tidal currents, however, the threshold is bedrock, and the coves of Bugadalen and Rambergdal could contain undisturbed sediments. The shallow pond Gorrtjønnna (30 m) was probed with a Livingstone corer, and found to contain about 5.5 m of sediment with marine sand and shells in the bottom. Litlvatnet (9 m), Gjerdevatnet, and Gorrtjønnna are potentially good sampling sites for shoreline displacement studies. However, only Gjerdevatnet with its inflowing streams and large catchment area could be expected to produce a regional pollen diagram, in this case probably also containing information on human activities not immediately associated with the shoreline, i.e. the creation of forest clearances for hunting or cultivation purposes.

Each registered archaeological site was investigated for the presence of depositional environments amenable to paleoecological studies. None of the registered Stone Age sites at Grisvågøy were found to have such environments, probably due to their high age, small size, and brief duration of occupation. However, a cultural horizon was registered at the Gjerde farm, so that a study of the development and land use pattern of this farm might be feasible based on pollen diagrams from soil profiles (Prösch-Danielsen & Simonsen in prep.)

The modern cultural landscape was evaluated for its potential as an "outside laboratory" for research on the linkages between the plant communities, the activities which produce them, and the fossil evidence eg. pollen, plant macrofossils, soil chemistry. A sampling site in Postdal (Loc. 3, Area 4) was finally selected due to its location near an area, Bugadal, which has a mosaic of plant communities influenced by human activities. This sampling site has an interesting stratigraphy, (Fig.) with 2 charcoal horizons, and although it is unlikely that the organic material in Horizons 5, 6, and 7 is the same age as the artifacts, it is possible. The pollen analysis of the 18 samples from the 53 cm core should shed some light on the development of a lightly grazed Pinus forest, with large stands of Pteridium and a few relic deciduous species.

In conclusion, Grisvågøy has an average research and conservation potential in each of the 3 previously discussed problem orientations. A future research package for Grisvågøy should include several local forest studies, a study of the Gjerde farm, 2 bog studies in the area between Kvennhushaugen and Gjerdefjellet, a regional pollen diagram from Gjerdevatn, and shoreline displacement studies of Litlvatnet and Gorrtjønnna.

LITERATURE LIST

- Bostwick, Bjerck, L.G. 1987: *In-context pollen diagrams from 3 archaeological sites in western Norway: Towards a unified model of land use in the Late Mesolithic and Neolithic I Periods.* Unpubl. Mag.grad dissertation, Historisk Museum, Universitetet i Bergen.
- Kjemperud, A. 1986: Late Weichselian and Holocene shoreline displacement in the Trondheimsfjord area, central Norway. *Boreas* 15:61-82.
- Paus, Aa, 1982: *Paleo-økologiske undersøkelser på Frøya, Sør-Trøndelag.* Unpubl. cand.real thesis. Universitetet i Trondheim.

Prösch-Danielsen, L. &

Simonsen, A., in prep.: *Principal Components Analysis of Pollen, Charcoal, and Soil Phosphate Data as a Tool in Prehistoric Landuse Investigations at the Forsandmoen Site, SW-Norway.*

8. RESULTATER

Generelt kan en si at undersøkelsen ga en rekke interessante arkeologiske data. En del av disse vil ikke kunne sammenstilles i denne rapporten på grunn av den korte tid som sto til rådighet for rapportskrivingen. Det er derfor de mest umiddelbare resultater som kommer fram her, mens andre kan skimtes, men fordrer et mer omfattende analysearbeid før de kan framlegges.

8.1. Vitenskapelig potensiale

8.1.1. Steinalderlokalitetene

Steinalderundersøkelsene ga følgende lokaliteter:

					+? = Trolig større + = Trolig større, ut fra enkeltfunn ++ = Trolig større, ut fra flere funn
Høydebelte	Lok.nr.	Ca. størrelse m ²	Ant.arte- faktomfang	Forsøksvis tolkning	Trolig ca. datering B.P
65-45 moh	1 (testgravd)	260++	C	II	9600
	2 (testgravd)	380+?	C	II	9700
	3 (testgravd)	250++	B	II	9600
	4 (testgravd)	130	A-B	I	9600
	5 (testgravd)	150	B	II	9600
	6 (testgravd)	280	D	II	9600
	7	?	?	?	?
	14 (testgravd)	170+?	B-A	II evt. I	9600
	15	Trolig stor	Trolig B-D	II	9600
45-25 moh	8A) (testgravd)	Meget liten	Meget lite	?	?
	9 (testgravd)	Meget liten, 20?	A	I	?
	10 (testgravd)	Liten 50?	A	I	9500
	13 (testgravd)	Liten	A?	I	9500
Under 25 moh	11	?	?	?	4400
	12	?	?	?	4700-3600

Hvor mange steinalderlokaliteter kan finnes i terminalområdet?

Det er som vist ovenfor funnet i alt 15 steinalderlokaliteter innen området, hvorav 11 er testgravd. I tillegg er det gjort to løsfunn av tilslått flint, herav ett usikkert. På Gjerde, gnr. 76/1, er det også funnet ei flintøks og fra tidligere (1910) er det kjent funn av tilslått flint på en av Gjerde-gårdene, uvisst hvilken.

Ved undersøkelsene har en blinket ut aktuelle leteområder og foretatt et utvalg blant disse for nærmere undersøkelse, jfr. kap. 6. Av de 25 leteområder som ble valgt, inneholdt 15 sikre steinalderspor, dvs. 60%. Det er trolig at de øvrige utblinkede leteområder på grunn av de terrengmessige kvaliteter, er omtrent like potensielle som det undersøkte utvalg. Landskapet her ute skaper helt bestemte muligheter for aktivitetsområder i steinalderen, og det kan derfor gis prognoser for hva som ikke er funnet. Ut fra enkel statistikk vil vi da kunne forvente at av de øvrige leteområdene (u-undersøkte) vil et lignende utvalg (60%) kunne oppvise steinalderlokaliteter. I alt blir dette 37 nye lokaliteter.

Flere andre forhold tilsier at området trolig inneholder flere steinalderlokaliteter.

- 1) Lokalteter er trolig skjult under myr, utilgjengelig ved vanlige registreringsmetoder. Dette er antatt særlig tilfelle i de NØ-SV-gående myrdrag mellom bergpartiene. Lokalteter kan også være skjult under strandgrus, særlig i V-lige deler av området hvor et flatere terreng korresponderer med transgresjonsfasen. Få meter over transgresjonstoppen på ca. 24 moh har vi grunn til å tro at steinalderlokalitetene kan være mer tallrike og innholdsrike enn ellers på grunn av akkumulasjon over lang tid.

Myrproblemet er trolig intet stort problem. Av de 25 områdene som er undersøkt, ligger 10 under myr og flere andre har torvdekke i nærheten av myrtykkelse (30 cm). Bare 3 steinalderlokaliteter ble funnet under myr.

- 2) En del lokaliteter er trolig så små at de vil unndra seg påvisning ved den metoden som er benyttet (prøvestikk ca. hver 10. m). Særlig i den tidligste perioden (tidligmesolitikum) hvor regresjonen gikk hurtig, er det trolig at akkumulasjonene av påvisbare spor (=tilslått flint) er relativt små.
- 3) Lokalteter er trolig eksisterende ut fra delvis andre lokaliseringfaktorer enn det rammeverk omkring dette en har gått ut fra ved denne undersøkelsen.
- 4) Lista over potensielle leteområder er ikke fullstendig, særlig gjelder dette i de områdene som er dyrket, ved Gjerde.

Det er vanskelig å kvantifisere et evt. ca. antall lokaliteter ut fra de ovennevnte vurderinger, men i utgangspunktet synes det utvilsomt at dersom en tok hensyn til alle disse faktorene, ville lista over fornminner bli betydelig forlenget.

Vurdering: Ut fra de foreliggende data om topografi og steinalderlokaliteter, er det rimelig å anta at undersøkelsen er representativ for større områder. Det er sannsynlig at terminalområdet på Grisvågøy inneholder et sted mellom 50 og 100 påvisbare steinalderlokaliteter. Disse vil trolig være noenlunde jevnt fordelt utover arealet, med unntak av de høystliggende bergdrag i Ø.

Det største spørsmålstegn ved representativiteten er hvor stort antall lokaliteter vi kan regne med har ligget relativt nært over transgresjonsnivået. I og med at dette er lite undersøkt (kun ett undersøkelsesområde, nr. 13, i dette nivå), kan det gi en underrepresentasjon i fordelingsmønsteret. Det er imidlertid trolig at også lokalitetene fra dette nivå kan oppfanges innen rammen 50-100 lokaliteter.

En kan også tilføye at på grunn av at mesteparten av området er utmark, så er det skjedd relativt lite av senere inngrep i arealet. Det er derfor god grunn til å anta at storparten av de gjenværende lokaliteter kan være urørte.

Lokaliseringfaktorer for tilhold

Det er innledningsvis gjort rede for lokaliseringfaktorer en har tillagt vekt under registreringen. (Indre lokaliseringfaktorer, landskapstilknytting av 1.grad). Ettersom en har funnet steinalderlokaliteter i 60% av de områder en lette i, er det åpenbart at vi her har fått en bra test på at brukbare aktivitetsflater, ly-forhold og landingsmuligheter for båt er avgjørende for tilhold av en viss karakter. Dette må da sies å være en grunnkonklusjon.

De 11 områdene hvor forventninger om steinalderspor var til stede, men hvor slike ikke ble påvist, må vi ta til etterretning om at det er mennesker vi har

med å gjøre og at det ikke fins noen automatikk i distribusjonen av påvisbare tilholdssteder. Det kan også ha med de tenkte lokaliseringsfaktorens beskaffenhet å gjøre, og videre kan natur/vegetasjon ha forandret seg siden tilholdet.

Lokaliteter av mellomstørrelsen har åpenbart ikke eksistert i de funntomme områdene. En kan jo også forundre seg over t.eks. Lok. 10 som har ekstremt gode lokaliseringfaktorer, men bare ga to enkeltfunn. Et annet forhold som er tydelig er at aktivitetsflaten som regel er mer omfattende enn selve det funnførende areal. Men ettersom hardmaterialene er stort sett det eneste vi har å holde oss til, blir slutninger om reell størrelse av en slik flate usikre. Spredte funn gir oss imidlertid hint om at arealene har vært brukt.

I noen tilfeller kan de undersøkte områdene også inneholde små lokaliteter som ikke har latt seg påvise. Disse forhold vil imidlertid ikke bli næyere behandlet her.

De ytte lokaliseringfaktorer (landskapstilknytting av 2.grad) angår forhold utenfor selve tilholdsstedet. Det kan være tilstedeværelsen av viktige landskapsmessige særegenheter i nærheten (t.eks. fuglefjell, fiskevann) eller råstofftilgang og smult farvann. Som tidligere nevnt er Grisvågøya en del av strandflaten i Møre og Romsdal. Området har et kupert relieff av en type som må ansees spesielt gunstig for steinalderens fangstbosetning. Strandflatens topografi skaffer alt fra fiskegrunner til gode bosteder og råflintforekomster.

Det er spesielt to forhold som skal nevnes når det gjelder Grisvågøya i relasjon til den aktuelle problemstilling omkring tidlige ervervsstrategier:

1. Råstoffforekomstene (råflint)
2. Gjerdevatnet som innhav

Det er ved boplassundersøkelsene funnet en god del råflint i prøvestikk. Det er også gitt opplysninger om overflatefunn av samme fra flere hold i Gjerdeområdet.

Grisvågøya er trolig svært godt egnet som mottaksområde for råflint, jfr. Pettersen 1986. På grunn av den spesielle landskapstypen her med NØ-SV-gående bergrygger, vil de traktformede dal-åpninger ut mot SV være svært gunstige som mottakssentral for isfjell med innefrosset flint. Ved landhevningen vil den droppede og landede flint etter hvert vaskes ned fra bergområdene og akkumuleres i dalførene mellom bergryggene. Områdene med råflint i et tidlig-mesolittisk miljø vil ofte være konsentrert til få og små strandområder i løsmasseområder mellom bergryggene, hvor en da har lett etter denne ressursen. Avhengigheten av råflintressursene kan betegnes som en landskapstilknytting av 3.grad (over lange avstander), da dette trolig har gitt seg utslag i leting over store areal. Ettersom områder ble flinttomme på grunn av utplukking, kan dette sågar ha vært med på å forskyve en tidlig befolknings territorium nordover, til nye områder med friske flintressurser. Emnet er svært interessant, men utdypes ikke nærmere her.

Vurdering: Grisvågøya må regnes som et førsteklasses laboratorium for studium av råstofftilgang og råstoffbruk i tidligmesolitikum (Fosna-tradisjonen).

Gjerdevatnet ligger sentralt til omtrent midt inne på øya. I tidligmesolitikum, da de første menneskene kom hit, var dette området hav mellom holmer, skjær og øyer. Ser en på kartet s. 25 ser en at ved ca. 65 moh (etter strandforskyvingskurven ca. 10 000 B.P.) så er Gjerdevatn-området et basseng mellom øyer i Ø, holmer og skjær i V. Ut mot Storhavet i N er det fullstendig åpent. Det er først på et noe senere stadium at området blir forvandlet til et skjermet innhav. Dette skjer trolig ved en vannstand nærmere 50 m's koten (ca. 9600 B.P. ifølge strandforskyvingskurven).

Dette tidspunktet viser et svært godt sammenfall med de første steinalderlokalitetene som dukker opp. Det er da mulig og trolig at det første (landskapet) kan være én av de direkte årsakene til det andre (tilhold i steinalder).

Gjennom hele tidligmesolitikum (før 9000 B.P.) fortsetter Gjerdevatnet å være et skjermet innhav og avsnøres omtrent samtidig med at perioden opphører. Over hele perioden har da "Gjerdevatnet" vært et sentralt landskapselement med tilholdssteder vendt ut mot seg.

Min hypotese, som er et foreløpig resultat etter de siste 4 sesongers forskning omkring Fosna-tradisjonens oppholdssteder på Nordmøre, er at Fosna-tradisjonen har spesiell affinitet nettopp til et slikt skjermet innhav som "Gjerdevatnet" har vært. En har dette i klassiske Fosna-områder t.eks. på Averøy, i Tustna, Ytre Tingvoll og Kristiansund. Sistnevnte er det tydeligste eksempel med de mange boplasser rundt dagens havnebasseng. Årsakene til affiniteten kan være flere. Men den trolige hovedårsak er at slike skjermede havbassenger har vært gode biotoper for fisk, (som kunne tas hele året og derfor var livsforsikringen), men trolig like viktig for havpattedyra i dette rolige miljø ytterst ved Storbhavet.

Vurdering: Grisvågøya er meget godt egnet til et studium av tidlige ervervsforhold ved den lokaliseringsfaktor for tilhold i nærheten som det skjermede havbassenget "Gjerdevatnet" utgjør.

OPPSUMMERING

Terminalområdet på Grisvågøya inneholder trolig et større antall lokaliteter fra den tidligste bosetning på denne del av kysten (Nordmøre). Det er grunn til å anta at også senere perioder av steinalderen er representert ved et betydelig antall oppholdssteder, men her er datagrunnlaget for sikre slutninger spinklere.

Den tidligste bosetningen er representert ved oppholdssteder av variert størrelse og funninhold, med høy bevaringsgrad og tilknyttet antatt forskjellige indre og ytre landskapselementer. Totalt sett må området kunne antas å inneha et meget stort vitenskapelig potensiale mht den tidligste bosetningen.

8.1.2. Funn av øvrige fornminner

De øvrige fornminner er alle usikre. Det dreier seg om tre hellere og to mulige gravplasser. Det er ikke funnet sikre indikasjoner på bruk/konstruksjon av disse som kan henføres til forhistorisk tid eller middelalder, men muligheten er til stede. Når det gjelder hellere, er det muligheter for at enda flere slike steder under brattheng innen terminalområdet kan ha vært i bruk som oppholdssted.

Fra gardshaugregistreringen er det formodet at del av tunet på gnr. 76/6 kan være interessant sett i samband med en evt. jernalder- eller middelaldergård.

Vurdering/konklusjon: Det er ikke funnet sikre forhistoriske spor senere enn utgangen av steinbrukende tid. Det foreligger imidlertid en viss mulighet for at slike spor kan bli funnet ved nøyere undersøkelse av enkelte områder, jfr. ovenfor. Det vitenskapelige potensiale er ukjent, men det er trolig at området kan romme en del slike kvaliteter ved en nærmere undersøkelse, t.eks. av det gamle gårdstunet på Gjerde gnr. 76/6.

8.2. Pedagogisk og allment potensiale.

8.2.1. Steinalderlokalitetene

Steinalderlokalitetene med sin karakteristiske beliggenhet i et for størstedelen urørt landskap, utgjør en ressurs som ved enkle midler (skilting, informasjon for øvrig) er relativt lett tilgjengelig for allmennheten. Ved besøk på stedet vil en kunne forestille seg forhold mellom land og hav, samt de relasjoner tilholdsstedene her ute har hatt til disse faktorene over tid.

Vurdering: Steinalderlandskapet og de enkelte lokaliteter har høy opplevels-verdi for allmennheten. Dette gjelder både rent pedagogiske kvaliteter og i en mer allmenn sammenheng.

8.2.2. Funn av øvrige fornminner

Ettersom ingen sikre slike er påvist innen arealet, er det med visse forbehold trolig at området inneholder et relativt lite potensiale i opplevelsesmessig forstand, når det gjelder fornminner fra etter steinbrukende tids slutt. Forbeholdet gjelder da de usikre spor som er påvist og evt. fornminner som kan være oversett ved undersøkelsen. Hellerne er imidlertid instruktive og gir opplevelse av eldre tiders "husform".

8.3. Marinarkeologiske undersøkelser.

De marinarkeologiske undersøkelsene ga ingen funn av automatisk fredete kulturminner. Se Konklusjon s. 95.

8.4. Pollenanalyse

For deler av bosetningen i området i forhistorisk tid og middelalder antas det å være et interessant datapotensiale for pollenanalyse på Grisvågøy, jfr. konklusjon s. 104.

9. KULTURHISTORISK SKISSE MED BAKGRUNN I FORELIGGENDE DATA

Vi har ved undersøkelsene på Grisvågøy fått et gløtt inn i først og fremst den tidligste kulturhistorien i området. Rundt 9700 før nåtid er det trolig at de første menneskene kom hit og begynte å bruke området i livbergingssammenheng. Boplassene fra denne perioden er vesentlig av såvidt stort omfang at vi må tro at de kan ha rommet en kjernefamilie eller en litt større gruppe som har holdt til her mens de søkte føden ved fangst, fiske og samling. Gjennom hele den tidligste fasen av steinalderen (før ca. 9000 før nåtid) synes menneskene å ha holdt til her, da vi finner spor som korresponderer med forskjellige strandnivåer i perioden. Det er trolig at menneskene har benyttet seg av ulike kategorier oppholdssteder hvor større eller mindre deler av gruppen var samlet i deler av fangstsesongen.

Det er også påvist oppholdssteder fra yngre steinalder, men her har vi ikke så mange data å holde oss til som for den eldste perioden. Drar vi imidlertid inn de funn fra Grisvågøya som er nevnt innledningsvis i kap. 1.2., utenom selve terminalområdet, ser vi at også det yngre aspekt er bra representert og tyder på interesse for Grisvågøya som oppholdssted også nå. For midtre og senere del av eldre steinalder har vi lite data å bygge på, da denne perioden er lite undersøkt. Det er imidlertid lite som tyder på annet enn at bosetningen har fortsatt gjennom eldre steinalder over i det yngre avsnitt. I midtre del av

eldre steinalder skjer det imidlertid en havstigning og mange av sporene kan være gjemt under oppvasket strandgrus forårsaket av denne.

Det er trolig at jordbrukskulturen i yngre steinalder kan ha fått innpass der det lå til rette for dette i mer skjermede områder på innsiden av øya, t.eks. Gjerde eller Svinvik. Bosetning i huler og hellere har vært vanlig langs hele norskekysten særlig i yngre steinalder, bronsealder og tidlig jernalder, men også i eldre steinalder. De hellerne som ble tatt med ved registreringene kan være brukt i en slik forbindelse.

Jernalderens bosetning er synlig ved gravrøysene rundt om på øya. Ettersom det ikke ble funnet sikre jernalderminner i terminalområdet, er det usikkert hvor stor aktivitet en kan ha hatt her. Trolig er det imidlertid at jernalderbebyggelse har eksistert i Gjerde-området, men at sporene for en stor del er fjernet ved eller skjult under senere gårdsbebyggelse og dyrkingsområder.

Totalt må vi trolig tolke sporene fra Grisvågøya dit hen at området har vært interessant for mennesker gjennom hele forhistorien. Om det har bodd folk her ute mer eller mindre kontinuerlig er vanskelig å si, da det er til dels store hull i kunnskapen om de senere avsnitt av forhistorien. Men en kan med stor grad av sannsynlighet slå fast at det vesentlig må være fisken og havpattedyra samt en gunstig råstoffsituasjon i steinalderen som har lokket folk hit. I senere perioder har jordbruk og husdyrhold kommet inn som attåtnæring.

10. VIDERE UNDERSØKELSER

En fortsettelse av undersøkelsene på Grisvågøy bør i første omgang ta sikte på en mer fullstendig oversikt over omfanget av tilhold i steinalderen. Ved en fortsettelse av registreringene vil en kunne teste hvor korrekte våre anslag over utbredelse av tilhold har vært i ulike perioder.

Ved en slik undersøkelse vil en også kunne få fram flere data omkring tilhold i en yngre del av steinalderen enn den som har vært prioritert i utredningsfasen.

Parallelt med en utvidet registrering bør det også graves på de tidlige lokalitetene som innehar datapotensiale med hensyn til hovedproblemstillinger omkring tidlig mesolitikum.

Videre arbeid med problemstillingene omkring den tidlige bosetningens tilknytning til landskap og ressurser (mat, råstoffer) må prioriteres høyt. Dette inkluderer da også videre pollenanalytiske undersøkelser som skissert tidligere.

Et spesielt aspekt som i en fortsettelse av prosjektet kan vise seg interessant, er boplasslokalisering i området rundt transgresjonsnivået. I området 23-24 moh har trolig vannstanden stått tilnærmet i ro i rundt 2700 år. Det er da naturlig at det i arealene rett ovenfor dette nivå på gunstige steder vil akkumuleres ekstra mange spor ved bosetning over et så langt tidsrom.

Dette aspektet ble det ikke anledning til å undersøke nærmere nå, men bør ha sin plass i en videreføring av prosjektet. Trolig kan en slik undersøkelse bli meget arbeidskrevende i felten dersom transgresjonen har overleiret lokaliteter med strandgrus. En analyse av bosetningsmaterialet kan også bli ressurskrevende dersom materialet er blandet/omroret. Dersom lokaliteter er blitt "forseglet" av løsmasse kan dette gi en god anledning til å studere sluttede boplassenheter uten senere innblanding av materiale.

Kan det finnes ennå eldre boplasser på Grisvågøya?

Dersom vi kan stole på den konstruerte strandforskyvingskurven for Grisvågøy, burde det teoretisk være muligheter for å komme enda noe lenger tilbake i tid med de aller eldste bosetningssporene her. Når vi imidlertid nærmer oss 55 meterskoten, slik vi har gjort for de høyestliggende lokalitetene, blir Grisvågøy-arkipelet med unntak av noen få øyer i Ø, nærmest for skjærgård å regne, med mindre muligheter for tilholdssteder. Det bør likevel understrekes at muligheten er til stede kanskje særlig i myrdekket areal i området rundt Ratåsen, i Ø-lige del av terminalområdet. Ved befaringer i de høyereliggende nivåer mens undersøkelsene pågikk ble det imidlertid ikke observert områder som spesielt pekte seg ut som gunstige leteområder, hvor en med en rimelig innsats kunne finne ut noe mer om dette.

Med den knappe tidsramme som sto til rådighet for utredningene og de gode resultater som kom fram med hensyn til allmenn påvisning av tidligmesolitisk bosetning, fant en ikke å ville eksperimentere med dette initialaspektet i denne omgang. Det bør trolig bli en oppgave dersom undersøkelsene i området videreføres. Generelt sett vil jeg tro at mulighetene er små for å få påvist særlig mye eldre bosetning her ute enn rundt 9700-9600 B.P. som allerede er antatt, og dersom så skulle skje, vil det neppe bringe særlig nye data til vår viten om den eldste bosetningsfasen her ute. Selv om området ble meget tidlig isfritt, så lå det lavt med et meget karrig og nakent terrestrisk miljø.

En vil ved fortsatte undersøkelser kunne oppnå en grundig innsikt både i allmenne og spesielle forhold med hensyn til steinalderbosetningen i et gunstig utsnitt av Midt-Norges kyststrøk. Ved utgravinger vil en kunne få et nøyere begrep om datering av tilhold og tilholdets varighet de enkelte steder. Videre vil en kunne analysere de konkrete aktiviteter som har foregått på de enkelte steder samtidig og til forskjellig tid, og sist, men ikke minst vil en kunne nærme seg svar på spørsmålet om hvordan menneskenes tilknytning til landskapet endret seg over tid.

For de synlige fornminner/jernalderens og middelalderens eventuelle kulturspor, vil en nøyere undersøkelse være påkrevet i første omgang for å få fastslått sikker fornminnestatus og deretter tilhørighet i tidsperiode og kulturell kontekst. Her vil pollenanalysen kunne yte verdifulle bidrag.

Til slutt må en nevne at også andre viktige problemstillinger kan bli aktuelle etter en videre analyse av det datatilfang en har fra undersøkelsen i 1987.

LITTERATUR

Det er brukt noen opplysninger om berggrunn mv fra:

STATOIL, Landterminal - Haltenbanken. Lokaliseringsstudie - fase II. Grisvåg-øya, Fase A, Trondheim 6. januar 1986.

- Bjerck, H. 1985: De kulturhistoriske undersøkelsene på Tjernagel, Sveio. Del I: Boplassundersøkelsene. Arkeologiske Rapporter 9. Historisk Museum. Universitetet i Bergen.
- Bjerck, H. 1986a: Vega-prosjektet. Rapport fra feltarbeidet i 1985. Kartlegging og testundersøkelser av tilholdssteder i 60 m-nivået.
- Bjerck, H. 1986b: The Fosna-Nøstvet Problem. A Consideration of Archaeological Units and Chronozones in the South Norwegian Mesolithic period. Norwegian Archaeological Review Vol. 19, no. 2.
- Bjerck, H. 1987: Vega-prosjektet. Rapport fra undersøkelsene i 1986. Kartlegging og testundersøkelser av tilholdssteder langs 50-m nivået.
- Bjerck, L.B. og Bruen-Olsen, A. 1983: Kulturhistoriske undersøkelser på Botnaneset i Flora 1981-82. Arkeologiske Rapporter 5, Historisk Museum, Universitetet i Bergen.
- Bjørge, T. 1981: Flatøy. Et eksempel på steinalderens kronologi og livbergingsmåte i Nordhordland. Upublisert magistergradsavhandling ved Universitetet i Bergen.
- Helskog, K., Indrelid, S. og Mikkelsen, E. 1976: Morfologisk klassifisering av slåtte steinartefakter. Universitetets Oldsaksamling, Årbok 1972-74, Oslo.
- Holtedahl, H. 1960: The Strandflat of the Møre-Romsdal Coast, West Norway. Vestlandet. Geographical Studies.
- Klemsdal, T. 1982: Coastal classification and the coast of Norway. Norsk Geografisk Tidsskrift Vol. 36. Oslo.
- Larsen, E., og Holtedahl, H. 1985: The Norwegian strandflat: A reconsideration of its age and origin. Norsk Geologisk tidsskrift Vol. 65. Oslo.
- Lindblom, I. 1984: Former for økologisk tilpasning i Mesolitikum, Østfold. Universitetets Oldsaksamling Årbok 1982/1983.
- Mikkelsen, E. 1975: Mesolithic in South-eastern Norway. Norwegian archaeological Review, Vol. 8, No. 1. Oslo.
- Mikkelsen, E. 1979: Seasonality and Mesolithic Adaption in Norway. Studies in Scandinavian Prehistory and Early History. Vol. 1. Odense.
- Moberg, C.A. 1957: Hensbacka-problem. Finska Fornminnesföreningens Tidsskrift.

- Moberg,C.A.(red.) 1962: Boplatsproblem vid Kattegatt och Skagerack. Fynd 1963. Gøteborg.
- Reusch,H. 1894: Strandfladen, et nyt træk i Norges geografi. Nor.geol. unders. 14.
- Sollid,J.L. og Kjenstad,K. 1980: Hovedflaten (Yngre Dryas' havnivå) som basis for kvartær kronologi i Midt-Norge. Et metodeforsøk. Norsk Geografisk tidsskrift Vol.34. Oslo.
- Svendsen,J.I. & Mangerud,J. 1987 : Late Weichselian and Holocene sea-level history for a cross Section of western Norway. Journal of Quaternary Science, vol. 2.
- Svinvik, M. u.år: Fornminner på Grisvågøy og Skarsøy. Historisk sær-oppgave. (Fra etter 1965.)
- Pettersen, K. 1986: Den fantastiske flinten. SPOR nr. 1, 1986. Trondheim.
- Pettersen, K. m.fl. 1988: Arkeologiske undersøkelser 1987 i forbindelse med planlagt ilandføring av gass fra Haltenbanken. Alternativ: Storvik. Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet, Rapport, arkeologisk serie 1988-6.
- Pettersen, K. in prep.: Arkeologiske registreringer i forbindelse med Økonomisk Kartverk i Averøy og Tustna kommuner 1984-85.
- Tilvekst 1910: Oldsaksamlingens tilvekst i 1910. DKNVS Skrifter 1910. No.10. 1911, Trondhjem.

RAPPORT ARKEOLOGISK SERIE

1985

1. Stenvik, Lars F.: Arkeologiske registreringer i forbindelse med konsesjonssøknad kraftutbygging i Meråker, Nord-Tr.lag.
2. Pareli, Leif: Registreringer av samiske kulturminner i Øvre Glomma.
3. Pareli, Leif: Registreringer av samiske kulturminner i Vefsnavassdraget.
4. Pareli, Leif: Registreringer av samiske kulturminner i forbindelse med konsesjonssøknad kraftutbygging i Meråker, Nord-Tr.lag.
5. Pettersen, Kristian og Scheen, Rolf: Uransbrekka. Et mesolittisk fangststed.

1987

1. Paus, Aage/Jevne, Erik og Gustafson, Lil: Kulturhistoriske undersøkelser i Innerdalen, Kvikne, Hedmark.

1988

1. Hatleskog, Anne-Brith m.fl.: Arkeologiske undersøkingar 1987 i samband med planlagt ilandføring av gass frå Haltenbanken. Alternativ: Røstøya.
2. Hatleskog, Anne-Brith m.fl.: Arkeologiske undersøkingar 1987 i samband med planlagt ilandføring av gass frå Haltenbanken. Alternativ: Akset.
3. Søborg, Hans Christian m.fl.: Arkeologiske undersøkelser 1987 i forbindelse med planlagt ilandføring av gass fra Haltenbanken. Alternativ: Lauvøya.
4. Johansen, Kristine m.fl.: Arkeologiske undersøkelser 1987 i forbindelse med planlagt ilandføring av olje fra Haltenbanken. Alternativ: Vågøy.
5. Pettersen, Kristian m.fl.: Arkeologiske undersøkelser 1987 i forbindelse med planlagt ilandføring av gass fra Haltenbanken. Alternativ: Grisvågøy.
6. Pettersen, Kristian m.fl.: Arkeologiske undersøkelser 1987 i forbindelse med planlagt ilandføring av gass fra Haltenbanken. Alternativ: Storvik.

ISSN 0332 - 8546

ISBN 82 - 7126 - 433 - 8

